

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage 2024-3 en Jaarstukken 2024

januari – december 2024

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2024

1	INLEIDING	4
1.1	De financiële resultaten over 2024 in één oogopslag	4
1.2	Opbouw Jaarstukken 2024	4
1.3	Voorstel resultaatbestemming	5
2	BELEIDSVELDEN	
	Beleidsveld Watersysteem	6
	Beleidsveld Waterketen en schoon water	26
	Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	43
3	UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN	60
3.1	Ontwikkelingen sinds vorig jaar	60
3.2	Uitgangspunten en normen	60
3.3	Incidentele lasten en baten	60
3.4	Kostentoerekening	60
3.5	Bestemmingsreserves en voorzieningen	61
3.6	Waterschapsbelastingen	61
3.7	Weerstandsvermogen	62
3.8	Financiering	66
3.9	Verbonden partijen	69
3.10	Bedrijfsvoering	73
3.11	Investerings	74
3.12	EMU-saldo	74

Jaarrekening 2024

1	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS	
1.1	Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer	77
1.2	Exploitatierekening naar kostendrager Zuiveringsbeheer	81
2	EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN	85
3	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	87
3.1.	Exploitatierekening van baten en lasten	87
3.2.	WNT-verantwoording	88
3.3.	Begrotingsrechtmatigheid	90
4	BALANS EN TOELICHTING	93
5	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	109
	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	110
	LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	111

Bijlage 1: SISA-verantwoording

Bijlage 2: Nadere informatie Beleidsveld Watersysteem

Bijlage 3: Nadere informatie Beleidsveld Waterketen en schoon water

Bijlage 4: Nadere informatie Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Bijlage 5: WKC Jaaroverzicht 2024

Bijlage 6: Rapportage majeure projecten beleidsveld Watersysteem

Bijlage 7: Rapportage majeure projecten beleidsveld Waterketen en schoon water

Bijlage 8: Renteresultaat

JAARVERSLAG 2024

1 INLEIDING

Voor u ligt het Jaarverslag en de Jaarrekening 2024.

De indeling van het Jaarverslag 2024 is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar en komt overeen met de indeling van de Beleidsbegroting 2024. De indeling sluit ook aan bij de inhoud van de commissies, namelijk Voldoende water en droge voeten, Waterkwaliteit en Waterketen en Bestuur, Communicatie en Financiën.

1.1 De financiële resultaten over 2024 in één oogopslag

In onderstaande tabellen zijn het exploitatieresultaat en het investeringsvolume weergegeven ten opzichte van de begroting 2024, de begroting 2024 na wijziging en de jaareindeverwachting.

Exploitatie 2024 (bedragen x € 1.000)	<u>Rekening</u>	<u>Begroting</u>	<u>Begroting</u> <u>na wijziging</u>	<u>JEV</u> <u>2e Burap</u>
Lasten	173.099	171.246	171.246	174.735
Baten	170.904	163.581	163.581	165.846
	-2.194	-7.665	-7.665	-8.889
Nagekomen lasten	-106	0	0	0
Nog te bestemmen resultaat 2024	-2.301	-7.665	-7.665	-8.889

Investerings 2024 * (bedragen x € 1.000)	<u>Rekening</u>	<u>Begroting</u>	<u>Begroting</u> <u>na wijziging</u>	<u>JEV</u> <u>2e Burap</u>
Bruto investeringen	83.609	129.260	129.260	94.105
Inkomsten (m.n. subsidies)	-11.654	-16.848	-16.848	-10.095
Netto investeringen	71.955	112.412	112.412	84.010

* exclusief grondbank

1.2 Opbouw Jaarstukken 2024

De Jaarstukken 2024 bestaan uit twee delen:

- Het jaarverslag, met de belangrijkste ontwikkelingen in 2024, het in 2024 gerealiseerd beleid in de verschillende beleidsvelden, met toelichtingen per beleidsveld en de verplichte paragrafen;
- De jaarrekening met het financiële deel met de exploitatierekening 2024 naar kostendrager, naar beleidsvelden, de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten en de balans per 31 december 2024 met toelichting.

1.3 Voorstel resultaatbestemming

Het nog te bestemmen resultaat 2024 bedraagt € 2.301.000 negatief (begroot € 7.655.000 negatief).

Voor kostendrager zuiveringsbeheer is het resultaat voor bestemming 2024 € 3,5 mln. negatief (begroot na wijziging € 7,4 mln. negatief).

Voor kostendrager watersysteembeheer is het resultaat voor bestemming 2024 € 1,2 mln. positief (begroot na wijziging € 0,3 mln. negatief).

Een nadere toelichting op de afwijking ten opzichte van de begroting na wijziging is opgenomen in hoofdstuk 1 van de Jaarrekening 2024.

Er zal een afzonderlijk voorstel voor resultaatbestemming 2024 aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

2 BELEIDSVELDEN

Beleidsveld Watersysteem

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

Waterschap De Dommel heeft in het waterbeheerprogramma 2022-2027 ambitieuze plannen en werkt concreet aan drie doelen: droge voeten, schoon water en voldoende water. Deze doelen vormen de basis van de 'watertransitie'; de weg naar een toekomstbestendige waterhuishouding in 2050. Het is een uitdagende klus met complexe vraagstukken waar we de komende jaren met elkaar antwoorden op gaan vinden. Meer dan voorheen brengen we een focus aan in onze aanpak. We gaan daarbij:

- Van beekdalgericht naar gebiedsgericht: onze aandacht gaat naast het beekdal ook uit naar de flanken, de hoge zandruggen en bebouwd gebied.
- Van sectoraal naar integraal; samen met overheden en gebiedspartners maken we keuzes over meerdere opgaven in een gebied.
- Van water afvoeren naar elke druppel telt; maximaal water conserveren, minder grondwater gebruiken en slimmer sturen.

Alleen dan gaan we oplossingen vinden voor een ook op langere termijn leefbaar Midden-Brabant met een duurzaam en toekomstbestendig watersysteem dat goed is voor inwoners, bedrijven, landbouw en natuur. En het waterschap zal hierin een voortrekkersrol gaan vervullen. Deze aanpak vraagt echter ook om verandering in gedrag, in denken en in doen. En dus ook in een verandering hoe we tot voor kort prioriteerden en programmeerden. Het proces Realisatie Watersysteem heeft in deze transitie een grote rol en pakt deze ook, ondanks dat dit kan leiden tot onzekerheid in 'prestatiegraad' op korte termijn (tót 2027). We moeten namelijk vanaf vandaag stappen zetten richting ons doel van een toekomstbestendig watersysteem in 2050. In de eerste jaren wordt het verschil gemaakt en dé basis gelegd.

Concreet betekent dit dat wij, samen met andere processen, nog duidelijkere keuzes en prioriteiten gaan bepalen richting 2050. Ook betekent dit dat we lél zullen moeten tonen, met het risico op het maken van fouten. Het maken van fouten is niet erg, als we hier maar lering uit trekken en de lessen gebruiken om uiteindelijk te versnellen. De komende jaren zetten wij daarom (ondanks de onzekerheid van de provinciale koers) nog nadrukkelijker in op de GGA-processen die wij trekken, omdat wij er van overtuigd zijn dat we daar het verschil kunnen maken in de watertransitie. Daarnaast willen we experimenteren met het 'afwaarderen van grond in beekdalen' en het beschikbaar gestelde instrumentarium van Volledige Schadeloosstelling inzetten op plekken die cruciaal zijn in het halen van de doelen van de watertransitie. In deze managementrapportage doen we hiervoor geen concrete voorstellen, omdat deze rapportage vooral terugkijkt naar de geleverde prestaties in 2024. Echter, het is wel een aankondiging richting de VJN2026.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Jaaroverzicht Watersysteem

Het jaar 2024 was erg nat en warm. Er viel iets minder neerslag dan in 2023, maar kende wel een zeer natte voorgeschiedenis. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteitenorganisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden. In het voorjaar werd het niet droger. In mei zorgde veel regen in korte tijd ervoor dat de calamiteitenorganisatie weer actief werd. Vanaf augustus werd de hoeveelheid neerslag per maand gemiddeld, met alleen een iets hoger dan gemiddelde november maand. De grondwaterstanden zijn bijna het hele jaar nat tot zeer nat voor de tijd van het jaar geweest. Ook in de laatste 4 maanden van het jaar waarin de neerslag weer redelijk gemiddeld was.

Het volledige jaaroverzicht WKC watersysteem 2024 is als bijlage 5 opgenomen.

2.2. Voldoende Water

De ambitie is dat er in 2050 genoeg water beschikbaar is om het hoofd te kunnen bieden aan drogere periodes in het jaar. Dat betekent dat we:

- Een gezonde grondwatervoorraad hebben,
- Een positieve trend van het grondwater in ons stroomgebied hebben bereikt, én
- De cruciale beken die zijn aangemerkt vanuit de KRW jaarrond watervoerend zijn door natuurlijk kwelwater.

Resultaten uit Beleidsbegroting 2024 in één oogopslag voor Voldoende Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):	
	= Resultaat is gehaald in 2024
	= Resultaat heeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2025 plaats
	= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2027	Resultaten 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Dempen, verondiepen, stuwen van B/C watergangen en aanpak oude weijers					
In het kader van het Grondwaterconvenant verkennen we met de partners waar de grootste kansen en mogelijkheden liggen en geven we uitvoering aan maatregelen die bijdragen aan het aanvullen van meer grondwater. Uitvoering van projecten vindt plaats vanuit de	Het versnellingsteam droogte pakt kansen indien die zich voordoen en waar het mogelijk is deze te realiseren.				
	Inspannen om met de TBO's structurele werkafspraken te maken om sneller van kans naar uitvoering te komen.				
	In de beoogde stimuleringsregeling landelijk gebied worden maatregelen voor aanvullen grondwater gestimuleerd.				

gebiedsgerichte aanpakgebieden (GGA's), waterschapsprojecten, terrein beherende organisaties (TBO's) en gemeenten. Ontwikkelen van instrumenten o.a. het aanpassen van wet- en regelgeving.	40 stuwen automatiseren en plaatsen (tranche 3)				
Met partners in het Grondwaterconvenant zijn afspraken gemaakt om in 2024 2 à 3 projecten met meer impact op te starten in verschillende gebieden op de koppen/flanken. De aanpak kan vervolgens breder worden uitgerold.	Drinkwaterlandschap Groote Heide vaststellen Plan van Aanpak gericht op watersysteemherstel (1.000 ha), N2000 doelstelling en hydrologische impuls Natte Natuurparel (NNP) Gijzenrooise Zegge (115 ha NNP)				
	Opstellen waterbalans Pielisboeren via GGA Bovenlopen Beerze				
	Gebiedsproces inrichting 2e fase inrichting beeklandschap Reusel de Mierden is verbreed naar systeemherstel met verdergaande vernattingsmaatregelen (uitstraling op de flanken) t.b.v. bijdrage aan Natuurdoelanalyse N2000.				
Vasthouden (winter)water conform doel BBG, ca 40-45 mln.	Totaalbeeld maatregelen water vasthouden inzichtelijk maken en uitvoeren.				

m3 water infiltreren Waterschap De Dommel	Voortgang en effectiviteit inzichtelijk maken en bijsturen.				Er is een grofstoffelijke rekentool ontwikkeld door het ontwikkelteam Informatievoorziening (scrumteam). Een extern adviesbureau heeft een opzet gemaakt naar de mogelijkheden om voorafgaand aan uitvoering de effectiviteit van maatregelen in te schatten. In 2025 gaan we verder met bestuderen wat op dit vlak mogelijk is.
	Achteruitgang voorkomen				Er zijn geen bezwaren meer van de Brabantse Waterschappen om te starten met het opstellen van een verordening gericht op geen achteruitgang. We zijn in 2024 gestart met het proces van opstellen van deze beleidsregels. Het bestuurlijke proces om te komen tot besluiten kost meer tijd en loopt door in 2025.
	Afspraken Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) (commitment)				
Optimalisatie bestaande aanvoer en extra winteraanvoer					
In theorie zou het mogelijk zijn om extra water te infiltreren door de aanvoer van Maaswater te optimaliseren. We onderzoeken of dit daadwerkelijk mogelijk is rekening houdende met de waterkwaliteitsaspecten, ruimtevraag, beschikbaarheid van water en technische haalbaarheid.	In 2023 is samen met de provincie, een strategische studie opgestart. Het onderzoek richt zich op de kansrijkheid (beleidsmatig, bestuurlijk, beschikbaarheid) van grootschalige aanvoer van buiten ons gebied naar ons beheersgebied. Resultaat 2024: Kansen of onmogelijkheden zijn bekend en vanuit die positie bepalen we samen met het dagelijks bestuur welke richting we opgaan (afhankelijk van keuzes hier onderzoek in uitbreiden of maken Plan van Aanpak).				De strategische studie is opgeleverd. Er is gezocht naar kansen in de lopende GGA-trajecten. De mogelijkheden worden beperkt door de kwaliteit van het te infiltreren water. STOWA doet een onderzoek naar de kwaliteitseisen van het infiltratiewater. Dit onderzoek loopt nog en wordt begin 2025 verwacht. Op basis hiervan wordt met het DB de richting bepaald.
Vasthouden winterwater in beken	Verkenning uitvoeren				

Doel is om de winteraanvoer te vergroten via het bestaande aanvoersysteem van Lommel op de Beekloop.	Spoor 2: Inrichtingsplan beekloop is gereed, wordt overgedragen aan gebiedsteam GGA keersop-beekloop voor vervolg uitvoering.				
Grondwater gestuurd peilbeheer in A wateren en klimaatrobuust ingerichte beekdalen					
Spoor 1: Het vastleggen en up to date houden van de oppervlaktewater streefpeilen in de datasystemen en beheren op basis van deze streefpeilen.	Spoor 1: op koers om eind dit jaar gereed te zijn.				
Spoor 2: Klimaatrobuust ingerichte beekdalen in combinatie met systeemherstel door anders inrichten en beheren van de B en C watergangen en infiltratie in oude weijers op de koppen en flanken (zie hierboven).	Spoor 2: beleidsontwikkeling beheren B en C watergangen gestart.				Beleidsontwikkeling is (conform afspraak in Droogte convenant) gestart en loopt. Project infiltratie met Brabant Water loopt. Verder is er prioriteit gegeven aan ontwikkeling van het beleid streefpeilen. De pilot grondwater gestuurd peilbeheer is daardoor nog niet opgestart.
	Spoor 2: Herinrichting beekdalen loopt via GGA (Gebiedsgerichte aanpak).				In alle GGA-gebiedsprocessen wordt Water en Bodem als randvoorwaarde voor ruimtelijke ordening ingebracht en afhankelijk van voortgang in dit gebiedsproces worden afspraken gemaakt over de verankering in ruimtelijke procedures. Voor de gebieden waar wij trekker zijn is inmiddels krediet beschikbaar gesteld en kunnen we de planuitwerking verder gaan vormgeven. Aandachtspunt voor de gebieden waar we geen trekker zijn is wel de aanpak (projectmatige aanpak) en de capaciteit die we daarvoor beschikbaar kunnen stellen. Zeker de aanpak van de andere gebieden voldoet niet overal aan onze standaard/eisen. Wij vragen de provincie daarom om

					duidelijker te prioriteren en te sturen op de gemaakte procesafspraken. Risico's voor alle GGA's is wel de verdeling van de middelen nu het NPLG is komen te vervallen.
Gemiddeld streven we hierbij naar een peilstijging van 20 cm in de beken en A-watergangen.	Spoor 3: Concept dashboard streefpeilen en actuele peilen gereed.	😊	😊	😞	Op koers.
Infiltreren stedelijk gebied (afkoppelen/ stimuleringsregeling)					
In 2027 stroomt 15% minder water af dan in 2022 naar de zuivering, waardoor lokaal wordt vastgehouden en geïnfiltreerd.	De in 2023 ontwikkelde monitoringstool is compleet en actueel (= gevuld met informatie uit 2021 (referentiejaar). Aan de hand van de monitoringstool kunnen we de resultaten van de inspanningen en de voortgang van de ambitie inzichtelijk maken.	😊	😊	😊	
Vanuit Bestuursprogramma					
Stimuleringsregeling landelijk gebied	Het opstellen van een Stimuleringsregeling (van de watertransitie voor het) Landelijk Gebied. Begin 2024 eerste tranche. Eind 2024 tweede tranche.	😊	😞	😞	In 2024 is er vertraging in de regeling ontstaan. Door personele, procesmatige en inhoudelijke ontwikkelingen. Het proces en de afstemming met partners en het verkrijgen van goedkeuring van BIJ12 vraagt meer tijd. In december is de regeling aan het DB aangeboden en goedgekeurd. Verwachting is dat BIJ12 de regeling in maart 2025 behandelt. Na goedkeuring van de regeling door BIJ12 en nadien het DB wordt deze opengesteld.
Verbrede grondwaterheffing (waterbesparing aantrekkelijk maken)	Overleg over interpretatie bestuursakkoord provincie en afspraken maken.	😊	😊	😊	

Maatregelen bij extreme droogte; gebruik artikel 1.12	Verkenning over het gebruik van artikel 1.12. Toepassing na besluit voor/door De Dommel. Afstemmen samen met andere waterschappen.				Proces samen optrekken met buurwaterschappen is gestart maar vergt meer tijd.
	Via spoor 2 Waterschapsverordening. Oplevering begin 2024.				
Verdere achteruitgang tegengaan - waaronder Stand still nieuwe (grote) onttrekkingen					
Beleidskader actief grondwaterbeheer	Wordt meegenomen in Nieuw beleid voor watertransitie > waterschapsverordening 2024: (Beleidskader actief grondwaterbeheer Beregeningsbeleid, Drainagebeleid, Kleine onttrekkingen, Grondwatergestuurd Peilbeheer).				Er is akkoord gegeven op een opdracht vanuit de NBWB voor het opstellen van een nieuwe gezamenlijke beleidsrijke waterschapsverordening. We zijn eind 2024 gestart met de organisatie van het proces.
Berekening	Pilot beregeningsbeleid sportvelden en golfbanen, conform droogteagenda. Simulatie pilot agrarische berekening.	 	 	 	Heeft momenteel geen prioriteit gezien actuele situatie van wateroverlast.

2.3. Nadere toelichting bij Voldoende Water

Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) - algemene voortgang

De meeste gebiedsprocessen bevinden zich nu in de visiefase. Bijna alle GGA-gebieden splitsten zich op in 5-10 deelgebieden. Dit om voor de verdere uitwerking het juiste detailniveau te kunnen krijgen. Veel wordt gekeken naar de GGA Grenscorridor (deelgebied van GGA Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux), het gebiedsproces dat getrokken wordt door Waterschap De Dommel. Deze loopt voorop in voortgang en kwaliteit ten opzichte van vele andere gebiedsprocessen en krijgt daardoor veel aandacht. Ervaringen die wij daar opdoen (inrichting grondtafel, spelregels samenwerking, ruimtelijke verankering en verdere uitwerking in deelgebieden) delen wij met onze gebiedspartners.

In bijlage 2 van het bijlagenboek is een nadere toelichting opgenomen.

Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie:

Waterschap De Dommel zet in op het realiseren van een leefomgeving die klaar is voor de toekomst met een watersysteem dat daarbij past. Het waterschap heeft zich ten doel gesteld om in 2027 tenminste 15% minder regenwater op onze rioolwaterzuiveringen te ontvangen. Gemeenten spelen een zeer belangrijke rol om dit te realiseren, met name in het bebouwde gebied. Een financiële bijdrage van Waterschap De Dommel (aan gemeenten) kan gemeenten stimuleren en in staat stellen extra maatregelen te treffen om de beoogde vermindering van 15% te realiseren. De Gemeenten zullen de extra maatregelen in uitvoeringsagenda's vastleggen in de gezamenlijke aanpak binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie (jaarlijks € 4 miljoen). Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling). Om de effecten te meten wordt een monitoringstool ontwikkeld.

Om de middelen, die vanuit een bestuurlijke afspraak reeds ter beschikking zijn gesteld aan de gemeenten, te behouden voor de doelstelling om 15% meer regenwater te infiltreren, wordt voorgesteld om voor de in een boekjaar niet uitgegeven gelden een bestemmingsreserve te vormen. Het vormen (maar ook intrekken) van een bestemmingsreserve is een bevoegdheid van het algemeen bestuur.

Overzicht stimuleringsregelingen

Bijdrageregeling	Gebiedskenmerken	Publicatie regeling
Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie	Bebouwd gebied	24 april 2024
Subsidie klimaatbuffers	Bebouwd gebied	15 maart 2022, geactualiseerd mei 2024
Stimuleringsregeling landelijk gebied	Landelijk gebied	verwachting Q2 2025

Bijdrageregeling	Realisatie 2020-2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Totaal realisatie	Totaal budget	Budget beschikt
Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie	€ -	€ 98.000	€ 621.820	€ 719.820	€ 20.000.000	€ 12.100.000
Subsidie klimaatbuffers	€ 1.963.700	€ 435.400	€ 501.200	€ 2.900.300	€ 3.900.300	€ 3.300.800
Stimuleringsregeling landelijk gebied	€ -	€ -	€ 151.900	€ 151.900	€ 12.500.000	€ -
Eindtotaal	€ 1.963.700	€ 533.400	€ 1.274.920	€ 3.772.020	€ 36.400.300	€ 15.400.800

Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie

In totaal is € 12,1 mln. beschikt, van dit bedrag is tot en met 2024 € 719.820 betaald. Er is pas sprake van een verplichting voor het waterschap wanneer de prestatie geleverd is.

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraad rekening waterschap

De voorraad rekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraad rekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraad rekening voor 2024 opgenomen.

Gerealiseerd

	Grondvoorraad in ha.	Waarde grondvoorraad in €
Saldo grondvoorraad op 01-01-2024	321	€ 24.129.729
Aankoop (gerealiseerd)	61 (131)	€ 7.127.902
Verkoop (gerealiseerd)	-29 (-75)	€ -2.446.714
Projectmutaties (gerealiseerd)	-2 (-11)	€ -16.530
Saldo grondvoorraad actueel	351 (369)	€ 28.794.386

Onderbouwing

- Er is altijd onzekerheid over de te realiseren aankopen en verkopen gedurende een jaar. Dat geldt ook voor 2024. Vanwege de grote onzekerheid in grondtransacties en het ontbreken van goede ervaringscijfers op dat vlak (slagingspercentage e.d.) wordt periodiek naar de portefeuille gekeken. Uiteindelijk zijn minder transacties gerealiseerd dan op voorhand ingeschat (zie tussen haakjes voor de inschatting tijdens de jaareindeverwachting). Dit heeft te maken met de ondertekening van overeenkomst/afwikkeling bij de notaris. Er is wel al overeenstemming met enkele eigenaren. Het gaat onder andere om 5 dossiers in het project Bruggelaar, 1 dossier in de GGA Grenscorridor en 3 transacties in aparte projecten. Daarbij gaat het om circa 65 hectare aankoop en circa 46 hectare verkoop.

- Op dit moment geldt een werkafspraken dat de gronden circa 2 jaar voor daadwerkelijke realisatie van de VRR worden overgeboekt naar de projecten. Echter, vanwege de huidige onzekerheid in uitvoering en beroepsprocedures zijn we voornemens om deze werkafspraken te wijzigen. Dit houdt in dat de gronden pas vanaf gunning aan de aannemer (dus daadwerkelijke start van de uitvoering) worden overgeboekt naar de projecten. De meerjarenverwachting is op basis hiervan al tijdens de BB2025 aangepast.

2.4. Droge Voeten

De ambitie voor Droge Voeten in 2050 is een waterhuishouding in ons gebied die toekomstbestendig is, waarbij de functies op de juiste plaats liggen en waarbij de inrichting gericht is op het dempen van piekafvoeren en het zo lang mogelijk beschikbaar houden van water. Dat betekent dat water meer ruimte krijgt, we nattere condities accepteren daar waar het kan en dat we beschermen tegen overstromingen daar waar de schade te groot worden. Het hoogwater van eind 2023 onderstreept het belang van een klimaatrobuuste waterhuishouding, zoals beschreven in het lange termijn doel van 2050.

Resultaten uit Beleidsbegroting 2024 in één oogopslag voor Droge Voeten

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):	
	= Resultaat is gehaald in 2024
	= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2025 plaats
	= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2027	Resultaten 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Het herstel van de keringen (regionale en overige)					
Overige keringen (totaal: 86,5 km, 1 ^e fase 47,5 km): Onderzoeken en start aanpak 47,5 km Gerealiseerd /op orde gebracht 16,5 km	Realisatie 15,3 km in cluster 1: Bossche Broek Zuid, Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer				
Alle regionale keringen voldoen aan de norm Keringenvakken Vught Zuid en A2 / Pestdijk voldoen aan normering/bescherming status (opwaardering overige kering naar regionaal) Klotputten, herstelopgave gereed	- Planvoorbereiding in cluster 4: Hoogwaterbescherming Vught e.o. (incl. situatie HoWaBo 2.0) - Planuitwerking in cluster 3: Klotputten (ontwerpen nieuw deeltracé)				

HOWABO (Hoogwateraanpak Brabant Oost)					
Hoogwaterbescherming Den Bosch en omstreken: - Voorkeursbeslissing (plan-MER) gereed -> basis voor concreet realisatieplan (inspraak doorlopen) - Meerdere projectbesluiten (project-MER) gereed -> nadere concretisering van maatregelpakketten: Definitieve ontwerpen en budgetramingen (project-MER-plichtige projecten en besluiten) - Realisatiefase gestart. Realisatie is langjarig in opeenvolgende deelprojecten (-> WBP 6)	• Notitie Reikwijdte en Detailniveau gereed (NRD = start plan-Milieueffectrapportage (MER)); • 11 deelstudies (bouwstenen) onder verkenning 70% gereed; • Kansrijke alternatieven bekend • Voorkeursbeslissing verwacht medio 2025				.

Watersysteemtoets					
Watersysteemtoets uitgevoerd (eind 2024/begin 2025)	De watersysteemtoets wordt in 2024 gedaan. Resultaat van de watersysteemtoets is een verslag van de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren. Het geeft inzicht in het functioneren van het watersysteem, er van uitgaande dat alle keringen technisch op orde zijn. Op basis hiervan wordt bekeken of er aan de Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) norm wordt voldaan. Daar waar dit niet zo is bekijken we welke inspanningen nodig zijn om alsnog te voldoen en of dit kosteneffectief / maatschappelijk verantwoord is.				Vanwege de wateroverlast-problematiek lag de prioriteit van vakgroep Hydrologie elders. Daardoor zijn we later gestart met het bouwen van het nieuwe modelinstrumentarium. Naar verwachting wordt de watersysteemtoets voor Q2 2025 uitgevoerd. Daarnaast wordt gewerkt aan Bovenregionale Stresstesten, een opdracht vanuit het Rijk n.a.v. de overstromingen in Zuid Limburg.
Opgave en maatregelen volgend uit watersysteemtoets bepaald en programma bestuurlijk vastgesteld.	De resultaten van de watersysteemtoets en de daaruit volgende opgave (omschrijving van noodzakelijke maatregelen en termijn van realisatie) worden voorgelegd aan het dagelijks bestuur ter vaststelling. En vervolgens aan het bevoegd gezag. Dit is naar verwachting eind 2024/begin 2025.				Zie hierboven.

2.5. Nadere toelichting bij Droge Voeten

Programma Hoogwaterbescherming

Afgelopen najaar is er een samenwerkingsovereenkomst (SOK) afgesproken met de partners in het gebied betrokken bij hoogwaterbescherming Brabant Oost (HoWaBo) om samen de hoogwaterbeschermingsopgave aan te gaan. Daarnaast is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vastgesteld. Met deze NRD wordt in de eerste helft van 2025 de milieueffectrapportage (MER) uitgevoerd. De verdiepende onderzoeken in portefeuille bij Waterschap De Dommel, lopen conform planning en begroting. De uitgaven in de deelprojecten alsook de uitgaven voor het programmamanagement, wijken (daarom) niet substantieel af van de voor BB2024 geprognoseerde uitgaven.

Wateroverlast en hoge grondwaterstanden 2024

Met gemiddeld over het land 1.055 mm tegen 865 mm normaal is 2024 opnieuw een extreem nat jaar. Na 2023 en 1998 het derde natste jaar ooit. Als gevolg hiervan waren en zijn de grondwaterstanden erg hoog in het beheergebied van De Dommel. Het waterbeheer is jaarrond erop gericht geweest op het zo veel mogelijk afvoeren van het water, op een beheerste manier om overlast elders te voorkomen.

Vanwege de hoge grondwaterstanden in het gebied rondom De Kempen heeft De Dommel in het najaar van 2024 extra onderhoudsmaatregelen getroffen om het risico op wateroverlast door inundatie te verkleinen. De verwachting is dat ook in het voorjaar van 2025 het beheergebied van De Dommel te maken heeft met natte omstandigheden. Waterschap De Dommel blijft zich richten op het afvoer van wateren totdat de omstandigheden veranderen.

Het extreem natte voorjaar en de wateroverlast in mei 2024 leidde tot een fors hoger aantal schadeclaims. Deze claims zijn toegelicht bij de niet uit de balans blijkende verplichtingen in het onderdeel jaarrekening.

Oeverafkalving

Als gevolg van de weersomstandigheden (hoogwater winter 2023-2024) zijn er veel taludafzakkingen/oeverafkalvingen in zowel agrarisch als particulier gebied ontstaan. We maken een afweging (in relatie tot ons beleid) of we dit kunnen aanvullen met grond (met groot risico op nieuwe oeverafkalving) of door beschoeiing te plaatsen (dit is erg duur en ecologisch ongewenst) of door het verflauwen van de taluds in afstemming met de aanliggende eigenaren. Door de voortdurende drukte als gevolg van de hoge (grond)waterstanden heeft het herstel van de schades vertraging opgelopen. De verwachting is eind 2^e kwartaal 2025 een inschatting te hebben van de benodigde capaciteit en financiële middelen.

In bijlage 2 van het bijlagenboek is een nadere toelichting opgenomen.

2.6. Majeure projecten beleidsveld Watersysteem

In de beleidsbegroting 2024 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Klimaatrobuust Sint-Oedenrode (P051418)	Klimaatrobuuste inrichting Beneden Dommel, baggeren watergangen en versterking ecologische verbindingszone	😞	😞	😊	
Beekdalinrichting Essche stroom (P016915)	Klimaatrobuuste inrichting Essche Stroom	😞	😞	😊	
Programma overige en regionale keringen		😊	😊	😊	
Uitvoeringsprogramma Dommeldal (P034807)		😊	😊	😊	

Voor een uitgebreide rapportage over de majeure projecten zie bijlage 6 van het bijlagenboek.

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Exploitatie Watersysteem (bedragen x € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten	Rentelasten	3.211	3.219	3.219
	Afschrijvingen	5.655	5.901	5.901
	Personeelslasten	30	85	85
	Goederen en diensten	26.847	30.289	30.623
Subtotaal lasten		35.743	39.494	39.828
Baten	Opbrengsten van derden	723	303	303
	Bijdragen	222	203	203
Subtotaal baten		945	506	506
Saldo baten en lasten		-34.798	-38.988	-39.322

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn € 0,3 mln. lager ten opzichte van de begroting na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door vertragingen bij projecten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 3,4 mln. lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda € 3,4 mln. (V)

- In 2024 zijn diverse aanvragen beschikt (totaal beschikt tot en met 2024 ca. € 12,1 mln.). In 2024 heeft een uitbetaling van € 0,6 mln. plaatsgevonden.

Lagere uitgaven voor klimaatbuffers € 0,2 mln. (V)

- Definitieve vaststelling van klimaatbuffers lopen door naar 2025/2026. Daarnaast blijven de aanvragen van particulieren achter en zijn kleiner in omvang.

Lagere uitgaven Stimuleringsregeling landelijk gebied € 1,8 mln. (V)

- Dit jaar is de regeling voornamelijk opgesteld en heeft besluitvorming plaatsgevonden.

Lagere uitgaven beleid, innovatie en advies watersysteem € 0,6 mln. (V)

- Beleid watersysteem diverse resultaten zoals "systeemeenheden op kaart" en "modelontwikkeling voor de watersysteemtoets" zijn geheel of deels doorgeschoven naar 2025.
- Innovatie watersysteem door extreem natte winter en voorjaar is er geen kans om het project Betere bodem voor en door melkkoeien dit jaar uit te voeren. Ondernemers zijn op dit moment niet geïnteresseerd in deelname in innovatieve projecten.

Hogere maaikosten ca. € 1,4 mln. (N)

- Kostenindexering van 5,2%.
- Omvang werk contracten toegenomen.
- Veel noodzakelijk herstelwerk door natte winter en voorjaar.

Hogere kosten beheer watersysteem (knelpunten) ca € 0,8 mln. (N)

- Project tijdelijke leiding Son, agv kosten onder activeringsgrens, naar exploitatie
- Project Vislift Heeze is, agv kosten onder de activeringsgrens, als exploitatie verwerkt
- Incidentele kosten duikers Kempenbaan
- Lagere onderhoudskosten peilregulerende maatregelen omdat er minder werk gekomen is uit de inspecties t.b.v. de conservering als ook de technische veiligheid. Daarnaast zijn de problemen bij stuw ZL1-st8 opgelost met een slimme en eenvoudige oplossing.

Hogere bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP ca. € 0,2 mln. (N).

De hogere kosten hebben betrekking op de jaarlijkse prijsindexatie voor de Rijksbijdrage aan HWBP van circa € 400.000 waardoor ook de bijdrage vanuit de waterschappen wordt geïndexeerd om de verdeling Rijk/waterschappen op 50%/50% te houden. Het effect van de indexatie wordt gedeeltelijk opgevangen door een positief resultaat op de 10% Projectgebonden Eigenbijdrage van de waterschappen (voordeel circa € 200.000). Per saldo resteert een hogere bijdrage HWBP van € 200.000.

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn totaal ruim € 0,4 mln. hoger dan begroot.

De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden, meer pachtopbrengsten.

Investerings Watersysteem (bedragen x € 1.000)

<i>Beleidsveld Watersysteem Realiseren inrichtingsopgave</i>	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	10.622	12.902	12.902
Inkomsten	-5.020	-6.159	-6.159
Totaal netto uitgaven	5.602	6.743	6.743

<i>Beleidsveld Watersysteem Hoogwaterbescherming</i>	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	11.858	5.076	5.076
Inkomsten	-5.138	-2.100	-2.100
Totaal netto uitgaven	6.720	2.976	2.976

Beleidsveld Watersysteem Overig	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	4.293	10.860	10.860
Inkomsten	-835	-1.133	-1.133
Totaal netto uitgaven	3.458	9.727	9.727

Beleidsveld Watersysteem TOTAAL	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	26.773	28.837	28.837
Inkomsten	-10.993	-9.392	-9.392
Totaal netto uitgaven	15.780	19.445	19.445

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Watersysteem (jaarschijf 2024) zijn totaal netto circa € 3,7 mln. lager dan de begroting 2024 na wijziging, waarvan € 2,1 mln. minder uitgaven en € 1,6 mln. meer inkomsten.

In de Beleidsbegroting 2024 was het totaal voor de jaarschijf 2024 € 19,4 mln.
De JEV Burap 2024-1 voor de jaarschijf 2024 was € 14,0 mln.
De JEV Burap 2024-2 voor de jaarschijf 2024 was € 14,3 mln.
De realisatie voor de jaarschijf 2024 is € 15,8 mln.

Het verschil in netto uitgaven van - € 3,7 mln. zit voor - € 6,3 mln. bij Watersysteem Overig, voor + € 3,7 mln. bij Hoogwaterbescherming en voor - € 1,1 mln. bij Watersysteem Realiseren inrichtingsopgaven.

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave

De netto-investeringen zijn circa € 1,1 mln. lager dan in de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Kleine Beerze traject Heuvel-Den Aard en Raamsloop Hulsel zijn vertraagd. De wateroverlast situatie uit 2023/2024 heeft ertoe geleid dat er minder capaciteit beschikbaar was voor de voorbereiding en uitvoering van projecten.
- Drinkwaterlandschap Groote Heide, Scheeken en Mortelen (initiatieven van derden) zijn vertraagd. Door capaciteitsproblemen bij onze partners (Brabants Landschap en Brabant Water) is minder voortgang geboekt. Daarnaast blijkt dat aanvullend grondinstrumentarium nodig is om tot verwerving over te kunnen gaan.
- Essche Stroom Bruggelaar. Er is sprake van een versnelde uitvoering door de aannemer. Deadline voor EU-POP subsidie van € 2,5 mln. was aanleiding om zo veel mogelijk maatregelen uit te voeren in 2024.

Hoogwaterbescherming

De netto-investeringen zijn circa € 3,7 mln. hoger dan in de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Project Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode; In verband met POP-subsidie is er veel energie gezet op het tijdig realiseren (en factureren) van werkzaamheden van het bestek. Door middel van afstandsverklaringen en strategische plannen van werkzaamheden (in overleg met de aannemer en Enexis) is dat gelukt en zijn meer uitgaven in 2024 gedaan dan eerder begroot. Hiermee is de POP-subsidie veiliggesteld en is meer voortgang geboekt dan voorzien.

Watersysteem overig

De netto-investeringen zijn circa € 6,3 mln. lager dan in de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Het totaal van project waterberging Reusel bij Reusel is al bij Burap 2024-2 naar beneden bijgesteld met € 0,4 mln. Deels ter dekking van project opwaarderen gemaal Heibloemdijk en restant is doorgeschoven naar 2025.
- Project afbreken tijdelijke leiding is als kosten verwerkt agv onder de activeringsgrens.
- Stuw Nemelaer vertraagd door krapte op de arbeidsmarkt.
- Stuw afwatering Boxtel vertraagd door krapte op de arbeidsmarkt.
- Vervanging gemalen Halder in verband met bezwarenprocedure doorgeschoven naar 2025.
- Automatiseren krooshekreiniger naar voren gehaald.
- Vervangen pompgemaal Hamburg doorgeschoven naar 2025.

Beleidsveld Watersysteem Grondbank	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	6.527	0	0
Inkomsten	-1.848	0	0
Totaal netto uitgaven	4.679	0	0

De uitgaven hebben te maken met de aankopen van grond van derden en de inkomsten hebben te maken met de verkoop van grond aan derden of interne doorleveringen uit de grondbank/voorraad rekening naar onderhanden projecten.

Beleidsveld Waterketen en schoon water

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Waterketen en schoon water omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot zuiveringsbeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Schoon Water

De ambitie voor Schoon en gezond water in 2050 is chemisch schoon en ecologisch gezond water op de goede plek voor duurzaam gebruik. Dat betekent:

- Water als grondstof voor de bereiding van drinkwater, voor proceswater en voor landbouwkundig gebruik;
- Water waarin de ecologie zich kan ontwikkelen;
- Water om in, op en langs te recreëren of om anders van te genieten.

Deze doelstelling heeft niet alleen betrekking op oppervlaktewater maar omvat het totale watersysteem, grond- en oppervlaktewater.

Resultaten uit Beleidsbegroting 2024 in één oogopslag voor Schoon Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):	
	= Resultaat is gehaald in 2024
	= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2025 plaats
	= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Schoon water (cf. Beleidsbegroting 2024):

Resultaten 2027	Resultaten 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Emissiereductie N en P / Gebruik milieuvreemde stoffen beperken Eindhoven: bestaande RWZI maximaal inzetten voor nutriëntenverwijdering met aangepaste streefwaarden en vooralsnog niet de geprogrammeerde aanvullende investeringsmaatregelen nemen voor verdergaande nutriëntenverwijdering. Inzetten op een combinatie van verwijdering nutriënten en medicijnresten/microverontreinigingen voor een meer toekomstvaste investering en realisatie daarvan na 2027.	Vanaf 1 januari 2024 voor de prestatie van Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Eindhoven sturing op geactualiseerde en aangepaste plancijfers.				

Tilburg: beluchting naar verwachting voorjaar 2025 gereed, direct aansluitend worden de aanvullende maatregelen genomen voor aanpak van nutriënten voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) in synergie met verwijdering van nieuwe stoffen. Volledige realisatie in 2027 is niet haalbaar, afronding in 2028 en 2029. Tegelijk blijft er maximaal ingezet worden op realisatie zonder de ambities aan te passen.	Om zoveel mogelijk snelheid te maken en tegelijk de (innovatie- en realisatie-) kracht van de markt te benutten onderzoeken we of we gebruik kunnen maken van een specifieke aanbestedingsvorm (innovatie krijgt groter gewicht in de selectie) waarmee we verwachten tijdswinst te behalen ten opzichte van de traditionele trajecten. De specifieke aanbestedingsvorm gaat in 2024 van start.				
Overstorten - Inzicht in het effect van gemengde overstorten op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en de interactie met stedelijk gebied (Stedelijke Water Opgave). - Inzicht in de eisen waar een gemengde overstort aan moet voldoen voor waterkwaliteit en Schoon Water - Zijn met de gemeenten afspraken vastgelegd over wat en wanneer zij (eventueel in samenwerking met Waterschap De Dommel) de overstorten op orde hebben gebracht.	- Er is een overzicht beschikbaar - Waarin het effect van gemengde overstorten op waterkwaliteit inzichtelijk is. - Van maatregelen t.b.v. waterkwaliteit en prioritering van aanpak overstorten t.b.v. waterkwaliteit. - Waar de SWO (Stedelijke Water Opgave) wel/niet is uitgevoerd. - Van overstorten waar sprake is van interactie. - Van overstorten/locaties waar maatregelen worden getroffen. - Van de gemaakte afspraken hierover met gemeenten. op basis van dit geactualiseerd inzicht worden bestuurlijke keuzes gemaakt voor maatregelen zodat overstorten geen beperking meer zijn voor behalen KRW.				

Directe lozingen Waterschap De Dommel heeft 38 directe lozingen vergund. Alle vergunningen voor directe lozingen zijn gezien en besloten of deze moeten worden herzien. Tijdens de actualisatie nemen we de (potentiële) Zeer Zorgwekkend Stoffen (ZZS) mee.	Alle 38 directe lozingen zijn in beeld gebracht en op basis van impact verdeeld over 3 jaar. In 2024 zullen tussen de 25 en 30 vergunningen zijn gezien en zo nodig herzien.				Complexiteit en voortschrijdend inzicht maakt dat diverse dossiers meer tijd kosten dan voorzien. We constateren dat we ons breder moeten focussen dan alleen op het gezien en herzien van de vergunningen. De KRW, ZZS en Pfas hebben hier de meeste impact op. De wet- en regelgeving en de bijhorende toetsingskaders zijn medebepalend voor de te behalen waterkwaliteit. We hebben project met een jaar verlengd en onze planning aangepast. Het DB is hierin meegenomen. We zijn met de fte's weer op sterkte maar nog niet qua kennis en ervaring. Velen volgen momenteel een opleiding. Er is weer goede focus op het project.
KRW-maatregelen watersysteem Dossiervorming KRW gereed (in samenwerking met collega waterschappen, Provincie Noord Brabant en Stroomgebied Maas).	Actualiseren KRW-dossiervorming van Waterschap De Dommel				

Vlaanderen Met Vlaanderen is een akkoord of tijdpad afgesproken op welke wijze verbetering van de waterkwaliteit plaatsvindt.	Continuering van de afspraken van 2023. In 2023 is ons netwerk, internationaal, landelijk, regionaal en lokaal) verbeterd waardoor de beïnvloedingskansen groter zijn geworden. De inspanningen worden bepaald op de geprogrammeerde maatregelen in Vlaanderen. Het gaat concreet om verbeteringen op de RWZI's, verminderde uit- en afspoeling vanuit landbouw en reductie van lozingen van bedrijven. Als kansen zich voordoen worden ze ingevuld naar voorbeeld van de Tongelreep. Vanuit het in 2023 gestart onderzoek invloed uitoefenen op de impact van Vlaanderen in de evaluatie KRW 2024 Maasstroomgebied.				
<i>Schoon en gezond water</i>					
Lange termijn visie schoon & gezond water	Wat is je ambitie als verantwoordelijk Waterkwaliteitsbeheerder. Hoe ver wil je gaan, welke rollen horen daarbij? Gericht op Oppervlaktewater én Grondwaterkwaliteit. Integrale visie vanuit Watersysteem en Afvalwaterketen. 1. Procesaanpak (Q4 2023 dagelijks bestuur en Q1 2024 algemeen bestuur).				

Afvalwaterzuiveringen: forse investeringen	De projecten voor de bestuurs- /Voorjaarsnotaperiode zijn gepland en geraamd. Uitwerking is nodig van visie en plannen voor aanpak RWZI's na 2027 en wat doen we al ter voorbereiding. Dit is onderdeel van Lange Termijn Visie schoon water. Geen separaat resultaat in 2024.				
Ondergrondse infrastructuur	Plan van Aanpak (medio 2024) risico's afvalwatertransport				Dit is meegenomen in het asset management traject en specifieke sessies Riool-Zuid. Er ligt een activiteitenplan als onderdeel van het assetmanagementplan (AMP) waarvan de eerste acties zijn gestart. Vanwege het moeizaam vinden van een projectleider op de markt is er een langere doorlooptijd. De eerste grote stap is dat Riool-Zuid als pilot wordt gebruikt voor de organisatie en Lange Termijn Asset Planning met de daarbij behorende risico's (Kosten, techniek en omgeving). Projectleider is gestart en assetmanager benoemd. De resultaten van de pilot liggen op schema (oplevering mei 2025, inclusief agendering in de Commissie WKWK) en worden gebruikt als basis voor een waterschapsbrede beschouwing.

Effluent hergebruik/decentraal zuiveren	1. Centraal hergebruik van het effluent uit de RWZI's (na het lozingspunt). Resultaten: a. Gebiedsbrede verkenning kansen effluenthergebruik vanuit de 8 RWZI's: geeft mogelijke kansen rondom Tilburg en bij Hapert b. Uitwerken grootste kansen samen met externe partners: leidt tot een of meer plannen c. Een of meer pilots in het gebied uitwerken, opzetten en uitvoeren. 2. Samenwerking met de industrie om gezuiverd bedrijfsafvalwater (effluent bedrijven) in het gebied te gebruiken (in plaats van lozen op onze RWZI's of watersysteem) a. Go/No Go Waterfabriek bedrijf Son b. Verkenning mogelijkheden bedrijf Veldhoven i.s.m. Brabant Water (levering koelwater).	   	   	   	Uitwerken pilot niet in 2024 maar later vanwege juridische barrières en verder te ontwikkelen (extern) draagvlak. Aansluiting met BBG gemaakt eind 2024. 2025 worden mogelijkheden voor infiltratie pilot onderzocht met landbouw en TBO's. a. Go/No Go Waterfabriek bedrijf Son uitgesteld. Eerst noodzakelijk wettelijke verplichting bedrijf scherp te zetten binnen actualisatie traject vergunning. Eventueel bovenwettelijke inspanning (Waterfabriek) daarna relevant. Kosten voor demo installatie zijn in beeld. b. Ontwikkeling en watervraag vanuit bedrijf Veldhoven nog niet scherp bij Brabant Water. Hiermee nog geen animo om bedrijf gezamenlijk te benaderen.
---	--	--	--	--	--

Verhoogde ambitie op bronaanpak	Verhoogde ambitie op bronaanpak – in de volgende stappen : 1. Stevige innovatieve bronaanpak doorzetten (strategie gericht op doelgroepen, bewustzijn, instrumenten en technieken). (Door)ontwikkelen instrumenten en strategische communicatie op bewustzijn. Innovaties op bronaanpak op wijkniveau. 2. Onderzoek naar inzet van bevoegdheden van het waterschap voor bronaanpak 3. Hernieuwd onderzoek naar aanpak diffuse bronnen Punten 1, 2 en 3 worden uitgewerkt in Lange Termijn Visie Schoon en Gezond Water.				
---------------------------------	---	---	---	---	--

KRW-maatregelen – Schoon Water

Zandleij

In januari 2024 zijn de resultaten van het Arbo-onderzoek gedeeld met de aanwonenden van de Zandleij en er is een algemene inloopbijeenkomst in Cromvoirt georganiseerd.

Het bestuur heeft op 23 april 2024 besloten om het traject Brede aanpak Zandleij uit te gaan voeren. De focus van het traject is onderzoeken en verbeteren van de kwaliteit van het influent, de aanpak van geur, kleur en stoffen en het verbeteren en herstellen van de ecologie van de Zandleij. Dit in goede samenwerking met de omgeving.

In het kader van dit traject zijn in 2024 verschillende onderzoeken uitgevoerd in de riolering, op RWZI Tilburg en in de Zandleij. Een project is de pilot Bronaanpak RWZI Tilburg vanuit de Schone Maaswaterketen.

De stand van zaken van deze onderzoeken zijn in december 2024 tijdens de Zandleij werkdag gedeeld met bestuurders van waterschap en gemeenten, professionals op het gebied van water en met de aanwonenden van de Zandleij.

De resultaten van de onderzoeken verwachten we in april 2025 compleet te hebben. Van deze deelonderzoeken wordt een samenvattend rapport geschreven.

Dit rapport verwachten we in juni 2025 gereed te hebben.

In februari 2025 is er een nieuwe medewerker bij het proces van beleid en innovatie watersysteem begonnen. Zij zal een deel van de taken rondom het traject Brede aanpak Zandleij oppakken.

In 2025 wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de Zandleij en de omgeving zal hierbij betrokken worden.

Circulariteit en effluenthergebruik

De gebiedsbrede verkenning naar hergebruik van effluent is afgerond. In strategisch overleg met de portefeuillehouder (eind Q2 2024) zijn de kansen besproken. Tot 2027 zijn er geen mogelijkheden voor hergebruik van effluent uit RWZI's bij de industrie. Daarom is de focus verlegd naar de landbouw en de aanvulling van grondwater en natuur. De verdere uitwerking van deze kansen is in gang gezet.

De impact van effluentaanvulling op grondwater in natuurgebieden nabij RWZI's is gemodelleerd en in beeld gebracht. De eerste resultaten zijn intern en met enkele externe gebiedspartners gedeeld. Draagvlak en concrete kansen worden verder ontwikkeld en verkend. In 2025 worden agrariërs in droogtegevoelige gebieden actief benaderd om draagvlak voor een pilot te ontwikkelen. De uitwerking van een pilot volgt later en is mede afhankelijk van landelijke ontwikkelingen rondom het normenkader en de vergunbaarheid. Hiervoor is aansluiting gevonden bij STOWA, de werkgroep EU-verordening hergebruik landbouw, en het BBG en Droogteagenda.

Risico: De uitwerking van de kansen en bereidheid van agrariërs en/of TBO's moet duidelijk maken of en waar het interessant is een pilot voor hergebruik uit te voeren.

Beheersmaatregel: er vindt veelvuldig bestuurlijke afstemming plaats met portefeuillehouder.

Waterschap De Dommel verkent daarnaast samen met de partners Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gemeente Son en Breugel, Rijkswaterstaat en een industrieel bedrijf in Son of de restlozing van het bedrijf verder kan worden gezuiverd, zodat dit water in het gebied kan worden hergebruikt.

Risico: Het betreft een gevoelig traject wat zowel tot een go als no go kan leiden.

Beheersmaatregel: er vindt veelvuldig bestuurlijke afstemming plaats met portefeuillehouder.

Haalbaarheidsstudie Waterfabriek uitgevoerd en afgerond. Verdiepende studie gestart met focus op voorkeursalternatief Waterfabriek maar hierin ook aansluiting van vergunningverlener om brongerichte maatregelen te beoordelen.

Doel hiervan was tweeledig:

- Om te bepalen of er geen kleinere/goedkopere Waterfabriek mogelijk is op een deelproces
 - Te bekijken of andere technisch haalbare alternatieven mogelijk vergund kunnen worden.
- Herijkte gezamenlijke bestuurlijke opdracht vastgesteld door gezamenlijke stuurgroep. Uitkomst van deze opdracht is welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn als input voor een trade-off matrix (TOM). Hierin worden deze gewaardeerd op minstens 4 criteria: Juridisch (inclusief 'milieutechnisch'), Maatschappelijk draagvlak, Bijdrage aan geformuleerde gebiedsbelangen, Milieu (emissie, CO₂, N-depositie, chemieverbruik, etc.). De TOM geldt als input voor verdere bestuurlijke besluitvorming.

Deze stond gepland voor december 2024 maar heeft niet kunnen plaatsvinden, omdat de beoordeling van de brongerichte maatregelen en BBT (Best Beschikbare Techniek) nog niet is afgerond. Hiermee is de juridische haalbaarheid welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn niet bepaald. Eerst moet duidelijk zijn wat wettelijk moet, daarna kan over een bovenwettelijke oplossing verder worden gesproken.

De haalbaarheidsstudie naar een waterfabriek is voortgezet, en kosten voor een pilot zijn geraamd. Verdere stappen hangen af van de actualisatie van de lozingsvergunning, die begin 2025 wordt hervat. Hierdoor staat de waterfabriek tijdelijk 'on hold'.

Het gebiedsproces rondom de waterfabriek en de actualisatie vergunning worden nu gescheiden, met de focus op de vergunning.

2.2. Majeure projecten beleidsveld Waterketen en schoon water

In de beleidsbegroting 2024 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting (Tijd-Geld-Doelen)
P079601 Aanpassingen RWZI Boxtel	Instandhouden RWZI. Schoon water.	  	  	  	
P069303 Aeratie + Chemicaliën Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	  	  	  	Geld: Eind van het vierde kwartaal van 2024 is duidelijk geworden dat er aanvullende kosten zijn verbonden aan het project Aeratie & Chemicaliëndosering. Deze meerkosten hebben betrekking op onder andere bemaling, schoonmaakwerkzaamheden, grondverzet, betonherstel, versnellingsmaatregelen. Om deze kosten te kunnen dekken, wordt een kredietaanvraag ingediend bij het Dagelijks Bestuur

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting (Tijd-Geld-Doelen)
P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBTs) RWZI Eindhoven	Waterketen instandhouden RWZI.	  	  	  	
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	Waterketen instandhouden slibverwerking.	  	  	  	

P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Schoon water.	  	  	  	Tijd: Er is aanvullend onderzoek gedaan naar de ozonlekkage die vorige keer is gerapporteerd. Gebleken is dat de spleet tussen de tussenwand en de bovenzijde van de ozoncontacttank nog niet volledig is afgedicht. Opnieuw is ozon gemeten aan de verkeerde zijde van het waterslot. Daarvoor wordt op dit moment een oplossing gezocht. Pas als dat verholpen is, kunnen we verder testen en onderzoeken of alle ozonlekkages daarmee zijn opgelost of dat aanvullende aanpassingen nodig zijn. Door de ozonlekkage is de installatie tijdelijk stilgelegd. De planning moet nog worden herzien, maar waarschijnlijk loopt dit nog door tot begin Q2 2025. Doelen: Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald, echter dit moet nog worden aangetoond (vandaar oranje).
-------------------------------	---------------	---	---	---	---

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting (Tijd-Geld-Doelen)
P069304 Mechanische zuivering Tilburg		  	  	  	Tijd: Eind maart 2025 zal een rapportage met varianten binnen het scenario nieuwbouw met ambtelijk advies aan het DB worden voorgelegd. Verwachte oplevering 2029 Geld: De BB2025 is vastgesteld. Het dashboard is echter nog oranje omdat: Voor de zandvangers wordt momenteel bekeken deze te integreren in de nieuwe mechanische zuivering op de nieuwe locatie. Mogelijk moet een gedeelte van de groengasleiding en hoofddrinkwaterleiding verlegd worden vóór aanvang van het project. Mogelijke aanpassingen in de ramingen hiervoor wordt aan het DB voorgelegd met ambtelijk advies met betrekking tot de variantkeuze.
P071208 Onderhoud Riool Zuid Tp44-Tp32		  	  	  	

Voor een uitgebreide rapportage over de majeure projecten zie bijlage 7 van het bijlagenboek.

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Exploitatie Waterketen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	5.676	6.161	6.161
Afschrijvingen	14.997	15.413	15.413
Personeelslasten	33	200	200
Goederen en diensten	35.983	32.669	33.087
Subtotaal lasten	56.688	54.443	54.861
Baten			
Opbrengsten van derden	4.220	4.197	4.197
Bijdragen	164	42	42
Subtotaal baten	4.384	4.239	4.239
Subtotaal baten en lasten	-52.304	-50.204	-50.622
Nagekomen posten	0	0	0
Saldo baten en lasten	-52.304	-50.204	-50.622

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De rentelasten en afschrijvingen zijn lager als gevolg van het doorschuiven van diverse projecten.

Personeelslasten

Deze kosten zijn circa € 0,2 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging. Bij de personeelslasten zijn kosten begroot in verband met Arbowetgeving die grotendeels verantwoord zijn onder kostensoort Goederen en diensten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal circa € 2,9 mln. hoger (N) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

Hogere kosten onderhoud € 0,3 mln. (N):

- Deze afwijking wordt grotendeels veroorzaakt door niet voorziene activiteiten waaronder op het gebied van Arbo, procesveiligheid (ATEX) en compliance.

Hogere kosten elektriciteit (verbruik, transport en meetdiensten) € 0,7 mln. (N):

- Het verbruik is hoger dan begroot wat een gevolg is van een record hoeveelheid verpompt regenwater in 2024.

Hogere kosten voor slibverwerking € 1,5 mln. (N):

- Het afwaarderen van een gestelde garantieregeling bij SNB € 0,3 (N).
- Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is hoger dan begroot (ca. 2.300 ton), dit komt door meer regenwater.
- De gemiddelde prijs per ton is (circa € 17,5 per ton) hoger dan begroot. Dit komt door:
 - Kosten externe verwerking en opslag door hogere slibaanvoer
 - Meer ammonia in afvalwater en hoger chemicaliën verbruik
 - Hogere onderhoudskosten

Investerings Waterketen (bedragen x € 1.000)

Beleidsveld Waterketen	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	55.744	87.994	87.994
Inkomsten	-661	-7.455	-7.455
Totaal netto uitgaven	55.083	80.539	80.539

Toelichting

De actuele realisatie per eindejaar 2024 bedraagt € 55,1 mln. Hiermee komt de financiële realisatie uit op ca. 68% van de begrote investeringen. Eind september was de actuele realisatie nog € 37 mln., dus in het laatste kwartaal van 2024 zijn er nog grote investeringen gedaan.

In de Beleidsbegroting 2024 was het totaal voor de jaarschijf 2024	€ 80,5 mln.
De JEV Burap 2024-1 voor de jaarschijf 2024 was	€ 75,0 mln.
De JEV Burap 2024-2 voor de jaarschijf 2024 was	€ 68,0 mln.
De realisatie voor de jaarschijf 2024 is	€ 55,1 mln.

Als projecten in de realisatiefase zitten, is er sprake van onzekerheid op jaarschijf-niveau. Dit wil niet zeggen dat de projectonzekerheid ook groot is. Bij de begroting maken we een schatting van deze onzekerheid en de verwachtingswaarde op programmaniveau.

De belangrijkste verklaringen voor de verschillen zijn:

- P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo – hiervoor is in 2024 € 14 mln. minder uitgegeven dan begroot. De ontwerpfase loopt uit en daardoor start de realisatiefase later. Dit is een omvangrijk project waar we in het ontwerp steeds meer inzicht krijgen in de projectfaseringen en ook in de uitvoeringskosten. De ingebruiknamedatum is ten opzichte van de BB2024 1 jaar later op 1-6-2027.
- P072603 Influentemaal en roostergoed RWZI Eindhoven - hiervoor is in 2024 € 4,9 mln. minder uitgegeven dan begroot. Vanwege teamcapaciteit is de voorbereiding van dit project wat verlaat, met als gevolg dat ook de realisatie is doorgeschoven. De ingebruikname is met een half jaar verschoven naar 31-12-2026.
- P080802 Warmtebalans deelstroom RWZI Tilburg - hiervoor is in 2024 € 5,2 mln. minder uitgegeven dan begroot door slimme oplossingen.

Burap 2024-3

Pagina 41 van 114

- P069304 Mechanische zuivering Tilburg – hiervoor is in 2024 € 3,5 mln. minder uitgegeven dan begroot. Er is een extra scenariostudie/onderzoek geweest welke aan het DB wordt voorgelegd (maart 2025).
- Leidingen en gemalen - hiervoor is in 2024 € 4,1 mln. minder uitgegeven dan begroot. Een aantal geprogrammeerde transportleidingen/gemalen vereist in de pré-projectfase nadere inspecties en inzichten op debiet en systeem/data. Daardoor zijn deze niet gestart.

De investeringen voor het beleidsveld Waterketen en schoon water (jaarschijf 2024) zijn totaal circa € 25,5 mln. lager dan de begroting 2024 (is ca. 32%).

Dit wordt met name veroorzaakt door herijking van de geplande investeringen in tijd en middelen. Nog immer veroorzaken externe factoren als inflatie, rentestijging, loonkostenstijgingen en tekorten aan personeel hogere investeringsvolumes voor de toekomst. Bij Burap-2 was de verwachting dat er € 9,5 mln. onzeker was, maar nu blijkt dat de daadwerkelijke realisatie nog lager is maar dat dit geen afbreuk doet aan de doelrealisatie.

Doelrealisatie:

De lagere realisatiegraad binnen het jaar 2024 doet zich vooral voor bij vervanging c.q. instandhouding. Gemiddeld gezien over de jaren is 70% van de investeringen instandhouding, 25% schoon water en 5% overig. In 2025 is een verbetertraject gestart om te komen tot een beter aansluiting bij de realisatiegraad. Naast de realisatie in enig jaar wordt hierbij ook gekeken naar de mogelijkheden om projecten anders te faseren zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen. Een jaar later realiseren betekent voor de instandhoudingsverplichting bijvoorbeeld niet altijd dat we niet aan de doelstelling voldoen. Bij de doelstelling schoon water blijft de datum van ingebruikname in principe op de beoogde tijdstippen staan. Voor een aantal projecten in de jaren 2029 en 2030 bestaat wel een risico op latere realisatie als die in de tijd afhankelijk zijn van realisatie van een instandhoudingsinvestering.

Lagere investeringen in 2024 hebben een gering effect op de exploitatie en tarieven omdat de kapitaallasten pas in latere jaren in de exploitatie doorwerken.

Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WaterBeheerProgramma en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Aan de slag met de Watertransitie

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

<u>Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):</u>	
	= Resultaat is gehaald in 2024
	= Resultaat heeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2025 plaats
	= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2024	Inspanningen 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Digitale transformatie	Een gestructureerd en goed lopend WaterKennis Centrum (WKC) met bijbehorend loket waar vraag en aanbod uit de organisatie samenkomt.			 	Voor de onderdelen advies en loketfunctie WaterKennisCentrum (WKC) loopt nog een traject t.b.v. de doorontwikkeling.

	Een Informatieplan met een heldere visie, missie en strategie voor het proces Informatievoorziening (IV), inclusief procesinrichtingsplan.				
	Een datalab waar datavragen en antwoorden samenkomen.				
	Duidelijk gedefinieerd en beschreven eigenaarschap van zowel applicaties, data als informatieproducten die gemaakt worden in het kader van de digitale transformatie (bijna alle data is hierbij van toepassing).				
	Governance op data en bijbehorende processen.				

2.2. Een toekomstbestendige leefomgeving

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):	
	= Resultaat is gehaald in 2024
	= Resultaat behoeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2025 plaats
	= Resultaat wordt naar verwachting niet gehaald

Resultaten 2024	Inspanningen 2024	Burap 2024-1	Burap 2024-2	Burap 2024-3	Toelichting
Vanuit Bestuursprogramma					
Klimaatneutraal in 2035	Aanscherping huidige beleid, waarbij: 1. de intentie is om te komen tot een klimaatneutrale bedrijfsvoering en te versnellen (2035 i.p.v. 2050). 2. continuering energie neutrale bedrijfsvoering na 2025 (toename in het energieverbruik vraagt om een aanvullende inspanning voor de opwek van hernieuwbare energie). De toename in het energieverbruik vraagt niet alleen om aanvullende inspanning in de opwek maar ook het verlagen van het verbruik en slim werken met de huidige middelen met als doel lager verbruik van de bestaande verbruikers. Deze toename in het verbruik komt voort uit aanvullende eisen op waterkwaliteit. Plan voor de periode 2025-2028 (Klimaat- en Energie-EfficiëncyPlan; KEEP).	 	 	 	Door toenemend verbruik en vertraagde aanleg eigen opwek is energieneutraal 2025 niet haalbaar. In het voorstel van 07-01-2025 heeft het DB ingestemd met de KEEP 2025-2028. Hierbij is opgenomen bij de doelstellingen dat we verwachten in 2027 95-100% energieneutraal te zijn.

	Met een doorkijk naar 2035.				
--	-----------------------------	--	--	--	--

Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik	1. Aanpak Circulaire Economie op korte termijn. 2. Verkenning, ontwikkeling en besluitvorming pilots voor grijs water (Alternatief voor Brainport Smart District. Koningswei loopt).	 	 	 	
Versterken biodiversiteit en dierenwelzijn	1. Faciliteren Brabantbrede impuls biodiversiteit; methode KPI's gereed 4^e kwartaal 2023 en in 2024 hierover rapporteren. 2. Blauw Groene dooradering (GGA); loopt, geen extra acties nodig. Versterken loketfunctie en vergroten zichtbaarheid. 3. Onderzoek hoe we bij uitvoering van onze taken nog beter oog kunnen hebben voor dierenwelzijn. Gereed 2^e kwartaal 2024. 4. Optimaliseren van biodiversiteit vanuit beken/onderhoud. Analyse gereed 1^e kwartaal 2024 of we nog extensiever kunnen onderhouden.				1. Methode is gereed, rapportage volgt in 2025 2. Loopt 3. In de nieuwe gedragscode is er onder andere meer aandacht voor de natuur en de natuurontwikkeling. We passen deze gedragscode toe bij het uitvoeren van onze onderhoudswerkzaamheden. Specifiek dierenwelzijn als extra aandachtspunt staat niet in die gedragscode. Door de nieuwe gedragscode toe te passen is er indirect meer aandacht voor dierenwelzijn. Er is nog geen duidelijke opdracht gegeven voor een onderzoek naar hoe we nog beter oog kunnen hebben voor dierenwelzijn bij de uitvoering van onze werkzaamheden. 4. Idem 3.

Financiën en belastingen					
Herziening kostentoedeling	Gereed: 1 januari 2026 Nieuwe kostentoedelingsverordening (treedt in werking per 1 januari 2026 op voorwaarde dat nieuw belastingstelsel per 1 januari 2026 ingevoerd wordt). Daarvoor moet in 2025 het onderzoek worden uitgevoerd. De huidige verordening moet (dus onafhankelijk van verloop wetgevingsproces) sowieso in 2026 worden herzien in verband met looptijd van maximaal 5 jaar. <i>Inwerkingtreding nieuwe belastingwetgeving is uitgesteld tot 01-01-2026. Betekent dat voorbereiding en besluitvorming binnen De Dommel in 2024 vorm heeft als beeld- en oordeelsvormend en in 2025 besluitvormend.</i>				
Inning belastingen met toekomstbestendige organisatie	Gereed 2024. Resultaat: Doorkijk met advies inzake de visie op een toekomstige wijze van belastingheffing en belastinginning, de implementatie daarvan en de bijbehorende organisatie zodat het bestuur een principe besluit kan nemen. Het onderzoek toetst de levensvatbaarheid en/of toekomstbestendigheid van de diverse varianten. Er wordt een advies opgesteld met een doorkijk.				

Kwijtscheldings-norm 100% bijstandsniveau	Per 1-1-2024: vastgestelde kwijtscheldingsverordening voor burgers. Per 1-1-2025: kwijtscheldingsverordening (voor burgers en mogelijke overige groepen).				
Verkennen nieuwe inkomsten: leges	Opstellen en implementeren legesverordening indien (eind 2023/begin 2024) besluit genomen wordt tot invoering daarvan.				

Bestuur en organisatie					
Professionelere (strategische) advisering en ondersteuning bestuur	Dit bereiken we op 3 manieren: 1. Het versterken van de “griffiersrol”, waardoor het Algemeen Bestuur beter in staat is om de kaderstellende en richtinggevende rol te vervullen. 2. Het versterken van de adviesrol ten behoeve van de portefeuillehouders. Om dit goed te kunnen doen sluit de bestuursadviseur aan bij de portefeuillehoudersoverleggen. 3. Uitbreiden van de bestuursondersteuning om het toegenomen aantal dagelijks bestuur-leden en fracties optimaal te kunnen ondersteunen.				
Organisatie-ontwikkelingstraject	2024 staat in het teken van een andere uitwerking in deelopdrachten, medewerkers- participatie en een eerste implementatie. De vier lijnen die de verandering dragen zijn: 1. Water en omgeving 2. Mens en organisatie 3. Toekomstige bestendige bedrijfsvoering 4. Tech en data				

Arbo en veiligheid	1. Eind 2025 inrichting arbomanagement conform ISO 45001: 80% gereed eind 2024. 2. Medio 2024 alle site assessments afgerond, risicobeoordeling gereed en plan van aanpak (met ambities) bepaald: - Alle knelpunten met hoge prioriteit zijn opgelost. 3. Eind 2025 op trede 4 veiligheidscultuurladder en eind 2024 trede 3 (eind 2023 trede 2). 4. Alle projecten hebben passende veiligheidskundige ondersteuning.	   	   	    	Uitvoering loopt maar gezien de hoeveelheid objecten, capaciteit externe deskundigheid en interne beschikbaarheid loopt dit door in 2025. De hoge prioriteiten zijn inmiddels opgelost. Eind 2024 trede 3 gehaald. In 1 jaar doorgroeien naar trede 4 is te ambitieus. Volgens de experts is hiervoor een traject van 2 jaar nodig.
Strategische communicatie	In 2024 vindt de uitwerking plaats van de beeldvormende bijeenkomst van het algemeen bestuur, die eind 2023 plaatsvindt. We denken hierbij aan: A) Plan van aanpak stakeholdersmanagement en public affairs en lobbyagenda voor het (dagelijks) bestuur gereed voorjaar 2024. Eerste uitwerking tweede helft 2024. B) Basisset met kernboodschappen en een doorvertaling in een strategische communicatieagenda en een toolkit in het voorjaar 2024. Op basis van het plan en agenda onder A) volgt meer focus op de doelen. C) Bijeenkomsten met jongeren over de watertransitie; onderwerpen bespreken tijdens bestuurlijke bijeenkomst op 14 december 2023. Daarna (in 2024) een planning maken.	  	  	  	A) Profiel 'adviseur public affairs' opgesteld. Een extern bureau heeft een verkenning gedaan naar de aanpak van public affairs. Inclusief definitie public affairs en aanbevelingen voor de vorm voor organisatie en een eerste inhoudelijke lobby agenda. Deze verkenning wordt in het najaar 2024 gepresenteerd en in januari 2025 definitief opgeleverd. Start implementatie begin 2025.

Wet Open Overheid (WOO)

De Wet Open Overheid (WOO) is 1 mei 2022 in werking getreden. Op grond van de WOO verplichte openbaarheidsparaagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de WOO in het verslagjaar 2024. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de verplichte categorieën documenten

De WOO verplicht overheden om – gefaseerd - actief documenten uit zeventien informatie categorieën te publiceren. Overheden richten hier een eigen platform voor in, dat wordt aangesloten op het landelijke platform, de WOO-index. We volgen minimaal de landelijke lijn rondom het gefaseerd implementeren van de informatie categorieën en werken vooruitstrevend waar mogelijk.

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke informatie categorieën in 2024 geheel of gedeeltelijk openbaar werden gemaakt.

Cat.	Art. WOO	Omschrijving	Platform
1 - 3	3.3, 1a, 1b en 1c	Wet- en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd	Via de landelijke voorziening Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) in het waterschapsblad op overheid.nl.
4 - 5	3.3, 1d en 1e	Inzicht in de organisatie/werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	Register van overheidsorganisaties https://www.dommel.nl
6 - 7	3.3, 2a en 2c	Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	https://www.dommel.nl/bestuur
8	3.3 b	Vergaderstukken Staten-Generaal (niet van toepassing op waterschappen)	n.v.t.
9	3.3, 2d	Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur	https://www.dommel.nl/dagelijks-bestuur
10	3.3, 2e	Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken	Nog in te richten
11	3.3, 2f	Convenanten	-
12	3.3, 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	https://www.dommel.nl/begroting-en-financien
13	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking (niet van toepassing op waterschappen)	n.v.t.
14	3.3, 2i	WOO-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	https://www.dommel.nl/openbaar-gemaakte-informatie-woo-verzoeken
15	3.3, 2j	Onderzoeksrapporten	Nog in te richten
16	3.3, 2k 3.3a	Beschikkingen	Via de landelijke voorziening Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) in het waterschapsblad op overheid.nl.
17	3.3, 2l	Klachtoordelen	Nog in te richten

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder punt 1. vermelde categorieën

In 2024 zijn geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. Passieve openbaarmaking

In 2024 zijn er 15 WOO-verzoeken ingediend. Deze verzoeken zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld.

4. Informatiehuishouding

Er is beleid ontwikkeld met ondersteunende handvaten in de vorm van de documentlevenscyclus en het documentclassificatiebeleid. Implementatie hiervan loopt gelijk met de overgang naar het samenwerken binnen Teams en het uitfasen van netwerkschijven. Dit gebeurt o.a. via trainingen. Er is een tweede recordmanager aangesteld, zodat er meer sturing en regie komt op documentbeheer. Recordbeheerders dragen zorg voor monitoring van document- en archiefapplicaties. Daarnaast zijn de voorbereidingen getroffen voor de uitbreiding van het functioneel beheer van het zaakstelsel, zowel in capaciteit als in kennis. Hierdoor worden betere randvoorwaarden gecreëerd voor digitale toegankelijkheid en beschikbaarheid van documenten.

Er is in 2024 een contract afgesloten met een Learning Management System (hierna LMS). Dit LMS zal ook ingezet worden voor bewustwording en kennisdeling over de WOO.

5. De WOO-contactpersoon

In 2024 beschikte het waterschap over een formeel aangestelde WOO-contactpersoon. De WOO-contactpersoon is tevens de WOO-coördinator.

6. Eventuele andere activiteiten om de WOO te implementeren

Ten behoeve van de implementatie van de WOO is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Vanuit Waterschap De Dommel hebben we een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de geactualiseerde landelijke handreiking 'Actief openbaar maken doe je zo'.

In 2024 zijn verschillende disciplines betrokken om het belang en betekenis voor het werk vanuit de WOO onder de aandacht te brengen. Naast presentaties bij verschillende interne processen hebben we alle medewerkers een e-learning aangeboden ter bewustwording van de WOO.

7. Besteding subsidie

De rijksoverheid stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar om de WOO te implementeren en om de extra uitvoeringskosten a.g.v. de WOO te dekken. In 2024 heeft het waterschap in totaal € 172.979,- aan middelen ontvangen.

De middelen zijn in 2024 als volgt ingezet:

- **Beheer en onderhoud**
Ten behoeve van de actieve en passieve bekendmaking en de verbetering van de informatiehuishouding wordt er met diverse systemen gewerkt en worden deze geoptimaliseerd waar nodig. Er is een keuze gemaakt in het publicatieplatform, waar we in 2025 invulling aan gaan geven.

- **Extra kwaliteitsmanagement**
Er is en wordt de komende jaren meer bewustwording gecreëerd. Er worden trainingen gevolgd en kennis gedeeld met collega-overheden. Vanaf 2025, wanneer het publicatieplatform actief in gebruik wordt genomen, worden afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat documenten consistent voldoen aan alle wet- en regelgeving. Hierbij wordt tevens aandacht besteed aan het implementeren en borgen van kwaliteitsmanagement.
- **Formatie management WOO**
Naast de WOO-coördinator zijn collega's uit de processen juridische zaken, informatievoorziening, documentaire informatievoorziening, dienstverlening en communicatie betrokken. Deze collega's vervullen structureel werkzaamheden ter ondersteuning van de uitvoering van de WOO. Daarbij combineren zij een regierol met een adviserende functie. Voor uitvoerende taken worden meer collega's betrokken. De WOO-coördinator legt verantwoording af aan het management in de informatie & technologie raad en blijft in gesprek met zowel directie als DB-bestuursleden.
- **Contactfunctionaris**
De contactfunctionaris is tevens de WOO-coördinator voor de implementatie van de WOO en besteedt hier gemiddeld 10 uur per week aan. De WOO-coördinator is ook de WOO-redacteur op het register van overheidsorganisaties.
- **Actief openbaar te maken documenten**
Structurele activiteiten om de (werk)processen te onderzoeken en waar nodig te verbeteren om de informatiehuishouding op orde te krijgen. Denk hierbij aan optimalisatie van beleid en procedures. We sluiten daarnaast aan, en maken gebruik van, de landelijke hulpmiddelen vanuit het programma Open Overheid.

In december 2024 ontvingen we ter compensatie van de uitvoeringskosten in 2019 nog € 38.000.

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	360	426	426
Afschrijvingen	1.741	2.062	2.062
Personeelslasten	56.416	58.001	58.001
Goederen en diensten	21.723	22.189	22.189
Toevoeging aan voorziening	427	180	180
Onvoorzien	0	752	0
Subtotaal lasten	80.667	83.610	82.858
Baten			
Baten uit salarissen/sociale lasten	1.294	849	849
Opbrengsten van derden	4.557	4.388	4.388
Bijdragen	1.679	1.608	1.608
Geactiveerde lasten	5.705	6.279	6.279
Rentebaten	2.122	825	825
Onttrekking aan voorziening	12	0	0
Dividend	918	680	680
Subtotaal baten	16.287	14.629	14.629
Subtotaal baten en lasten	-64.380	-68.981	-68.229
Bruto belastingopbrengsten	150.278	147.205	147.205
Kwijtschelding en oninbaar	-991	-2.997	-2.997
Netto belastingopbrengsten	149.287	144.208	144.208
Totaal baten en lasten	84.907	75.227	75.979
Nagekomen posten	-106	0	0
Saldo baten en lasten	84.801	75.227	75.979

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De lagere kapitaallasten € 0,4 mln. (V) zijn het gevolg van het doorschuiven van diverse projecten.

*Personeelslasten **

De personeelslasten zijn ca. € 1,6 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging. Het grootste verschil wordt veroorzaakt door de krappe arbeidsmarkt; dit zorgt voor behoorlijk langere doorlooptijden bij de invulling van vacatures. Deze vacatures zijn ontstaan door reguliere uitstroom. Hiertegenover staat dat er iets meer inhuur is geweest dan begroot om een aantal knelpunten als gevolg van openstaande vacatures op te lossen; dit past binnen de kaders van het AB. Daarnaast is er meer spaarverlof gekocht dan begroot, onder andere om voorafgaand aan pensioen eerder met verlof te kunnen. Tenslotte waren er meevallers door toegekende subsidies en een bijdrage van het UWV i.v.m. de uitbreiding van het ouderschapsverlof voor mannen.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal ruim € 0,5 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

Lagere lasten bij belastingen € 0,2 mln. (V):

- De perceptiekosten zijn lager dan de begroting na wijziging.

Hogere lasten bij facilitymanagement € 0,4 mln. (N):

- Extra leaseauto's aangevraagd voor nieuwe medewerkers.
- Extra kosten i.v.m. diverse veiligheidszaken

Lagere lasten bij personeelsmanagement € 0,4 mln. (V):

- De wettelijke aansprakelijkheidsverzekering is lager dan de begroting na wijziging, dit naar aanleiding van een nieuwe aanbesteding.

Hogere lasten bij technische infrastructuur € 0,6 mln. (N):

- Hogere licentiekosten door uitbreiding aantal medewerkers.
- De aanschaf telefoons is meer dan begroot door uitbreiding medewerkers.

Lagere lasten bij datamanagement € 0,2 mln. (V):

- Herstelwerkzaamheden meetpunt doorgeschoven naar 2025.
- Project waar aanvankelijk opdracht voor was gegeven is niet gestart en wordt intern opgepakt.

Onvoorzien

Het begrote bedrag is ingezet binnen de andere beleidsvelden voor het dekken van onvoorzien uitgaven die verband houden met de hoogwatersituatie eind 2023/begin 2024 en voor onvoorzien uitgaven voor het inzetten van een tijdelijke pompinstallatie bij calamiteit Riool-Zuid.

Baten i.v.m. salarissen/sociale lasten

De opbrengsten zijn € 0,4 mln. hoger (V) dan de begroting na wijziging.

Dit door een hogere opbrengst uitlening personeel.

Burap 2024-3

Pagina 56 van 114

Geactiveerde lasten

De geactiveerde lasten zijn € 0,6 mln. lager (N) dan de begroting na wijziging.

De geactiveerde uren zijn lager dan begroot, de belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- Uren van functies die geheel of gedeeltelijk worden bekostigd uit subsidies kunnen niet worden geactiveerd. Elders lagere kosten, maar wel minder te activeren uren.
- Omdat functies pas in de loop van het jaar worden ingevuld, worden op jaarbasis minder te activeren uren geschreven.
- Op functies die niet via P-formatie worden ingevuld maar ingehuurd worden via de gecontracteerde broker, kunnen geen te activeren uren worden geschreven. Ook wordt geen P-budget aangesproken, maar direct budget van projecten. Dit speelt vooral bij projecten in de Waterketen.

Rentebaten

De rentebaten zijn € 1,3 mln. (V) hoger dan begroot. Dit wordt verklaard door het achterblijven van de investeringen waardoor minder leningen aangetrokken zijn.

Dividend

De opbrengst dividenden is ruim € 0,2 mln. hoger (V) dan begroot. Door het goede resultaat over 2023 van de Nederlandse Waterschapsbank is het dividend hoger geweest en er was geen rekening gehouden met teruggave dividendbelasting.

Waterschapsbelasting

De waterschapsbelastingen zijn totaal ca. € 3 mln. hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten zuiveringsheffing.

De realisatie opbrengst zuiveringsheffing bedrijven is hoger dan begroot. De oorzaak hiervan is dat een groot gedeelte van de voorlopige aanslagen 2023 te laag is opgelegd en/of door de groeiende economie hoger uitvallen. Er is een na-ijleffect van Corona in de jaren vóór 2023 waarop deze voorlopige aanslagen waren gebaseerd. Een structureel lager effect heeft zich niet doorgezet. Dat leidt tot een behoorlijke meeropbrengst in 2024 over 2023. Daarnaast betekent dit dat de begroting 2024 is gebaseerd op de voorlopige aanslagen 2023. Omdat deze te laag waren vastgesteld, is de begroting 2024 op dit punt te laag vastgesteld. Door de extra belastingopbrengsten 2023 en het opleggen van de (voorlopige) aanslagen 2024 op basis van de meer actuele waterverbruik cijfers zijn de opbrengsten 2024 hoger dan begroot. Een ander deel van de verhoging wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst zuiveringsheffing nuts. Dit door een afloop over 2023 in 2024 van € 0,4 mln.

Ontwikkeling WOZ-waarden

De WOZ-waarden 2024 zijn op het niveau gebleven van de Beleidsbegroting 2024.

Kwijtschelding / oninbare waterschapsbelasting

De kwijtschelding/ oninbare waterschapsbelastingen zijn totaal circa € 2,0 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging.

In 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om te komen tot aanpassing van de kwijtscheldingsnorm tot 100% van het bijstandsniveau. Deze norm is ingegaan per 1 januari 2024. Daarmee loopt Waterschap De Dommel in de pas met de andere waterschappen en gemeenten en geven we invulling aan de één overheidsgedachte. Tevens kunnen we de uitvoering efficiënter laten verlopen. Van een uitbreiding van het kwijtscheldingsbeleid naar ondernemers/ZZP'ers is bestuurlijk afgezien.

Op basis van de informatie van de gemeenten in ons werkgebied over de omvang van het aantal kwijtscheldingsgerechtigden in de gemeenten en het effect op de verwachte omvang van de kwijtscheldingen is er bij de raming van de omvang van het effect op de kwijtscheldingen uitgegaan dat aanpassing van de norm naar 100% zou leiden tot een aanzienlijke toename van het kwijtscheldingsbedrag. De verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding (automatisch of via aanvraag) als gevolg van wijziging 95% naar 100% is echter kleiner dan gedacht.

Bij het waterschap dient actief om kwijtschelding te worden verzocht. Uitzondering is als in een eerdere aanvraag voor kwijtschelding toestemming is gegeven voor automatische toetsing via Stichting Inlichtingenbureau. Dan kan het verzoek in het daaropvolgende jaar via het Inlichtingenbureau automatisch worden afgehandeld. Ondanks diverse aankondigingen, moet de bekendheid van de wijziging van 95% naar 100% wellicht nog groeien. Daarnaast geldt dat maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld lagere werkloosheid, mogelijk hebben geleid tot een lager aantal verzoeken dan verwacht.

Bij de overgang naar de BSOB vanaf 1 januari 2026 geldt dat voor de kwijtscheldingen de kwijtscheldingslijn van de gemeenten volledig wordt gevolgd en er geen afzonderlijk verzoek meer aan het waterschap moet worden gericht. Dit betekent dat vanaf 2026 de verwachte omvang van de kwijtscheldingen mogelijk weer op het niveau van de begroting 2024 zal liggen.

Verder geldt dat huishoudens die van een minimuminkomen moeten rondkomen, van het kabinet een energietoeslag ontvangen. Bij het beoordelen van de kwijtschelding wordt dit bedrag buiten beschouwing worden gelaten.

Nagekomen posten

De nagekomen baten zijn totaal circa € 0,1 mln. hoger (N) dan de begroting na wijziging. Dit wordt veroorzaakt door de prorata 2019-2023 (terug te betalen BTW).

Personeelsbudget (P-budget)		
Overzicht P-budget (bedragen * € 1.000)		
	Rekening 2024	Begroting 2024
Salaris inclusief flexibel inzetbaar	54.258	55.653
(Ver)koop verlofdagen	-662	56
Opbrengsten salaris gerelateerd	-2.914	-2.401
Opbrengsten geactiveerde uren	-5.705	-6.279
Direct/indirect salaris gerelateerd	44.977	47.029
Opleidingskosten	915	800
Overige algemene personeelskosten	1.331	1.241
Overig P-budget	2.246	2.041
Totaal personeelsbudget	47.223	49.070

Direct / indirect salarisgerelateerd circa € 2,1 mln. lager (V)

Hiervoor is al een verklaring gegeven door de met * gemerkte toelichtingen (zie blz. 56). De belangrijkste redenen zijn:

- Behoorlijk langere doorlooptijden bij de invulling van de vacatures.
- Toevoeging aan de nog te betalen verlofuren.
- Toegekende subsidies en een bijdrage van het UWV door uitbreiding van het ouderschapsverlof voor mannen.

Overig P-budget

- Meer opleidingskosten (€ 0,1 mln. N) dan begroot door extra te stimuleren in de ontwikkeling van personeel.
- Voor de werkkostenregeling bleef Waterschap De Dommel binnen de jaarruimte, waardoor het begrote bedrag voor een eventuele naheffing Loonbelasting niet nodig was. We zijn in 2024 kritisch geweest op het toepassen van deze regeling en het benutten van de mogelijkheden hierin.

Investerings (bedragen x € 1.000)

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Uitgaven	1.093	12.428	12.428
Inkomsten	0	0	0
Totaal netto uitgaven	1.093	12.428	12.428

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering (jaarschijf 2024) zijn totaal ca. € 11,3 mln. lager dan de begroting 2024 na wijziging.

In de Beleidsbegroting 2024 was het totaal voor de jaarschijf 2024	€ 12,4 mln.
De JEV Burap 2024-1 voor de jaarschijf 2024 was	€ 2,2 mln.
De JEV Burap 2024-2 voor de jaarschijf 2024 was	€ 1,7 mln.
De realisatie voor de jaarschijf 2024 is	€ 1,1 mln.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

De daling op de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt door:

- Diverse projecten zijn ten laste van de exploitatie gebracht omdat er volgens ons beleid geen actief is ontstaan: WBP5 Data voor datadoelen, Gegevenslandschap, Dataverzameling WBP.
- Het budget voor Energie en klimaat is in 2024 nauwelijks gebruikt. Een deel van het budget is overgezet naar projecten die nog uitgevoerd moeten worden. De rest van het budget is doorgeschoven naar 2025 en later.
- Diverse projecten zoals huisvesting 3.0, Energieneutrale RWZI Bostel zijn vertraagd.

3 UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN

3.1 Ontwikkelingen sinds vorig jaar

Het jaar 2024 is een bijzonder nat jaar geweest. Na de droge zomer van 2023 zijn we vanaf het najaar 2023 geconfronteerd met veel neerslag, hoogwater en zelfs wateroverlast. Dit beeld heeft zich gedurende vrijwel het gehele jaar voortgezet. Het grondwatersysteem is vrijwel het gehele jaar verzadigd geweest wat betekent dat bij nieuwe neerslag snel de dreiging van wateroverlast dreigt. Vrijwel het hele jaar 2024 heeft in het teken gestaan van het aanpakken, oplossen en voorkomen van wateroverlast.

Het belang van samenwerking met de omgeving om te komen tot maatwerk in de vorm van een gebiedsgerichte aanpak om de problematiek aan te pakken, wordt breed gevoeld en gedragen. Samen met de omgeving geven we invulling aan het behalen van (water)doelen en resultaten binnen het watersysteem maar natuurlijk ook voor de waterketen.

Binnen de Dommelorganisatie is ook in 2024 wederom sprake van een toename van de personele omvang om de ambities en doelen te kunnen (gaan) realiseren. Dit heeft geleid tot het starten van een veranderproces in de opzet en sturing van de organisatie om de continuïteit van de organisatie te borgen en de bestuurlijke doelen te kunnen blijven realiseren.

3.2 Uitgangspunten en normen

In de financieringsparagraaf wordt ingegaan op de consequenties van het aantrekken van middelen ter financiering van onder andere de investeringen. De omslagrente was in 2024 2,75% (2023 2,5%). Voor een nadere toelichting zie de financieringsparagraaf. De gemiddelde inflatie over 2024 bedroeg 3,35% (2023 3,93%).

3.3 Incidentele lasten en baten

In 2024 zijn er geen incidentele baten en lasten geweest.

3.4 Kostentoerekening

Alle kosten en opbrengsten van Waterschap De Dommel worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer zoals in de beleidsbegroting is vermeld. Hierbij wordt de BBP (Beleids- en Beheer Proces)- structuur gevolgd die door de Unie van Waterschappen in samenwerking met de waterschappen is ontwikkeld.

Per 1-1-2022 is door het Algemeen Bestuur de nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld. De uitgangspunten van deze kostentoedelingsverordening zijn meegenomen bij het bepalen van de tarieven en de tariefsontwikkeling.

3.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming. Waterschap De Dommel kent de volgende bestemmingsreserves:

Overige bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Bestemmingsreserve GTD	148	173
Bestemmingsreserve klimaatadaptatie	3.902	0
Totaal	4.050	173

Bestemmingsreserve GTD

Onder deze bestemmingsreserve is de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000 verantwoord. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie. Mutaties in 2024 conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2023 zijn:

- Rentetoevoeging + € 12.112 mln.
- Vrijval - € 37.210 mln.

Bestemmingsreserve klimaatadaptatie

Conform bestuurlijke afspraak is een stimuleringsregeling gemaakt voor de doelstelling om 15% meer regenwater te infiltreren. Om bij te dragen aan deze doelstelling is in totaal € 20 miljoen beschikbaar verdeeld over 5 jaar, ofwel € 4 miljoen per jaar vanaf 2023. Het totaalbedrag van € 20 miljoen is verdeeld over de gemeenten met een plafondbedrag per gemeente.

Mutaties in 2024 conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2023 zijn:

- Toevoeging + € 4 mln.
- Onttrekking - € 0,098 mln.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten.

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders

Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen.

3.6 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen (tarieven) zijn gelijktijdig met de Beleidsbegroting 2024 vastgesteld. Ontwikkelingen in de belastingeenheden en de daaruit voortvloeiende afwijkingen in de belastingopbrengsten worden in het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering weergegeven.

Watersysteemheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten verbonden aan de zorg voor het watersysteem. Binnen de watersysteemheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën met elk een eigen aandeel in de op te brengen watersysteemheffing.

Dit aandeel wordt aan de hand van de kostentoedelingspercentages bepaald:

- Ingezetenen
- Ongebouwd (niet zijnde natuur)
- Natuur
- Gebouwd

Zuiveringsheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor het zuiveren van afvalwater dat direct of indirect afgevoerd wordt op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het waterschap.

Verontreinigingsheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit een woon/bedrijfsruimte op het oppervlaktewater.

3.7 Weerstandsvermogen

Deze paragraaf bevat:

- 1) Het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
- 2) Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de eindstand van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- 3) Een inventarisatie van de risico's.

ad 1) Beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Een te laag weerstandsvermogen betekent dat bij elke financiële tegenvaller een (begrotings-)wijziging volgt in de vorm van tariefsverhoging of bezuinigingsmaatregel, waardoor doelstellingen onder druk kunnen komen te staan.

De basis voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is een actueel risicoprofiel van Waterschap De Dommel. Per risico zijn de financieringsvormen bepaald en zijn de schadescenario's vastgesteld.

Met behulp van een statistisch model (Monte Carlo-simulaties) zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor Waterschap De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar (bijvoorbeeld eens in de 25 jaar of eens in de 100 jaar).

Het weerstandsvermogen vormt een onderdeel van de taakreserves dat specifiek gereserveerd wordt voor dit doel. Het verhoudingsgetal voor verdeling over de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer wordt bepaald door de verhouding van exploitatielasten van enig begrotingsjaar van die taken.

ad 2) Weerstandscapaciteit

In 2024 heeft actualisatie van de weerstandscapaciteit door een extern bureau plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze actualisatie is in de bestuursvergadering van februari 2024 een nieuw voorstel over de benodigde weerstandscapaciteit vastgesteld. In 2024 bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit na indexatie € 10,6 mln. (2023 € 6,80). Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan € 10,6 mln.

Hierna wordt ingegaan op risico's waar geen specifieke voorziening voor is getroffen. Indien deze risico's optreden, worden deze uit de weerstandscapaciteit gedekt.

Ad 3) Een inventarisatie van de risico's.

Risico's en risicoparagraaf

Mede als gevolg van de aanhoudende druk op de organisatie vanuit de dreiging van de wateroverlast is de aandacht voor risicomanagement in de brede algemene zin binnen het Dagelijks Bestuur en de directie onder druk komen te staan. De focus van risicomanagement was gericht op het actuele risico van wateroverlast. Voor de komende periode zal Risicomanagement in de algemene brede zin van het woord tegen het licht worden gehouden waarbij gekeken wordt hoe risicomanagement en risicobeheersing anders gestructureerd vorm en inhoud kunnen gaan krijgen. De aandacht voor risicomanagement zal in deze beschouwing - naast aandacht voor risico's op het gebied van financiële risico's en risico's in relatie tot de verbonden partijen (o.a. bedrijfsrisico's, governance) - in een breder perspectief worden geplaatst, zoals strategische risico's, cybersecurityrisico's en het risicoprofiel van de organisatie in relatie tot de omgeving. Rekening houdend met het ambitieniveau van het (dagelijks) bestuur wordt een voorstel voorbereid om concrete verbetervoorstellen te doen voor een bredere inbedding van risicomanagement in de organisatie, waaronder het frequenter opstellen van een risico-analyse en het jaarlijks laten vaststellen van het weerstandsvermogen.

Risico's

Cybersecurity

Binnen Waterschap De Dommel, ook in de samenwerkingsrelatie met het Waterschapshuis (en van het Waterschapshuis met het Rijk voor monitoring van externe cyberdreigingen), is veel aandacht voor de beveiliging van de digitale werkomgeving van het waterschap. Er wordt periodiek een externe audit uitgevoerd (opdrachtgever: het Waterschapshuis) op de mate waarin de waterschappen zich ontwikkelen op het gebied van de mate van volwassenheid in relatie tot informatieveiligheid.

Voor het personeel wordt gewerkt aan het verhogen van de bewustwording van de verschillende risico's door middel van het aanbieden van verschillende trainingsmodules waarin een veelheid aan bedreigingen, nieuwe ontwikkelingen, etc. voorbijkomen.

Gronden

Door de werking van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) kan de waardedaling van in te richten gronden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS) vergoed worden. In geval we de gronden na afronding van een project niet door kunnen leveren, is de restwaarde van de gronden 15% van de oorspronkelijke landbouwkundige waarde.

Aanbesteding

In het inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt gewerkt met een bundeling van kennis door het werken met een inkoopteam. Binnen de Dommel-organisatie heeft het inkoopteam haar positie verworven en wordt de weg naar het inkoopteam ook steeds beter gevonden. Dit team inkoop wordt op afroep aangevuld met (aanbestedings-)juristen die de budgethouders/ projectleiders ondersteunen bij de aanbestedingstrajecten. Door deze kennisbundeling, de gestructureerde inzet van deze kennis, de opgedane ervaringen met het werken met inkoopteams binnen de processen en de positie van het inkoopteam binnen het proces van inkopen en aanbesteden binnen de Dommel-organisatie zijn de risico's met betrekking tot de aanbestedingen verminderd.

Risico's op het gebied van aanbestedingen kunnen bestaan uit het verkeerd toepassen van wet- en regelgeving of uit het maken van ondoelmatige keuzes, waardoor de mededinging onvoldoende zijn werk doet en/of het waterschap niet tegen de beste prijs/ kwaliteits-verhouding inkoop. Marktpartijen kunnen dan ook worden benadeeld. Zij kunnen eventueel een klacht of juridische procedure opstarten om tegen een beslissing van het waterschap in te gaan. In de inkoopteams wordt o.a. gewerkt met bepaalde standaarden in onze aanbestedingen en worden vaststaande juridische kaders ingebed in onze systemen.

Een ander belangrijk middel om risico's van een niet-succesvolle aanbesteding te verkleinen is om tijdig en terugkerend met de markt in gesprek te zijn over onze aanbestedingen. Dit kan bijvoorbeeld door signalen vanuit de markt tijdig te verwerken in onze aanbestedingen, de markt te consulteren, een marktdag te houden of achteraf onze aanbestedingen te evalueren. Dat draagt eraan bij dat vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden en we tijdig kunnen bijsturen.

Andere omstandigheden die risico's kunnen vormen voor het slagen van onze aanbestedingen, zijn bijvoorbeeld de grondstoftekorten, stijgende brandstofprijzen of een tekort aan personeel. Hierdoor zijn er onvoldoende gegadigden of is er te weinig belangstelling voor onze opdrachten. We moeten dan aanbestedingen uitstellen of opdrachten vallen duurder uit dan geraamd. De beheersing van deze risico's hierop is lastiger omdat dit risico's zijn die buiten de invloedssfeer van het waterschap liggen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is om de gemaakte keuzes en/of afwegingen expliciet vooraf vast te leggen en bij twijfel te escaleren. Zo kunnen de afwegingen/ overwegingen breed gedeeld worden. Waar nodig kunnen beslissingen worden voorgelegd aan deskundigen en/of leidinggevende(n).

Omzetbelasting anti-afhaakovereenkomsten

De ontwikkelingen op het gebied van anti-afhaakovereenkomsten zijn onderwerp van overleg op waterschapsbreedniveau (Unie van Waterschappen – Ministerie – Europese Commissie) om te kunnen blijven voldoen aan de (Europese) wet- en regelgeving. De uitkomsten van het overleg zijn eind 2023 bekend geworden. Het resultaat is dat de anti-afhaakregeling wordt toegepast binnen het marktconformiteitsbeginsel en dat er geen sprake is van staatssteun als wordt gehandeld conform de vastgestelde werkwijze. Deze werkwijze is inmiddels binnen de organisatie geïmplementeerd.

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

- Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten blijven partijen zoeken naar afstemming om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. SNB is met haar aandeelhouders continu in overleg om te komen tot een visie c.q. nadere afspraken over verduurzaming en de rol van SNB en de individuele aandeelhoudende waterschappen in dit proces.

Extra aandachtspunt is het gebruik van de teruggewonnen grondstoffen. Binnen de wet- en regelgeving wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om deze grondstoffen ook daadwerkelijk te kunnen c.q. te mogen (her)gebruiken. In sommige gevallen is het hergebruik van deze grondstoffen moeilijker, omdat het grondstoffen betreft met een “besmet etiket” die worden teruggewonnen uit afvalstromen.

In het kader van de terugwinning van grondstoffen door SNB worden verschillende nieuwe ontwikkelingen verkend. Voor sommige ontwikkelingen geldt dat deze in een vergevorderde onderzoeksfase zitten en er wordt verkend op welke wijze (techniek, organisatievorm met bijbehorende governancestructuur, etc.) vervolgstappen kunnen worden gezet. Hierbij spelen risicoafweging en –beheersing een belangrijke rol. In het traject rondom de organisatievorm en bijbehorende governancestructuur wordt een nadere verkenning uitgevoerd en zullen de resultaten met de overwegingen van de keuzes ter besluitvorming worden voorgelegd aan de algemeen besturen van de deelnemende waterschappen.

- Wijzigingen in wet- en regelgeving

De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving, met name op het gebied van milieu, waarbij de vrijstelling belasting voor zuiveringsslib ter discussie staat. Wijzigingen daarin, en ook de toepassing ervan, kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering.

- Kostenverdeelsleutels SNB (mede in relatie tot fiscaliteiten)

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 SNB is bestuurlijk ingestemd met de verdeling van de kosten van slibverwerking tussen de aandeelhoudende waterschappen onder de voorwaarde dat er voor het jaar 2018 een nieuwe, gewijzigde kostenverdelingsmethodiek wordt overeengekomen.

In het bestuurlijk overleg van de portefeuillehouders Waterketen van de aandeelhoudende waterschappen op 28 februari 2019 is een voorlopige overeenstemming bereikt over een nieuwe methodiek van kostenverdeling en de bijbehorende wijze van compensatie tussen de waterschappen. Deze voorlopige overeenkomst vormt de basis voor de verrekening van de slibverwerkingskosten in de jaren 2018 en latere jaren.

De voorlopige overeenkomst is destijds bekrachtigd in alle nieuwe algemeen besturen van de individuele waterschappen onder de voorwaarden van instemming van de Belastingdienst met de aangepaste werkwijze. Eind 2023 is het bericht van de Belastingdienst ontvangen dat zij instemmen met de aangepaste basis voor kostenverdeling en de bijbehorende BTW-vrijstelling.

Ten aanzien van de fiscaliteiten rondom de Wet op de Vennootschapsbelasting kan worden opgemerkt dat SNB afspraken heeft gemaakt met de Belastingdienst over de handelwijze inzake de vennootschapsbelasting.

3.8 Financiering

3.8.1 Algemeen

Vanuit wetgeving zijn kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden, zoals in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO), Besluit lening voorwaarden decentrale overheden en Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Deze wetgeving en de daarin opgenomen bepalingen over kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn het uitgangspunt in het treasurybeleid van Waterschap De Dommel.

3.8.2 Invloed van de economische en financiële crisis op de rente

In 2024 is de inflatie flink gedaald na de piek van 2022. Deze piek kwam door hogere energieprijzen en door problemen aan de aanbodkant van de economie. Om de hoge inflatie af te remmen, werd de rente verhoogd. In 2023 en 2024 zijn acties uitgezet om de inflatie te verlagen. Hierdoor nam ook de rente af.

Korte termijnrente

De 3-maands-Euribor-rente was op 1-1-2024 3,905% en is gedurende 2024 gedaald naar 2,736% eind 2024.

Lange termijnrente

De lange termijnrente was op 1-1-2024 circa 2,61% en is gedurende 2024 met kleine schommelingen eind 2024 uitgekomen op circa 2,398%.

3.8.3 Financieringsstructuur

Binnen het waterschap is de financieringsstructuur van de kapitaalbehoefte vooralsnog ongewijzigd gelaten. Langlopende leningen worden aangetrokken voor projecten en investeringen. Schommelingen in liquiditeitsbehoefte worden opgevangen via het rekening-courantkrediet en kasgeldleningen, rekening houdend met de bepalingen van de kasgeldlimiet.

3.8.4 Schatkistbankieren en Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Het wetsvoorstel Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Schatkistbankieren houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen hun vermogens bij het Ministerie van Financiën onderbrengen, waarvoor ze een rentevergoeding ontvangen. In 2024 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad en is er daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.

Ook over de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet HOF) zijn afspraken gemaakt tussen de Rijksoverheid en lagere overheden. De Wet HOF houdt in dat gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar niet meer mogen uitgeven dan ze binnenkrijgen met inachtneming van bepaalde grenzen en een afbouw van het bestaande tekort. In 2024 bleef Waterschap De Dommel binnen de kaders (zie EMU-saldo i.r.t. maximum tekort) van de Wet HOF.

3.8.5 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet (= het saldo van vlottende middelen en de vlottende schuld) is een percentage (ministeriële norm 23%) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Dit betekent voor Waterschap De Dommel dat de kortgeld-schuld in 2024 maximaal € 39,4 mln. mag bedragen. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.

De regelgeving bepaalt dat de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt, benut het waterschap steeds in overleg met de Treasurycommissie. Dit houdt in dat de kredietfaciliteit bij de Nederlandse WaterschapsBank (rood staan) en kasgeldleningen als financieringsmiddel blijvend wordt ingezet zolang dit rentevoordelen biedt. Waterschap De Dommel bleef in 2024 binnen de kaders van de kasgeldlimiet.

Saldo kortlopende vorderingen (+) en kortlopende schulden (-), boekjaar 2024

Bedragen in € 1.000

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld	-21.964	-2.654	-2.870	-12.826
Kasgeldlimiet (norm 23%)	-39.400	-39.400	-39.400	-39.400
Ruimte onder de kasgeldlimiet	-17.436	-36.746	-36.530	-26.574
In % kasgeldlimiet	44%	93%	93%	67%

3.8.6 Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% van het begrotingstotaal (één momentopname per begrotingsjaar). Voor Waterschap De Dommel betekent dit dat de norm € 51,4 mln. bedraagt voor het jaar 2024. Door een spreiding in de looptijden van de leningen, werken veranderingen in de rente vertraagd door in de rentelasten, en dus in het totaal van de exploitatielasten. Hierdoor is het waterschap minder gevoelig voor rentewijzigingen.

Onderstaand is de norm en de realisatie van het renterisico opgenomen.

Variabelen renterisico (norm)			
<i>Bedragen in € 1.000</i>	Boekjaar 2024	Boekjaar 2023	
Renteherzieningen	€ -	€ -	
Aflossingen	€ 14.473	€ 25.855	
Renterisico	€ 14.473	€ 25.855	
 Renterisiconorm (max 30% begrotingstotaal)	 € 51.400	€ 46.845	
 Ruimte onder renterisiconorm	 € 36.927	€ 20.990	
Ruimte in procenten renterisiconorm	72%	45%	

3.8.7 Rekening-courant

Waterschap De Dommel heeft een rekening courant krediet bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) van € 50 mln. In 2024 is € 330.000 aan korte rente betaald.

3.8.8 Leningen

Het saldo langlopende leningen van Waterschap De Dommel is gestegen van € 336,8 mln. op 1-1-2024 naar € 371 mln. op 31-12-2024.

Er zijn 5 langlopende leningen afgesloten in 2024. Twee leningen zonder en drie met jaarlijkse aflossingen. De rentepercentages waren tussen de 2,39% en 3,08%.

3.8.9 Renteresultaat

Het renteresultaat is het saldo tussen de aan externe partijen (bank) betaalde rente en de intern aan producten/projecten toegerekende rente. Het renteresultaat is in de ideale situatie 0. Dit ideaal wordt in de praktijk niet bereikt vanwege:

- Verschillen tussen externe rente en (interne) rekenrente;
- Financiering met eigen vermogen (reserves);
- Tijdsverschillen in geplande en gerealiseerde investeringsuitgaven;
- Verschillen in begrote en gerealiseerde exploitatie- en investeringsuitgaven.

Het renteresultaat bedroeg in 2024 € 2,1 miljoen.

3.8.10 Liquiditeit

Tijdens het opstellen van de BeleidsBegroting 2024 in september 2023 was de verwachting dat de langlopende leningen per 1-1-2024 € 347 mln. en per 31-12-2024 € 441 mln. zouden bedragen. Het beginsaldo per 1-1-2024 bedroeg in werkelijkheid € 337 mln. en het eindsaldo op € 402 mln.

Plannen inzake het risicobeheer

Het risicoprofiel van Waterschap De Dommel kan als laag worden geschetst. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor lange termijngeld zouden de voorliggende meerjarenraming in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden.

Plannen inzake de waterschapsfinanciering

Uit de liquiditeitsbegroting blijkt dat de financieringsbehoefte aanwezig zal blijven. Om adequaat in te kunnen spelen op de ontwikkeling op de kapitaalmarkt en de financieringsbehoefte van het waterschap, is een Treasurymissie actief die de markt nauwgezet volgt en voorstellen in dit verband formuleert.

Plannen inzake het kasbeheer

Het eventueel aantrekken of het uitzetten van kortetermijngelden gebeurt naast de wettelijke kaders volgens de voorschriften zoals zijn vastgelegd in het Treasurystatuut.

3.9 Verbonden partijen

In navolging van de implementatie van de Nota Verbonden partijen wordt het Algemeen Bestuur periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen van de verbonden partijen.

SNB

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap

Vestigingsplaats: Moerdijk

De deelname van Waterschap De Dommel aan de oprichting van de NV SNB was gericht op het realiseren van het op duurzame wijze verwerken van slib, waarbij de continuïteit van de slibverwerking een van de belangrijkste argumenten was. Door de toetreding van 2 nieuwe aandeelhouders is de bezetting en daarmee continuïteit geborgd. De nadruk is de laatste jaren meer en meer komen te liggen op het verlagen van de risico's, het borgen van de bezetting en het beheersen (verlagen) van de kosten van de slibverwerking. Binnen de SNB is continu aandacht voor het verhogen van de efficiency c.q. verlagen van de kostprijs en voor het verder ontwikkelen van de duurzaamheid in het brede proces (ketengedachte) van de slibverwerking. In het vastgestelde ondernemingsplan is de strategische visie omtrent slibverwerking en de positie van SNB in de slibketen bepaald en de ontwikkelingen in het kader van grondstoffenterugwinning en de verkenning van nieuwe technieken en samenwerkingsvormen om te realiseren moeten in dit perspectief worden beschouwd.

Waterschap De Dommel is vanaf het jaar 2023, na toetreding van de nieuwe aandeelhouders, voor 17,01% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB).

De jaarstukken over het jaar 2024 van SNB waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Het eigen vermogen van SNB bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 € 15,3 mln. en op 31-12-2023 € 14,7 mln. en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 € 30,0 mln. en op 31-12-2023 € 34,6 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2023 bedroeg na belasting volgens de definitieve jaarstukken € 1,6 mln. negatief.

Aquon

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Houten

Waterschap De Dommel is een van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling van Aquon. Doelstelling van deze gemeenschappelijke regeling is het verzekerd zijn van een kwalitatief goede dienstverlening op het gebied van laboratoria-onderzoeken. Doelstelling is om naast de prestaties ten aanzien van de geleverde kwaliteit ook ten aanzien van de kostenontwikkeling op een meer dan voldoende niveau te presteren.

De structuur qua governance en overleggen (platform voor eigenaren, opdrachtgevers en gebruikers) en de bijbehorende informatiestromen is geëvalueerd en doorontwikkeld, maar is qua structuur in hoofdlijnen ongewijzigd gebleven.

De centralisatie van de huisvesting van Aquon is in 2024 afgerond.

Waterschap De Dommel is voor 8,41% aandeelhouder in Aquon.

De jaarstukken over het jaar 2024 van Aquon waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Het eigen vermogen van Aquon bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 € 1,7 mln. (bestemmingsreserve) en op 31-12-2023 € 2,7 mln. (bestemmingsreserve) en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 € 20,0 mln. en op 31-12-2023 € 46,1 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2023 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats: Den Haag

Waterschap De Dommel is een van de waterschappen die aandelen heeft in de NWB. Deze aandelen zijn en blijven vooralsnog in eigen handen. Ten aanzien van het bezit van deze aandelen zijn geen wijzigingen in de visie te verwachten. Ook zijn er geen beleidsvoornemens om de verhouding te wijzigen.

Van de verschillende Europese kapitaaleisen vanuit de Europese Centrale Bank (ECB) voor de NWB heeft met name de eis ten aanzien van de leverage ratio effect op de bedrijfsvoering richting de aandeelhouders. Voor de NWB geldt dat zij aangemerkt is als promotional bank in plaats van systeembank, waardoor bij het bepalen van de leverage ratio de dienstverlening aan de publieke sector buiten beschouwing mag worden gelaten. De NWB voldoet ruimschoots aan de aangepaste eisen van deze leverage ratio van 3.

Waterschap De Dommel bezit 533 aandelen A à € 115 en 360 aandelen B à € 460.

De jaarstukken over het jaar 2024 van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Het eigen vermogen van de Waterschapsbank bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 € 2,0 miljard en op 31-12-2023 € 2,1 miljard. Het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 € 71,3 miljard en op 31-12-2023 € 73,8 miljard.

Het financiële nettoresultaat over het jaar 2023 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 126 mln. positief.

Het Waterschapshuis (HWH)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: Amersfoort

Het Waterschapshuis heeft als doel om door en voor het collectief van alle waterschappen en voor clusters van individuele waterschappen (met vergaande samenwerkingsovereenkomsten) ICT-toepassingen te ontwikkelen en het bewustzijn met betrekking tot gegevensbescherming en informatieveiligheid (AVG, Cybercriminaliteit en Privacy) te vergroten. Deze samenwerking (schaalvergroting) is gericht op het realiseren van efficiencyvoordelen. Hierbij kan gedacht worden aan efficiency- en inkoopvoordelen bij de ontwikkeling en inkoop van ICT-toepassingen.

De ontwikkeling van Het Waterschapshuis is een continue proces, waarbij door het gebruik maken van het inlenen van personeel van de individuele waterschappen getracht wordt de verbinding met de (individuele) waterschappen te vergroten.

Waterschap De Dommel is voor 4,46% aandeelhouder in Het Waterschapshuis.

De jaarstukken over het jaar 2024 van Het Waterschapshuis (HWH) waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Het eigen vermogen van HWH bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 € 0 en op 31-12-2023 € 0 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 € 10,2 mln. en op 31-12-2023 € 11,5 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2023 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Waterschap De Dommel neemt samen met het Rijk, Waterschap Aa en Maas en diverse Brabantse gemeenten deel aan het BHIC. Het BHIC is ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant, het Streekarchief Brabant Noordoost en het Streekarchief Langs Aa en Dommel. Het BHIC verzorgt de archieftaak van het waterschap.

De voortschrijdende digitalisering en het effect op de (toekomstige) taak en positie van het BHIC en de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn als gevolg van de ontwikkelingen rondom het nieuwe archiefstelsel, het Nationaal Archief en het uittreden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als aandeelhouder in BHIC (en de andere Regionale Historische Centra) bijzondere aandachtspunten.

Het uittreden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen als aandeelhouder (ze blijven wel verbonden met het BHIC als afnemer van (niet-digitale) archiefdiensten) heeft consequenties voor de gemeenschappelijke regeling en de bestuurlijke samenstelling. Een en ander heeft in 2023 de nodige aandacht gevraagd en zal zijn beslag krijgen in 2025 (verwachte ingangsdatum 1 januari 2026).

Waterschap De Dommel neemt, inclusief de kosten van de dienstverleningsovereenkomst, 4,59% van de kosten van BHIC voor zijn rekening.

De jaarstukken over het jaar 2024 van BHIC waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Het eigen vermogen van BHIC bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 € 1,6 mln. en op 31-12-2023 € 1,6 mln. en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 € 4,6 mln. en op 31-12-2023 € 5,1 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2023, na toevoegingen en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves, bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 124.539 positief.

Aquaminerals

Rechtsvorm: BV zonder winstoogmerk

Vestigingsplaats: Nieuwegein

Waterschap De Dommel is één van de deelnemers in de Besloten Vennootschap zonder winstoogmerk Aquaminerals. Doelstelling van deze BV zonder winstoogmerk is het ontzorgen van haar aandeelhouders van afvoer, verwerking, ontwikkeling en vermarkten van reststoffen. Aquaminerals heeft zelf geen verwerkingscapaciteit maar verbindt producenten aan de markt.

In 2022 is Waterschap De Dommel toegetreden als aandeelhouder om een volgende stap te kunnen zetten in het vermarkten van restproducten vanuit het zuiveren van afvalwater.

De jaarstukken over het jaar 2024 van Aquaminerals waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed. Daarom zijn de financiële cijfers uit de definitieve jaarstukken 2023 opgenomen.

Waterschap De Dommel is voor 3,94% aandeelhouder in Aquaminerals. Waterschap De Dommel heeft 607 aandelen met een aanschafwaarde van in totaal € 66.764.

Het eigen vermogen van Aquaminerals bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2023 circa € 1,70 mln. en op 31-12-2023 circa € 1,77 mln. en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2023 circa € 3,49 mln. en op 31-12-2023 circa € 4,01 mln. Het financiële resultaat over het jaar 2023 (voor belastingen) bedroeg circa € 23.000.

3.10 Bedrijfsvoering

De ontwikkeling van de organisatie is een continue doorontwikkeling van de sturing op het behalen van doelen en resultaten en het afleggen van verantwoording over de behaalde doelen en resultaten. Dit betreft de eigen doelen en resultaten maar ook steeds meer het behalen van doelen, die door of samen met derden moeten worden gerealiseerd. Deze continue ontwikkeling van de organisatie heeft effect op de gehele bedrijfsvoering van de organisatie.

Naast de verdere ontwikkeling op de sturing op doelen en resultaten blijven de sturing op tijd en capaciteit en op financiën (rechtmatigheid en doelmatigheid) bijzondere aandachtspunten. Vanuit de sturing op doelen, resultaten en financiën wordt gewerkt aan het verder verbeteren van de waarde van de ramingen van de inkomsten en uitgaven van de exploitatie en de investeringen (begroting, jaareindeverwachting). Door continu te blijven werken aan het kostenbewustzijn, het werk met werk maken en het slim samenwerken met onze omgeving. De ontwikkeling op het gebied van de rechtmatigheid betekent dat we de ingezette lijn van het verder verbeteren van het inkoop- en aanbestedingsproces door hebben getrokken. Hierbij houden we al rekening met de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving op het gebied van de rechtmatigheidsverantwoording/rechtmatigheidsverklaring waar de waterschappen met ingang van boekjaar 2025 aan moeten voldoen.

Naast de samenwerking met andere waterschappen wordt ook steeds meer aandacht besteed aan het samenwerken met gemeenten, met maatschappelijke organisaties en met overige derden. Dit alles gericht op het verlagen van de maatschappelijke kosten van activiteiten en/of het verhogen van de resultaten bij gelijkblijvende kosten. Deze focus op de samenwerking met derden betekent ook extra aandacht voor de fiscale aspecten / risico's (o.a. BTW) die samenhangen met samenwerking.

Naast het voldoen aan de wet- en regelgeving en het voorbereiden op de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving (rechtmatigheid, rechtmatigheidsverklaring en het instellen van een onafhankelijke (volledig extern bemenste) rekenkamer) is het verbeteren van doelmatigheid en doeltreffendheid een continu proces. Het uitvoeren van rekenkameronderzoeken, verbijzonderde interne controles en (interne en externe) audits, deelname aan diverse benchmarks, het bij elkaar in de (waterschaps-)keuken kijken en andere vormen van kennisdelen zijn voorbeelden waarmee getracht wordt de verbeteringen te realiseren.

3.11 Investeringsen

Voor de investeringen geldt dat er voor de sturing van de beleidsvelden een onderscheid wordt gemaakt tussen bruto uitgaven en bruto-inkomsten, waardoor per saldo de netto uitgaven voor Waterschap De Dommel overblijven.

Samenvatting investeringen per beleidsveld (bedragen x € 1.000)	uitgaven	inkomsten	t.l.v. de Dommel
Beleidsveld watersysteem	26.773	10.993	15.780
Beleidsveld waterketen	55.744	661	55.083
Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	1.093	0	1.093
Subtotaal investeringen	83.609	11.654	71.955
Beleidsveld watersysteem grondbank	6.527	1.848	4.679
Totaal investeringen	90.136	13.502	76.634

3.12 EMU-saldo

Deelnemers aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben in het Verdrag van Maastricht afgesproken dat het overheidstekort van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. In dit kader is afgesproken dat het EMU-saldo wordt opgenomen in de financiële cijfers. Voor Waterschap De Dommel betekent dit een toegestaan tekort van € 24,9 mln. in 2024.

Met een tekort in 2024 van € 100 mln. overschrijding begroot, overschrijden we de norm. Consequenties worden zichtbaar op lidstaatsniveau en zijn niet individueel bekend. Wanneer Nederland de norm overschrijdt, kan er een boete uitgedeeld worden aan Nederland. De Nederlandse Staat kan op zijn beurt boetes opleggen aan lagere overheden, waaronder waterschappen.

Opbouw EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)	Boekjaar 2024 Realisatie	Boekjaar 2024 Begroot	Boekjaar 2024 Verschil	Boekjaar 2023 Realisatie
1. EMU-exploitatiesaldo	-2.301	-7.665	5.364	1.022
2. Invloed investeringen (obv staat vaste activa)				
- / - bruto-investeringsuitgaven	-87.602	-141.672	54.070	-74.043
+ investeringssubsidies	9.120	25.982	-16.862	11.318
+ verkoop (im-) materiële vaste activa	2.138	0	2.138	0
+ afschrijvingen	22.103	23.375	-1.272	20.151
3. Invloed voorzieningen (obv staat voorzieningen)				
+ toevoegingen aan voorzieningen	181	180	1	50
- / - onttrekkingen aan voorzieningen	-12	-125	113	-82
- / - betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-178	0	-178	-167
+ evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	351	0	351	91
4. Invloed reserves (obv staat reserves)				
- / - opnamen rechtstreeks uit eigen vermogen	0	0	0	0
+ evt. externe vermeerderingen van reserves	0	0	0	0
5. Deelnemingen en aandelen				
- / - boekwinst	0	0	0	0
+ boekverlies	0	0	0	0
EMU-saldo Waterschap de Dommel	-56.200	-99.925	43.725	-41.660
EMU-saldo verbonden partijen				
EMU-saldo inclusief verbonden partijen	-56.200	-99.925	43.725	-41.660

Verschil 43.725 (+ is positief en - is negatief)

Het bedrag EMU-Saldo van de verbonden partijen is nog niet bekend. Informatie hierover volgt nadat het Algemeen Bestuur van de betrokken onderneming de jaarstukken heeft behandeld. De hoogte is zodanig dat het niet of nauwelijks invloed heeft op het EMU-saldo van Waterschap De Dommel.

Referentiewaarde EMU-saldo volgens Wet HOF 2024 -24.900 (2023: -19.700).

JAARREKENING 2024

1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

1.1 Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer

Watersysteembeheer	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting (primitief)	Rekening
(Bedragen x € 1.000)	2024	2024	2024	2023
11000 Eigen plannen	961	1.504	1.504	1.135
12000 Plannen van derden	1.315	4.009	4.009	938
21000 Beheersinstrumenten watersystemen	151	269	269	249
22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	13.832	12.105	12.105	11.157
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	343	321	321	282
24000 Beheer hoeveelheid water	2.643	2.892	2.892	2.556
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	497	487	153	189
26000 Monitoring watersystemen	815	896	896	629
27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen	11.802	11.564	11.564	11.599
32000 Gezuiverd afvalwater	25	50	50	0
42000 Vergunningen en keurontheffingen	139	179	179	86
43000 Handhaving keur	0	-1	-1	-2
52000 Handhaving WVO	149	114	114	111
53000 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	408	408	408	510
54000 Aanpak diffuse emissies derden	34	34	34	34
61000 Belastingheffing	2.499	2.966	2.966	2.536
62000 Invordering	209	279	279	185
02000 Kwaliteit	-9	0	0	0
71000 Bestuur	315	300	300	417
72000 Externe communicatie	321	389	389	259
80000 Ondersteunende beheerproducten	6.657	6.703	6.703	5.509
P-lasten en overig indirect	22.893	23.778	23.801	20.215
Correctie onzekerheden		-2.835	-2.835	
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	65.998	66.411	66.100	58.593

Watersysteembeheer	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting (primitief)	Rekening
(Bedragen x € 1.000)	2024	2024	2024	2023
Opbrengst ongebouwd	5.226	5.350	5.350	5.002
Opbrengst ongebouwd, natuur	165	160	160	146
Opbrengst gebouwd	37.535	37.629	37.629	35.434
Ingezetenenomslag	22.556	22.547	22.547	20.821
Vervolgingskosten watersysteembeheer	522	350	350	197
Opbrengst verontreinigingsheffing	449	373	373	393
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	66.453	66.409	66.409	61.994
Kwijtschelding	-252	-722	-722	-205
Oninbaar	-93	-114	-114	-74
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	66.109	65.574	65.574	61.714
Dividenden	358	265	265	358
Overige algemene baten	828	322	322	428
TOTAAL DEKKINGSMIDDELEN	67.294	66.161	66.161	62.500
Onvoorzien	0	0	333	0
Nagekomen posten	50			-145
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	50	0	333	-145
RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	1.246	-250	-272	4.052
Resultaatbestemming	0			0
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER ("-"=nadeel)	1.246	-250	-272	4.052

12000 Plannen van derden:

In totaal zijn de kosten € 2,7 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda € 1,7 mln. In 2024 zijn diverse aanvragen beschikt (totaal beschikt tot en met 2024 ca. 12,1 mln.). In 2024 heeft een uitbetaling van € 0,6 mln. plaatsgevonden.
- Lagere uitgaven Stimuleringsregeling landelijk gebied € 0,9 mln. Dit jaar is de regeling voornamelijk opgesteld en heeft besluitvorming plaatsgevonden.

22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

In totaal zijn de kosten € 1,7 mln. (N) hoger dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

- Diverse projecten zijn naar de exploitatie gegaan.
- Hogere maaikosten, dit door kostenindexering van 5,2%, omvang werk contracten toegenomen en veel noodzakelijk herstelwerk door natte winter en voorjaar.

P-Lasten en overig indirect

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Watersysteembeheer € 0,9 mln. lager dan de begroting na wijziging. In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Zuiveringsbeheer € 0,5 mln. lager dan de begroting na wijziging. Samen zorgt dit voor een voordeel van € 1,4 mln. ten opzichte van de begroting na wijziging.

De P-lasten worden op basis van het aantal gewerkte uren verdeeld over de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Vacatureruimte als gevolg van reguliere uitstroom. Het invullen hiervan kost meer tijd dan voorheen als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Om knelpunten als gevolg hiervan op te lossen is iets meer ingehuurd dan begroot.
- Een toevoeging aan de reservering in verband met het toegenomen kopen van verlof.
- De geactiveerde lasten zijn lager dan de begroting na wijziging. Ook dit wordt veroorzaakt door langer openstaande vacatures.

Kwijtschelding

In totaal zijn de kosten € 0,5 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

In 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om te komen tot aanpassing van de kwijtscheldingsnorm tot 100% van het bijstandsniveau. Deze norm is ingegaan per 1 januari 2024. Daarmee loopt Waterschap De Dommel in de pas met de andere waterschappen en gemeenten en geven we vorm aan de één overheidsgedachte. Tevens kunnen we de uitvoering efficiënter laten verlopen. Van een uitbreiding van het kwijtscheldingsbeleid naar ondernemers/ZZP'ers is bestuurlijk afgezien.

Op basis van de informatie van de gemeenten in ons werkgebied over de omvang van het aantal kwijtscheldingsgerechtigden in de gemeenten en het effect op de verwachte omvang van de kwijtscheldingen is er bij de raming van de omvang van het effect op de kwijtscheldingen uitgegaan dat aanpassing van de norm naar 100% zou leiden tot een aanzienlijke toename van het kwijtscheldingsbedrag. De verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding (automatisch of via aanvraag) als gevolg van wijziging 95% naar 100% is echter kleiner dan gedacht.

Bij het waterschap dient actief om kwijtschelding te worden verzocht. Uitzondering is als in een eerdere aanvraag voor kwijtschelding toestemming is gegeven voor automatische toetsing via Stichting Inlichtingenbureau. Dan kan het verzoek in het daaropvolgende jaar via het Inlichtingenbureau automatisch worden afgehandeld. Ondanks diverse aankondigingen, moet de bekendheid van de wijziging van 95% naar 100% wellicht nog groeien. Daarnaast geldt dat maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld lagere werkloosheid, mogelijk hebben geleid tot een lager aantal verzoeken dan verwacht.

Bij de overgang naar de BSOB vanaf 1 januari 2026 geldt dat voor de kwijtscheldingen de kwijtscheldingslijn van de gemeenten volledig wordt gevolgd en er geen afzonderlijk verzoek meer aan het waterschap moet worden gericht. Dit betekent dat vanaf 2026 de verwachte omvang van de kwijtscheldingen mogelijk weer op het niveau van de begroting 2024 zal liggen.

Verder geldt dat huishoudens die van een minimuminkomen moeten rondkomen, van het kabinet een energietoeslag ontvangen. Bij het beoordelen van de kwijtschelding wordt dit bedrag buiten beschouwing worden gelaten.

1.2 Exploitatierekening naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2024	Begroting (primitief) 2024	Rekening 2023
11000 Eigen plannen	1.995	1.959	1.959	1.608
12000 Plannen van derden	1.009	3.949	3.949	629
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	714	697	697	862
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	9	20	20	1
26000 Monitoring watersystemen	2.172	2.543	2.543	1.976
31000 Getransporteerd afvalwater	6.826	7.187	6.769	7.680
32000 Gezuiverd afvalwater	29.885	28.910	28.910	24.919
33000 Verwerkt slib	11.658	10.136	10.136	10.054
61000 Belastingheffing	426	325	325	384
62000 Invordering	201	239	239	186
02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta)	-2.458	-2.384	-2.384	-2.039
71000 Bestuur	473	450	450	625
72000 Externe communicatie	481	584	584	389
80000 Ondersteunende beheerproducten	9.338	9.455	9.455	7.702
P-lasten en overig indirect	25.794	26.362	26.339	21.927
Correctie onzekerheden		-3.465	-3.465	
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	88.523	86.967	86.526	76.903

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting na wijziging 2024	Begroting (primitief) 2024	Rekening 2023
Zuiveringsheffing	83.678	80.661	80.661	69.280
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer	147	135	135	157
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	83.825	80.796	80.796	69.437
Kwijtschelding	-588	-1.929	-1.929	-445
Oninbaar	-59	-233	-233	-77
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	83.178	78.634	78.634	68.916
Dividenden	560	415	415	560
Overige algemene baten	1.295	503	503	669
TOTAAL DEKKINGSMIDDELEN	85.033	79.552	79.552	70.145
Onvoorzien	0	0	419	0
Nagekomen posten	56			-3.696
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	56	0	419	-3.696
RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	-3.547	-7.415	-7.392	-3.061
Resultaatbestemming	0	0	0	0
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER ("-"=nadeel)	-3.547	-7.415	-7.392	-3.061

12000 plannen van derden

In totaal zijn de kosten € 3,0 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda € 1,7 mln. In 2024 zijn diverse aanvragen beschikt (totaal beschikt tot en met 2024 ca. 12 mln.). In 2024 heeft een uitbetaling van € 0,6 mln. plaatsgevonden.
- Lagere uitgaven Stimuleringsregeling landelijk gebied € 1 mln. Dit jaar is de regeling voornamelijk opgesteld en heeft besluitvorming plaatsgevonden.

32000 Gezuiverd afvalwater

In totaal zijn de kosten voor gezuiverd afvalwater € 1,0 mln. hoger (N) dan de begroting na wijziging. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere kosten elektriciteit verbruik, transport en meetdiensten door een hoger verbruik dan begroot. Het verbruik is hoger dan begroot wat een gevolg is van een record hoeveelheid verpompt regenwater.
- Hogere onderhoudskosten. Deze afwijking wordt grotendeels veroorzaakt door niet voorziene activiteiten waaronder op het gebied van Arbo, procesveiligheid (ATEX) en compliance.
- De rentelasten en afschrijvingen zijn lager als gevolg van het doorschuiven van diverse projecten.

33000 Verwerkt Slib

In totaal zijn de kosten voor verwerkt slib € 1,5 mln. hoger (N) dan de begroting na wijziging. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Het afwaarderen van een gestelde garantieregeling bij SNB € 0,3 (N).
- Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is hoger dan begroot (ca. 2.300 ton). De gemiddelde prijs per ton is hoger (ca € 17,5 per ton) dan begroot. Dit komt o.a. door de kosten van externe verwerking en opslag door hogere slibaanvoer. Ook zat er meer ammonia in afvalwater en waardoor er een hoger chemicaliën verbruik is.

99999 P-lasten en overig indirect

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Zuiveringsbeheer € 0,5 mln. lager ten opzichte van de begroting na wijziging. Voor de verklaring zie de toelichting bij 1.1 Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer

Zuiveringsheffing

In totaal zijn de opbrengsten € 3,0 mln. (V) hoger dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

Een groot gedeelte van de voorlopige aanslagen 2023 is te laag opgelegd en/of door de groeiende economie hoger uitvallen. Er is een na-ijleffect van Corona in de jaren vóór 2023 waarop deze voorlopige aanslagen waren gebaseerd. Een structureel lager effect heeft zich niet doorgezet. Dat leidt tot een behoorlijke meeropbrengst in 2024 over 2023.

Daarnaast betekent dit dat de begroting 2024 is gebaseerd op de voorlopige aanslagen 2023. Omdat deze te laag waren vastgesteld, is de begroting 2024 op dit punt te laag vastgesteld. Door de extra belastingopbrengsten 2023 en het opleggen van de (voorlopige) aanslagen 2024 op basis van de meer actuele waterverbruik cijfers zijn de opbrengsten 2024 hoger dan begroot.

Een ander deel van de verhoging wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst zuiveringsheffing nuts. Dit door een afloop over 2023 in 2024 van € 0,4 mln.

Kwijtschelding

In totaal zijn de kosten € 1,3 mln. lager (V) dan de begroting na wijziging. Voor de verklaring zie de toelichting bij 1.1 Exploitatierekening naar kostendrager Watersysteembeheer

Overige algemene baten

In totaal zijn de kosten € 0,8 mln. hoger (V) dan de begroting na wijziging, de belangrijkste oorzaken zijn:

Het renteresultaat is hoger dan begroot. Dit wordt verklaard door het achterblijven van de investeringen waardoor minder leningen aangetrokken zijn.

2 EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN

Voor een toelichting tussen de realisatie 2024 en de begroting 2024 na wijziging wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Beleidsvelden binnen het jaarverslag. In paragraaf 3.3 van de jaarrekening wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheid binnen de beleidsvelden.

Watersysteem (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Subtotaal lasten	35.743	39.494	39.828
Subtotaal baten	945	506	506
Saldo baten en lasten	-34.798	-38.988	-39.322

Toelichting verschil tussen begroting 2024 en begroting 2024 na wijziging:

De aanpassing van de begroting m.b.t. de lasten betreft het saldo uit onvoorzien voor de hoogwatersituatie eind 2023/begin 2024

Waterketen en schoon water (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Subtotaal lasten	56.688	54.443	54.861
Subtotaal baten	4.384	4.239	4.239
Subtotaal baten en lasten	-52.304	-50.204	-50.622
Nagekomen posten	0	0	0
Saldo baten en lasten	-52.304	-50.204	-50.622

Toelichting verschil tussen begroting 2024 en begroting 2024 na wijziging:

De aanpassing van de begroting m.b.t. de lasten betreft het saldo uit onvoorzien voor het inzetten van een tijdelijke pompinstallatie bij calamiteit Riool-Zuid

Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Subtotaal lasten	80.667	83.610	82.858
Subtotaal baten	16.287	14.629	14.629
Subtotaal baten en lasten	-64.380	-68.981	-68.229
Bruto belastingopbrengsten	150.278	147.205	147.205
Kwijtschelding en oninbaar	-991	-2.997	-2.997
Netto belastingopbrengsten	149.287	144.208	144.208
Totaal baten en lasten	84.907	75.227	75.979
Nagekomen posten	-106	0	0
Saldo baten en lasten	84.801	75.227	75.979

Toelichting verschil tussen begroting 2024 en begroting 2024 na wijziging:

De aanpassing van de begroting m.b.t. de lasten betreft het saldo uit onvoorzien voor de calamiteit bij golfbaan Eindhoven en voor het inzetten van een tijdelijke pompinstallatie bij calamiteit Riool-Zuid.

Totaal beleidsvelden (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging
Subtotaal lasten	173.099	177.546	177.546
Subtotaal baten	21.617	19.373	19.373
Subtotaal baten en lasten	-151.482	-158.173	-158.173
<i>Correctie onzekerheden (4%)</i>	0	6.300	6.300
Netto lasten (gecorrigeerd)	-151.482	-151.873	-151.873
Bruto belastingopbrengsten	150.278	147.205	147.205
Kwijtschelding en oninbaar	-991	-2.997	-2.997
Netto belastingopbrengsten	149.287	144.208	144.208
Totaal baten en lasten	-2.195	-7.665	-7.665
Nagekomen baten en lasten	-106	0	0
Saldo baten en lasten	-2.301	-7.665	-7.665

3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

3.1. Exploitatierkening van baten en lasten (Bedragen * € 1.000)

Bedragen (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijz.	Rekening 2023
Lasten:				
Rentelasten	9.247	9.806	9.806	7.948
Afschrijvingslasten	22.393	23.375	23.375	20.151
Personeelslasten	56.479	58.286	58.286	49.315
Goederen en diensten derden	84.552	85.147	85.899	75.318
Toevoeging aan voorzieningen	427	180	180	66
Onvoorzien	0	752	0	0
Subtotaal lasten	173.099	177.546	177.546	152.799
Baten:				
Rentebaten/dividend	3.040	1.505	1.505	290
Opbrengsten van derden	12.860	11.589	11.589	12.589
Vrijval voorzieningen	12	0	0	82
Geactiveerde lasten	5.705	6.279	6.279	6.358
Subtotaal baten	21.617	19.373	19.373	19.319
Totaal Nettolasten	-151.482	-158.173	-158.173	-133.480
Correctie onzekerheden (4%)		6.300	6.300	
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)	-151.482	-151.873	-151.873	-133.480
Waterschapsbelastingen:				
Waterbeheersingsomslag	43.448	43.489	43.489	40.780
Ingezetenenomslag	22.556	22.547	22.547	20.821
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	84.274	81.169	81.169	69.830
Kwijtschelding en oninbaar	-991	-2.997	-2.997	-800
Netto belastingopbrengsten	149.287	144.208	144.208	130.630
Totaal baten en lasten	-2.194	-7.665	-7.665	-2.850
Nagekomen baten en lasten	-106	0	0	3.841
Saldo baten en lasten	-2.301	-7.665	-7.665	990
Resultaatbestemming	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	-2.301	-7.665	-7.665	990

De bedragen in de tabellen zijn afgerond op € 1.000 waardoor in de optellingen van alle tabellen afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

3.2. WNT-verantwoording (P en O)

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording 2024 Waterschap De Dommel

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Waterschap De Dommel van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2024 voor Waterschap De Dommel is € 233.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2024	
bedragen x € 1	H. Kielenstijn
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 166.714
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.282
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 189.996</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 189.996
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	H. Kielenstijn
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 158.334
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.414
<i>Subtotaal</i>	€ 180.748
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 180.748
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2024 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2024 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

3.3 Begrotingsrechtmatigheid

Rechtmatigheid en Beleidsvelden

Programma (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	JaarEinde Verwachting Burap 2024-2
Bestuur en bedrijfsvoering	80.667	83.610	82.858	82.355
Waterketen	56.688	54.443	54.861	57.826
Watersysteem	35.743	39.494	39.828	37.754
Totaal Lasten	173.099	177.546	177.546	177.935
<i>Correctie onzekerheden</i>	0	-6.300	-6.300	-3.200
Totaal Lasten (gecorrigeerd)	173.099	171.246	171.246	174.735

Voor het boekjaar 2024 geldt dat bij de rechtmatigheid een onderscheid wordt gemaakt in lasten en baten. De rechtmatigheid van het begrotingscriterium wordt voor het boekjaar 2024 specifiek getoetst op lasten en niet op baten. De vraag bij rechtmatigheid is daarom of de lasten per beleidsveld binnen de begrote lasten zijn gebleven, onafhankelijk van het feit of een mogelijke kostenoverschrijding wordt gedekt door hogere baten.

Uit de opsomming van de beleidsveldkosten blijkt dat er ten opzichte van de begroting na wijziging respectievelijk de Jaareindeverwachting Burap 2024-2 alleen ten opzichte van de begroting na wijziging sprake is van een overschrijding van de lasten voor beleidsvelden:

Afwijking ten opzichte van:

- Beleidsveld Waterketen

Begroting na wijz.

€ 1.827.000

JEV Burap 2024-2

€ 0

Tot op heden is de lijn gevolgd om bij het opstellen van de 1^e bestuursrapportage te komen met een begrotingswijziging en bij de 2^e bestuursrapportage het algemeen bestuur te informeren omtrent de ontwikkelingen van kosten en opbrengsten, maar om dit niet te doen in de vorm van een begrotingswijziging.

In de 2^e bestuursrapportage is het algemeen bestuur geïnformeerd over de ontwikkeling van de jaareindeverwachtingen, waarbij de belangrijkste afwijkingen per beleidsveld zijn opgenomen. De stukken zijn aan het Algemeen Bestuur aangeboden. Deze zijn behandeld in de vergaderingen van de commissies van 13 november 2024 en het Algemeen Bestuur van 27 november 2024.

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Waterketen zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2^e bestuursrapportage. Deze overschrijding komt door hogere kosten voor energie (energiebelastingen, elektra en netwerkkosten), hogere kosten SNB (slibverwerking en afwaardering garantieregeling vanuit afspraken bij herziening kostenverdeelsleutel) en hogere overall onderhoudskosten.

De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

Rechtmatigheid en Beleidsvelden na toerekening van de correctie naar de programma's op basis van het aandeel in de totale lasten per programma.

Qua begrotingsrechtmatigheid behoeft de post "Correctie onzekerheid" enige toelichting. Deze correctie is opgenomen in verband met de ervaringen uit het verleden waar de ramingen van de kosten te hoog zijn opgenomen waardoor er teveel waterschapsbelasting werd opgenomen ter dekking van de (netto) lasten. Deze correctie is niet toegerekend aan de verschillende programma's. Als we de correctie naar verhouding van de lasten per programma ontstaat het onderstaande beeld.

Programma	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	JaarEinde Verwachting Burap 2024-2
(bedragen x € 1.000)				
Bestuur en bedrijfsvoering	80.667	80.643	79.918	80.874
Waterketen	56.688	52.511	52.914	56.786
Watersysteem	35.743	38.092	38.414	37.075
Totaal Lasten	173.099	171.246	171.246	174.735
<i>Correctie onzekerheden</i>				
Totaal Lasten (gecorrigeerd)	173.099	171.246	171.246	174.735

Uit de opsomming van de beleidsveldkosten blijkt dat er ten opzichte van de begroting na wijziging respectievelijk de Jaareindeverwachting Burap 2024-2 dat wederom alleen ten opzichte van de Beleidsbegroting sprake is van een overschrijding van de lasten voor beleidsvelden:

<i>Afwijking ten opzichte van:</i>	<i>Begroting na wijz.</i>	<i>JEV Burap 2024-2</i>
• Beleidsveld Waterketen	€ 3.774.000	€ 0
• Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	€ 750.000	€ 0

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Waterketen zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2^e bestuursrapportage. Deze verklaring van de overschrijding ten opzichte van de begroting na wijziging is gelijk aan de verklaring van de afwijkingen voor de toerekening van de correctie. De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2^e bestuursrapportage. Deze overschrijding is een gevolg van hogere lasten onderhoud software, overboeking project gegevenslandschap van project (investering) naar exploitatie en toename van kosten advisering door derden in verband met implementatie omgevingswet. De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

Kredieten:

Ten aanzien van de kredieten voor de lopende en in 2024 afgesloten investeringsprojecten geldt dat er voor enkele (deel)projecten sprake is van een afwijking van het beschikbaar gestelde krediet:

- 8 (deel-) projecten met een minimale overschrijding (< € 1.000)
- 3 (deel-) projecten met een beperkte overschrijding (€ 1.000 - € 10.000)
- 5 (deel-) projecten met een overschrijdingen > € 10.000.

Projectbudgetoverschrijding 2024, aanvullend krediet toegekend in 2025

Bij 5 projecten was het beschikbaar gestelde krediet overschreden met meer dan € 10.000. In januari 2025 is voor 2 projecten aanvullend krediet aangevraagd en toegekend. Voor de andere 3 projecten geldt dat:

- Eén project de grens van kredietoverschrijding van € 10.000 marginaal heeft overschreden;
- Eén (deel)project is ondergebracht onder ander hoofdproject. Het krediet, budget en realisatie zijn overgeboekt naar het nieuwe project. Daarna is oude deelproject afgesloten;

- Eén krediet/budgetoverschrijding heeft betrekking op reeds afgesloten deelprojecten. Deze deelprojecten zijn reeds jaren afgesloten, doch op het hoofdproject is sprake van een overschrijding en op dit hoofdprojecten is nog sprake van kosten voor onderhanden werk.

De projecten, de kredieten en de stand van de uitnutting van de kredieten is in de bijlage (staat H) nader toegelicht.

Op basis van het begrotingscriterium is autorisatie van de hogere kosten door het algemeen bestuur noodzakelijk. In de aanbestedingsbrief wordt daarom expliciet aan het algemeen bestuur gevraagd om deze kostenoverschrijding te autoriseren.

4 BALANS EN TOELICHTING

ACTIVA	31-12-2024	31-12-2023
(Bedragen x € 1.000)		
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	26.435	23.123
Materiële vaste activa	431.999	381.071
Financiële vaste activa	2.784	2.926
Totaal vaste activa	461.218	407.120
VLOTTENDE ACTIVA		
Liquide middelen	8	8
Kortlopende vorderingen	4.298	10.782
Overlopende activa	22.775	9.898
Totaal vlottende activa	27.081	20.688
Totaal activa	488.299	427.808

PASSIVA		
(Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
VASTE PASSIVA		
<i>EIGEN VERMOGEN</i>		
Algemene reserves	31.364	34.250
Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	0	0
Overige bestemmingsreserves	4.050	173
Nog te bestemmen resultaat	-2.301	990
Totaal eigen vermogen	33.113	35.413
<i>VOORZIENINGEN</i>		
Voorzieningen	2.543	2.201
Totaal voorzieningen	2.543	2.201
<i>VASTE SCHULDEN</i>		
Vaste schulden	402.364	336.836
Totaal vaste schulden	402.364	336.836
Totaal vaste passiva	438.020	374.451
<i>VLOTTENDE PASSIVA</i>		
Netto vlottende schulden	26.108	34.382
Overlopende passiva	24.171	18.975
Totaal vlottende passiva	50.279	53.357
Totaal passiva	488.299	427.808

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de verslaggevingsregels uit het Waterschapsbesluit en de daarbij behorende ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. In 2024 hebben zich geen wijzigingen voorgedaan.

Waarderings- activerings- en afschrijvingsbeleid

In 2022 is het waarderings-, activerings- en afschrijvingsbeleid geactualiseerd. Het activeren van uren is beperkt tot enkel de uren van medewerkers die direct betrokken zijn bij het tot stand komen van een materieel vast actief en derhalve een directe bijdrage leveren aan de waarde van het materieel vast actief.

Uren Activeren:

- Uren die op projecten worden verantwoord door medewerkers vanuit de primaire processen die vanuit een projectgroep op directe wijze een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het actief en het toekomstig economisch nut.
- ICT-uren primair proces.

Uren niet activeren:

- Uren van medewerkers die zich bezig houden met de coördinatie van projecten of programma's (zoals opdrachtgevers, procesmanagers, subsidie-adviseurs, administratieve ondersteuning).
- Projecten op het gebied van vervangingsinvesteringen (zoals tractoren en machines) en bijdrageregelingen.
- Overige ICT uren en uren door Overhead processen
- Projecten met alleen eigen uren worden niet geactiveerd.

Uren van medewerkers die verantwoord worden op projecten en die vanuit een subsidieregeling geheel of gedeeltelijk gesubsidieerd worden, worden geactiveerd tegen een uurtarief van € 0,00. De ontvangen subsidie (opbrengst) zal in deze gevallen rechtstreeks in de exploitatie (als onderdeel van het P-budget) worden verantwoord.

Immateriële vaste activa

Dit zijn activa die niet stoffelijk zijn en evenmin onder de financiële vaste activa worden begrepen. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

De door ons gehanteerde afschrijvingstermijnen van bijdragen zijn gekoppeld aan de onderliggende activa waarvoor de bijdragen zijn ontvangen.

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens Activeren boven	Jaren
<i>Immateriële vaste activa:</i>		
Rente van geldleningen (I10)	€ 100.000	Looptijd van de lening
Onderzoek en ontwikkeling (I20)	€ 100.000	5
Software (I99)	€ 100.000	5, tenzij economische levensduur korter
Subsidies en bijdragen aan activa in eigendom derden (I30)	€ 200.000	Afhankelijk van onderliggend activum, met een maximum van 40 jaar
Afkoopsommen (I40)	€ 200.000	Wordt per investering voorgelegd

Materiële vaste activa

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens Activeren	Jaren
Materiële vaste activa:		
Gronden (M10)	€ 100.000	30 / niet
Vervoermiddelen (M20)		
Auto's	€ 25.000	5
Trekkers		8
Kranen		8
Maai- en veegboten		8
Overig		5
Overige bedrijfsmiddelen (M30)		
Hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons)	€ 100.000	5 tenzij de economische levensduur korter wordt geschat
Inbraakbeveiliging		10
Storingsapparatuur en meetapparatuur		10
Overige bedrijfsmiddelen		5
Kantoren, woningen etc. (M40)		
Kantoren en dienstwoningen	€ 100.000	40
Werkplaats		25
Open loods		10
Inrichting		10
Renovatie/restauratie		levensduurverlenging
Wegen (M50)	€ 200.000	10
Waterkeringen (M55)	€ 200.000	30
Watergangen en kunstwerken (M60)		
Poldergemalen	€ 100.000	25
Stuwen/vistrappen		25
Duikers/maaigangen		25
Watergangen		30
Bruggen		20
Baggeren	€ 400.000	5 Bij investeringen in saneren van waterbodems en baggeren is de basis afschrijvingsperiode 7 jaar. Wanneer de verwachte opeenvolgende baggercyclus afwijkt van de genoemde 7 jaar, dan wordt deze opeenvolgende baggercyclus als afschrijvingsperiode gehanteerd met een maximum van 40 jaar. Bij het investeringsvoorstel dient de afschrijvingstermijn te worden opgenomen en

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens Activeren	Jaren
		afwijkingen van de richtlijn moet worden toegelicht / onderbouwd.
Transportgemalen en –leidingen (M70)	€ 200.000	
Rioolgemalen (droog) bwk		40
Rioolgemalen (droog) mech		18
Rioolgemalen (nat) bouw		25
Rioolgemalen (nat) mech		10
Persleiding bouwkundig en transportleiding bouwkundig		40
Persleidingen en transportleidingen (mechanisch/elektrisch)		18
Zuiveringsinstallaties (M80)	€ 200.000	
Bouwkundig		40
Mechanisch		18
Slibverwerkingsinstallaties (M90)	€ 200.000	
Bouwkundig		40
Mechanisch		18
Energiefabriek		15
Overigen (M99)	€ 200.000	Afhankelijk van levensduur

Materiële vaste activa

Hieronder worden begrepen gronden, vervoermiddelen en werktuigen, overige bedrijfsmiddelen, kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen, waterkeringen, watergangen en kunstwerken, gemalen ten behoeve van het waterkwantiteitsbeheer, transportgemalen en -leidingen, zuiveringsinstallaties, slibverwerkingsinstallaties, wegen en overige. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Grondbank

De grondbank is grond in het bezit van het waterschap, die ingekocht, verkocht of geruild wordt. De in de grondbank opgenomen percelen betreffen gronden die niet aan een specifiek project kunnen worden toegerekend, waaronder ruilgronden. De gronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs of de actuele marktaande, wanneer deze lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn voor de nominale waarde op de balans opgenomen. Hier worden afzonderlijk opgenomen: deelnemingen en effecten, verstrekte vaste geldleningen en vorderingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten worden berekend vanaf het moment van daadwerkelijke ingebruikname van projecten.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat.
De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde op basis van de laatst bekende inzichten. Pensioenen en wachtgelden worden jaarlijks op basis van actuariële berekeningen bepaald.

Langlopende leningen

Hier zijn opgenomen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer.
De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- Lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- Baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- Verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;

Toelichting op de balansposten

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële en materiële vaste activa

Het verloop in de vaste activa is in de volgende tabel weergegeven

Verloop (in)materiële vaste activa (Bedragen x € 1.000)	Ultimo 2023	Investering	Subsidies	Afschrijving	Desinvest. Verkoop Ruil	Ultimo 2024
Immateriële vaste activa:						
<i>Uitgaven ivm afsluiten geldleningen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Uitgaven ivm onderzoek/ontwikkeling</i>	748	1.742	0	525	0	1.964
<i>Verstrekke subsidies/bijdragen Bedrijven</i>	153	722	0	31	0	844
<i>Verstrekke subs./bijdr. ov openbare lichamen</i>	18.775	245	0	1.130	0	17.890
<i>Verstrekke subsidies/bijdragen Rijk</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Verstrekke subsidies/bijdragen overige</i>	143	0	0	12	0	132
<i>Betaalde afkoopsommen openbare lichamen</i>	217	0	0	20	0	197
<i>Betaalde afkoopsommen Rijk</i>	2.125	0	0	82	0	2.043
<i>Uitgaven verkiezingen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Overige immateriële vaste activa</i>	962	3.477	0	1.074	0	3.366
Totaal Immateriële vaste activa	23.123	6.185	0	2.873	0	26.435
Materiële vaste activa:						
<i>Gronden</i>	5.203	801	44	188	0	5.771
<i>Vervoermiddelen</i>	9	0	0	9	0	0
<i>Machines, apparaten en werktuigen</i>	2.084	683	0	607	0	2.160
<i>Overige duurzame bedrijfsmiddelen</i>	4.799	1.565	0	779	0	5.585
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	6.859	0	0	446	0	6.413
<i>Woonruimten</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Wegen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Waterkeringen</i>	10.817	273	0	427	0	10.663
<i>Watergangen, kunstwerken en gemalen</i>	59.800	4.392	347	3.744	0	60.101
<i>Transportgemalen en -leidingen</i>	37.703	2.454	0	2.584	0	37.573
<i>Zuiveringsinstallaties</i>	119.453	18.810	0	7.335	290	130.638
<i>Slibverwerkingsinstallaties</i>	32.197	0	0	3.090	0	29.107
<i>Overige materiële vaste activa</i>	169	0	0	21	0	148
Subtotaal materiële vaste activa	279.093	28.978	391	19.231	290	288.160
<i>Correctie vaste activa (uit te voeren)</i>	-755	-1.119	0			-1.873
 Gronden in de grondbank	24.130	6.527			1.848	28.808
 Onderhanden werk (OHW)	78.602	47.031	8.729			116.904
<i>Correctie onderhanden werk</i>	0					0
Totaal Materiële vaste activa	381.071	81.417	9.120	19.231	2.138	431.999
Totaal	404.193	87.602	9.120	22.103	2.138	458.434

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
<i>Kapitaalverstrekkingsen aan:</i>		
- bedrijven	2.682	2.825
- overige	101	101
<i>Leningen aan:</i>		
- overige	0	0
Totaal	2.784	2.926

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage C Staat van financiële vaste activa in het bijlagenboek.

VLOTTENDE ACTIVA

Liquide middelen

Liquide middelen (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Kas	2	2
Bankrekeningen	6	6
Totaal	8	8

Kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen op belastingdebiteuren	1.863	1.635
Overige vorderingen	2.435	9.147
Totaal	4.298	10.782

De kortlopende vorderingen zijn per 31-12 direct opeisbaar.

De post Vorderingen op belastingdebiteuren betreft een bedrag van € 1.910.000 vorderingen door eigen aanslagen op debiteuren waterschapsbelastingen. Op deze vorderingen is de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren van € 47.000 in mindering gebracht. Deze voorziening wordt voldoende geacht om de per 31 december 2024 uitstaande dubieuze belastingvorderingen te dekken.

In 2023 is de afrekening december Brabant Water opgenomen onder de post overige vorderingen, dit ging om een bedrag van € 6,6 mln., in 2024 is de afrekening opgenomen onder overlopende activa.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Dit houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taak nodig hebben bij het Ministerie van Financiën onderbrengen. Hierover wordt rente verrekend. De drempel in 2024 voor Waterschap De Dommel bedroeg € 3.425.000. De drempel is 2% van de bruto exploitatielasten van de oorspronkelijke begroting.

In 2024 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad. Er is daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.

Tabel schatkistbankieren (x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten de schatkist Rijk aangehouden middelen	0	581	1.737	724
<i>Drempelwaarde</i>	3.425	3.425	3.425	3.425
Ruimte onder het drempelbedrag	3.425	2.844	1.687	2.701
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Overlopende activa

Overlopende activa (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	8.851	2.710
Nog te ontvangen Brabant Water	8.048	334
Overige nog te ontv.bedragen en vooruitbetaalde bedragen	5.876	6.854
Totaal	22.775	9.898

Verloopoverzicht overlopende activa, nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk, Provincies, of overige Openbare Lichamen:

Omschrijving uitkering (Bedragen x € 1.000)	Saldo 01-01-2024	Toevoegingen 2024	Vrijgevallen 2024	Saldo 31-12-2024
Europese Unie	0	12	0	12
Provincie	2.710	6.504	376	8.839
Totaal	2.710	6.516	376	8.851

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserves

Algemene reserves (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Taakreserve watersysteembeheer	12.554	10.442
Taakreserve zuiveringsbeheer	18.809	23.808
Totaal	31.364	34.250

In het financieel beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen is in 2020 bepaald dat de ondergrens van dit weerstandsvermogen € 5,8 mln. is, jaarlijks te verhogen met het consumentenprijsindex (CPI)-inflatiepercentage. Voor 2024 bedraagt de inflatie 3,35% (2023 3,93%) en het weerstandsvermogen 2024 € 10,6 mln. (2023 € 6,8 mln.).

De verdeling van de reserves over watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vindt naar rato plaats op basis van de netto lasten per taak. De reserves die deze ondergrens (watersysteembeheer 2024 > 4,5 miljoen, zuiveringsbeheer 2024 > 6,1 miljoen) te boven gaan, kunnen aangewend worden voor tariefsegalisatie om de tarieven over de vastgestelde planperiode gelijkmatig te laten stijgen.

In onderstaande tabellen is voor beide reserves deze splitsing aangegeven.

Taakreserve watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Algemene reserve watersysteemheffing	4.524	2.944
Overige reserve watersysteemheffing	8.030	7.498
Totaal	12.554	10.442

Taakreserve zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Algemene reserve zuiveringsheffing	6.073	3.864
Overige reserve zuiveringsheffing	12.736	19.944
Totaal	18.809	23.808

Taakreserve watersysteembeheer

Balansbedrag per 31 december 2023	10.442
Bij: Saldo 2023 (conform uw besluit d.d. 15 mei 2024)	2.112

Balansbedrag per 31 december 2024	12.554

Taakreserve zuiveringsbeheer

Balansbedrag per 31 december 2023	23.808
Af: Saldo 2023 (conform uw besluit d.d. 15 mei 2024)	4.999

Balansbedrag per 31 december 2024	18.809

Overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming.

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage 8 van het bijlagenboek van het jaarverslag.

Overige bestemmingsreserves (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Bestemmingsreserve GTD	148	173
Bestemmingsreserve klimaatadaptatie	3.902	0
Totaal	4.050	173

Bestemmingsreserve GTD

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000.

Balansbedrag per 31 december 2023	173
Bij: Rentetoevoeging (conform uw besluit d.d. 15 mei 2024)	12

	185
Af: Vrijval afkoopsom (conform uw besluit d.d. 15 mei 2024)	-37

Balansbedrag per 31 december 2024	148

Nog te bestemmen resultaat (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Nog te bestemmen resultaat	-2.301	990
Totaal	-2.301	990

Voorzieningen (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Wachtgeldverplichtingen	18	66
Voorziening pensioen gepensioneerde bestuurder	1.235	1.185
Voorziening pensioen niet gepensioneerde bestuurder	1.289	950
Totaal	2.543	2.201

(Bedragen x € 1.000)	Stand per				Stand per	
	1 januari	Vrijval	Dotatie		31 december	
Wachtgeldverplichtingen	€ 66	57	10	€	19	
Voorziening pensioen gepensioneerde bestuurder	€ 1.185	121	171	€	1.235	
Voorziening pensioen niet gepensioneerde bestuurder	€ 950		339	€	1.289	
Totaal	€ 2.201	€ 178	€ 520	€	2.543	

VASTE SCHULDEN

Langlopende schulden

Deze post is als volgt te specificeren:

Vaste schulden (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	397.354	331.827
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, banken e.d.	5.000	5.000
Waarborgsommen	9	9
Totaal	402.364	336.836

De aflossingsverplichting binnen een jaar bedraagt € 31,3 miljoen (2023 14,5 miljoen).
Voor schulden zijn geen zakelijke zekerheden aan derden gesteld.

Waarborgsommen

Vanaf 2017 is een deel van het hoofdkantoor verhuurd. Als zekerheid is een waarborgsom van € 9.375 ontvangen. Gezien de looptijd van de huurovereenkomst is dit bedrag als langlopende schuld opgenomen.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende schulden

Vlottende schulden (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Negatieve bank- en girosaldi	12.099	17.768
Schulden aan leveranciers	10.822	14.121
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	3.115	2.422
Overige kortlopende schulden	72	72
Totaal	26.108	34.382

Negatieve bank- en girosaldi betreft de rekening-courant van Waterschap De Dommel bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (Bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Renteverplichtingen leningen o/g	5.801	4.019
Overige nog te betalen bedragen	8.876	7.767
Ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of Provincies	6.169	2.846
Overige vooruitontvangen bedragen	3.326	4.342
Totaal	24.172	18.975

De belangrijkste posten uit de Nog te betalen bedragen zijn de nog niet opgenomen verlofdagen personeel. Een deel van de niet opgenomen verlofdagen personeel betreft IKB-koopverlof zonder vervalltermijn. Ondanks dat dit onderdeel geheel onder de overlopende passiva staat, kan in de praktijk een relevant deel pas over enkele jaren opgenomen gaan worden. Wanneer opname daadwerkelijk plaats gaat vinden is in de meeste gevallen nog niet bekend.

Verloopoverzicht overlopende passiva, ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk, Provincies, of overige Openbare Lichamen:

Omschrijving uitkering (Bedragen x € 1.000)	Saldo 01-01-2024	Toevoegingen 2024	Vrijgevallen 2024	Saldo 31-12-2024
Europese Unie	254	70	83	241
Het Rijk	188	2.334	798	1.725
Provincie	2.362	5.634	3.891	4.104
Overige Openbare Lichamen	43	100	43	100
Totaal	2.846	8.138	4.815	6.169

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Garantstellingen

Aquon

De Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank en bij de Bank Nederlandse Gemeenten een aantal leningen afgesloten t.b.v. de overname van de panden in Leiden en Tiel. Daarnaast zijn leningen afgesloten ten behoeve van de financiering van de nieuwbouw in Houten.

Het saldo van de leningen bedraagt per 31-12-24 € 42,8 mln. (2023 € 37,5 mln.).

In 2024 is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

In de Gemeenschappelijke Regeling AQUON is artikel 38 Borgtocht opgenomen met betrekking tot de benodigde middelen en het aangaan van geldleningen:

Artikel 38 Borgtocht

De deelnemers dragen er steeds zorg voor dat AQUON te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen en in geval van aan AQUON verstrekte geldleningen is iedere deelnemer hiervoor per geldlening jegens betreffende geldgever rechtstreeks aansprakelijk conform zijn kostenaandeel in AQUON, op basis van de laatst vastgestelde verdeelsleutel.

Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling Aquon een kredietfaciliteit verleend van € 7 mln. De garantstelling van Waterschap De Dommel hierin is 8,41%. In 2024 en voorgaande jaren is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstellingen door de Gemeenschappelijke regeling AQUON.

SNB

SNB heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank leningen afgesloten, waarvoor Waterschap De Dommel garant staat tot maximaal de hoogte van het aandelenbezit van 17,01%.

Tegenover deze garantiestelling heeft Waterschap De Dommel een recht van hypotheek ontvangen van SNB op de grond, gebouwen en installaties in Moerdijk.

Het saldo van de leningen bedraagt per 31-12-24 € 31,3 mln. (2023 € 28,3 mln.).

Leningnummer	aanvang	hoopsom	rente %	looptijd	saldo	aflossing	saldo	aflossing	saldo
					31-12-2022	2023	31-12-2023	2024	31-12-2024
Lening NWB 30818*	23-12-2020	€ 27.000.000,00	0%	6 jaar	€ 18.000.000,00	€ 4.500.000,00	€ 13.500.000,00	€ 4.500.000,00	€ 9.000.000,00
Lening NWB 31505	15-4-2022	€ 6.000.000,00	1,39%	8 jaar	€ 5.562.500,00	€ 750.000,00	€ 4.812.500,00	€ 750.000,00	€ 4.062.500,00
Lening NWB 31769	2-2-2023	€ 6.000.000,00	3,06%	14 jaar		€ -	€ 6.000.000,00	€ 428.571,42	€ 5.571.428,58
Lening NWB 31768	2-10-2023	€ 4.000.000,00	3,04%	14 jaar		€ -	€ 4.000.000,00	€ 285.714,28	€ 3.714.285,72
Lening NWB 31767	2-4-2024	€ 4.000.000,00	2,99%	13 jaar					€ 4.000.000,00
Lening NWB 32012	5-11-2024	€ 5.000.000,00	2,855%	13 jaar					€ 5.000.000,00

Totaal € 23.562.500,00 € 5.250.000,00 € 28.312.500,00 € 5.964.285,70 € 31.348.214,30

* In feite is het rentepercentage -0,218%, doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen.

In 2024 is de garantieregeling afgeboekt in overleg met betrokken partijen.

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen heeft in 2017 een 25-jarige lineaire lening ad € 6.013.268 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank onder borgstelling van de waterschappen.

Het aandeel van Waterschap De Dommel hierin is 3,63%.

Het saldo van de lening bedraagt per 31-12-24 € 4,3 mln. (2023 € 4,5 mln.).

In 2024 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Burap 2024-3

Pagina 106 van 114

Borgstellingen medewerkers

In het verleden heeft Waterschap De Dommel een regeling gehad waarbij medewerkers via of bij het waterschap een hypothecaire lening konden afsluiten. De regeling van afsluiten van hypothecaire leningen door of via het waterschap is sinds enkele jaren niet meer van toepassing.

Het saldo van de lening bedraagt per 31-12-24 € 552.000 (2023 € 0,6 mln.).

In 2024 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Fiscale eenheid – SNB

Er is gebleken dat er een fiscale eenheid BTW is tussen de SNB en Waterschap De Dommel. Hieruit kunnen financiële consequenties volgen. De Belastingdienst kan bij naheffingen BTW één van de onderdelen van de fiscale eenheid aanspreken. Waterschap De Dommel is dan hoofdelijk aansprakelijk voor alle BTW-schulden van SNB.

Claims

Hoogwater 2023

Medio 2024 is een evaluatie hoogwater 2023 uitgevoerd. In de evaluatie is naar alle beschikbare informatie gekeken en hieruit valt geen causaal verband te leggen tussen de uitgevoerde projecten en de wateroverlast (enkele locaties uitgezonderd). De waargenomen overstromingen komen overeen met de voorspelde contouren. De gemeten oppervlaktewaterstanden en grondwaterstanden zijn hoog, maar het beeld wijkt niet af van het algemene beeld voor ons hele beheergebied. De resultaten van de evaluatie worden gebruikt voor de afhandeling van de schadeclaims.

Hoogwater 2024

We hebben in totaal 54 meldingen gekregen n.a.v. de wateroverlast in mei/juni 2024. (In totaal zijn er 66 schademeldingen in behandeling):

- 24 van de 54 zaken hebben we intern afgehandeld.
- 9 van de 54 zaken hebben we doorgestuurd naar de verzekeraar.
- De overige zaken zijn nog in behandeling.

Schadeclaims nadeelcompensatie

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening staan op dit moment 35 meldingen (nadeelcompensatie) geregistreerd waarin een verband wordt gelegd met een project of waterconserveringsmaatregel.

- 14 meldingen hebben betrekking op de eerste wateroverlastperiode van 2023. 6 zaken zijn afgehandeld met een besluit in primo.
- 19 meldingen hebben betrekking op de tweede wateroverlastperiode in 2024 waarvan enkele voor de tweede keer een melding doen van schade door wateroverlast maar dan in 2024.
- Meldingen hebben betrekking op een collectieve schadeclaim die aangekondigd is. In deze meldingen wordt 'doorgelust' naar 26 deelnemers die zich inmiddels zouden hebben aangesloten bij de mogelijke collectieve claim. Enkele hiervan hebben ook afzonderlijk een schademelding ingediend.

Personele verplichtingen

IKB

Conform cao is per 1-1-2021 PBB (Persoonlijk Basis Budget) toegekend voor een periode van 5 jaar. Een eventueel budget uit het verleden werd toen aangevuld tot het saldo van € 6.000. Onder bepaalde voorwaarden kan tijd voor vitaliteit worden gekocht over (een deel) van dit PBB met ingang van 2021.

Langdurig zieken

Er is in beperkte mate sprake van langdurig zieken. Hiervoor is geen voorziening opgenomen gezien de aard en omvang van het ziekteverzuim.

Meerjarige verplichtingen

Gesloten operationele leasecontracten:

Wagenpark:

- J&T Autolease, resterende te vervallen leasekosten bedragen totaal € 1.572.475.
- Oostendorp, resterende te vervallen leasekosten bedragen in totaal € 971.362.

Kopieerapparaten, printers:

- De resterende leasekosten bedragen ongeveer € 46.000.

Goederen en diensten:

- Volgende jaren voor een totaalbedrag van € 71,7 mln. De contractperiode per contract varieert tot 10 jaar.

Projecten:

- Overeenkomsten voor een totaalbedrag van ongeveer € 64,2 mln.

5 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de waardering van de gepresenteerde cijfers.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
AI	Artificiële intelligentie
AMP	Asset management plan
Appa	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWR	Afvalwaterriolering
BB	Beleidsbegroting
BBG	Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg
BBP	Beleids- en Beheer Proces
BBT	Best Beschikbare Techniek
BBVW	Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BHIC	Brabants Historische Informatie Centrum
BHS	Beekherstel
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOK	Bestuursovereenkomst
BPLG	Brabants Programma Landelijk Gebied
BSD	Brainport Smart District
BTW	Belasting op toegevoegde waarde
BURAP	Bestuursrapportage
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZV	Biologisch zuurstofverbruik
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CO2	Koolstofdioxide
CPI	Consumentenprijsindex
CZV	Chemisch zuurstofverbruik
DB	Dagelijks Bestuur Waterschap De Dommel
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DO	Definitief Ontwerp
DPRA	Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EBP	Emissie Beheer Plan
ECB	Europese Centrale Bank
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Economische Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EWS	Early Warning Score
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FTE	Full Time Equivalent
GEO	Geografisch
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGI	Groengasinstallatie
GHG	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
GLG	Gemiddeld laagste grondwaterstand
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant

GS	Gedeputeerde Staten
GTD	Gemeenschappelijke Technologische Dienst
GVO	Garantie van Oorsprong
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
HEEL	Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus
HOF	Wet Houdbare OverheidsFinanciën
HOVK	Herstel overige keringen
HOWABO	Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
HWB	Hoogwaterbescherming
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
H2S	Waterstofsulfide
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKB	Individueel Keuzebudget
IV	Informatievoorziening
IPS	Innovatief Partnerschap
JEV	JaarEindeVerwachting
KEEP	Klimaat- en Energie EfficiencyPlan
KIWI	Kennismakings- en Introductieprogramma Waterschappen Internationaal
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Water
LMS	Learning Management Systeem
MER	Milieueffectrapportage
MOK	Maatwerkovereenkomst
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
N	Stikstof
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NNB	Natuurnetwerk Brabant
NNP	Natte Natuurparel
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
NWB	Nederlandse WaterschapsBank
N2000	Natura 2000
OB	Overige Bezinkbare stoffen
OHW	Onderhanden werk
O&M	Onderhoud en monitoring
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonlijk Basis Budget
PDCA	Plan, Do, Check, Act
PHA	PolyHydroxyAlkanoaten
PHARIO	PHA bioplastics
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPLG	Provinciaal Programma Landelijk gebied
PSU	Project Start Up
PvA	Plan van aanpak
P-budget	Personeelsbudget
P-lasten	Personeelslasten
RE(K)S	Regionale Energie- (en Klimaat)strategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RTLГ	Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RVS	Roestvrijstaal
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SBB	Staatsbosbeheer
SGBP	Stroomgebiedbeheerplan
SISA	Single information, Single audit
SMWK	Schone Maaswaterketen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie
SWO	Stedelijke WaterOpgave
SWOM	Studeren & Werken Op Maat
TBO	Terrein beherende organisaties
TBT	ThrowBack Thursday
TCO	Total Costs of Ownership
TOM	Trade-off matrix
UFDO	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UwW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VBT	Voorbezinktank
VJN	Voorjaarsnota
VKA	Verdonck, Klooster & Associates
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WAM	Waterschap Aa en Maas
WBD	Waterschap Brabantse Delta
WBP	WaterBeheerProgramma
WDD	Waterschap De Dommel
WKC	WaterKennisCentrum
WNT	Wet normering topinkomens
WOO	Wet Open Overheid
WOPT	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewater
ZZS	Zeer Zorgwekkende stoffen

Bijlage 1 SISA verantwoording



Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties



SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E107	Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaoan Agrarisch Waterbeheer	Beschikkingnummer	Totale bestedingen (t/m jaar T-1)	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E107/01	Aard van controle R Indicator: E107/02	Aard controle R Indicator: E107/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E107/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E107/05	
			1 5000007180	€ 0	€ 181.154	€ 181.154	Nee	
			2					
			3					

Bijlage 2.

Nadere informatie Beleidsveld Watersysteem

Nadere toelichting bij Voldoende Water

GGA's-Gebiedsgerichte Aanpakken

In de 17 gebieden brengen provincie, waterschappen, terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, particuliere grondeigenaren, agrarische sector, gemeenten en andere belanghebbenden zorgvuldig de opgaven in kaart. Dat werken we uit tot een gezamenlijke gebiedsvisie en daarna tot concrete gebiedsplannen. Vanzelfsprekend doen we dat ook samen met de mensen die in een gebied wonen en werken. Het gebiedsproces doorloopt volgens onderstaande routekaart.



Van de 17 gebieden liggen 8 van deze gebieden binnen ons beheersgebied (De Dommel).

1. Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (incl. deelgebied de Grenscorridor- trekken waterschap de Dommel);
2. Kempenland West (incl. deelgebied Bovenlopen Beerze-trekker Waterschap De Dommel);
3. Strabrechtse Heide;
4. Weerter- en Budelerbergen;
5. Kampina en Oisterwijkse Vennen;
6. Regte Heide & Riels Laag;
7. Loonse en Drunense Duinen;
8. Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Voortgang per GGA

Status resultaat	Toelichting resultaat
Kan beter	Het handelsperspectief van het waterschap is inmiddels verankerd in de verschillende GGA's. Echter, niet alle GGA's zien het nut in van de inrichting van een grondtafel, en niet alle GGA's besteden voldoende aandacht aan de ruimtelijke verankering binnen het verdere planproces. Beide aspecten zijn echter cruciaal voor de daadwerkelijke uitvoering van de gebiedsdoelen. Voor de meeste GGA's zijn de benodigde totale investeringen nog niet in kaart gebracht. Intern werkt de provincie wel aan gebiedsoffertes, waarin de middelen worden vastgelegd die nodig zijn om op korte termijn urgente opgaven, zoals de KRW en Natura 2000, te realiseren. De kosten voor de langere termijn (zoals planuitwerking en uitvoering van bodem- en waterbeheer) zijn hierin echter niet opgenomen. Met het grotendeels wegvallen van de Rijksfinanciering vanuit het NPLG (Natuur- en Landschapsbeheerprogramma) staat het zicht op financiering onder druk. Beschikbare middelen worden zoveel mogelijk toegewezen aan de GGA's. Ook de beperkte capaciteit beïnvloedt de voortgang. Vooralsnog stelt de PNB haar ambities in de GGA's niet bij. De GGA grenscorridor heeft prioriteit gegeven aan de verdere planuitwerking van de deelgebieden (6 van de 10) met urgente natuurdoelen.

In onderstaande tabel is het strategisch doel voor de GGA's weergegeven en het resultaat dat we hierin in 2025 willen bereiken beschreven.

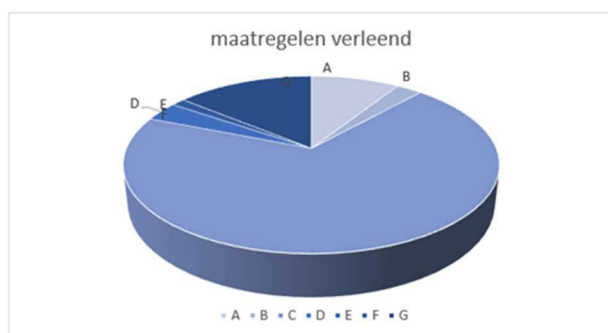
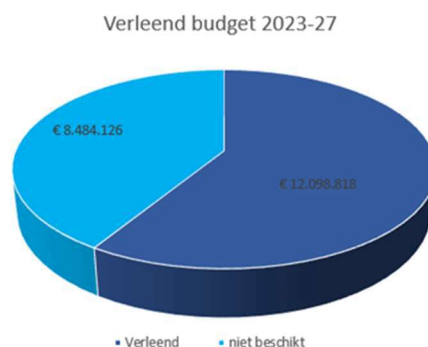
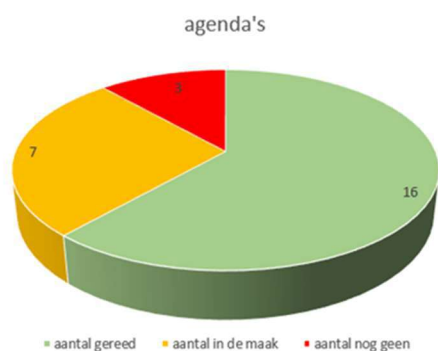
Titel inspanning:	Programmadoel	Strategisch doel	Eindproduct	PKI eindproduct	Inspanning	Resultaat verantwoordingsjaar 2025	KPI 2025
Klimaatrobuuste inrichting in GGA gebieden	Allemaal (watertransitie bovenliggend gedurende de planvorming)	In 2027 heeft waterschap in beeld welke uitvoeringsmaatregelen nodig zijn om ons handelsperspectief in de verschillende deelgebieden te realiseren	In 2027 zullen de gebiedsvisies (incl. ruimtelijke verankering) per deelgebied gereed zijn. Er zijn circa 52 deelgebieden. De voortgang van deze 52 dossiers is afhankelijk van de voortgang en keuzes binnen de 9 GGA's.	Een legale en door gebied gedragen projectenportefeuille voor uitvoering van projecten mbt de wateropgaven binnen het gebied	Een samenwerkingsproces dat zich richt op de vaardigheden en kennis van de regionale partners te bundelen om een gemeenschappelijk doel te bereiken. In de samenwerking zet het waterschap het gezamenlijke resultaat op de eerste plaats zet en gaat daar volledig voor.	Een gedeeld beeld over de MJP (incl. investering uitvoering) voor de 9 GGA's	1. Grondtafel operationeel voor de 9 GGA's; 2. Elke GGA heeft het ruimtelijke spoor inzichtelijk; 3. MJP afgestemd met stuurgroepen GGA

In onderstaande tabel wordt de voortgang per GGA hierop weergegeven.

GGA	2027 haalbaar	Grondtafel	Ruimtelijk spoor	MJP	Ja: vastgesteld en operationeel Nee: nog geen/te weinig aandacht of vinden het niet nodig Wordt aan gewerkt; als ze het nut ervan inzien en er actief aan werken om het op korte termijn te verwezenlijken Nvt: geen voortgang/niet van start gegaan
1. Grenscoorridor (WDD)	Ja (6/10)	Ja	Ja	Ja	
2. Kampina (PNB)	Ja (5/5)	Nee	Nee	Nee	
3. Loonse en Drunese duinen (PNB)	Ja (6/6)	Nee	Nee	Nee	
4. Regte Heide en Riels Laag (PNB)	Ja (3/3)	Wordt aan gewerkt	Ja	Nee	
5. Kempenland West (PNB)	Ja (5/5)	Ja	Nee	Nee	
6. Bovenlopen Beerse (WDD)	Ja (4/4)	Ja, onderdeel van KW	Wordt aan gewerkt	Ja	
7. Vlijmens Ven (PNB)	Ja (4/4)	Nee	Nee	Nee	
8. Strabrechtse Heide (PNB)	Ja (5/5)	Wordt aan gewerkt	Nee	Nee	
9. Weerter & Bulderbergen en Ringselven (PL)	Nee (nvt)	Nvt	nvt	Nvt	

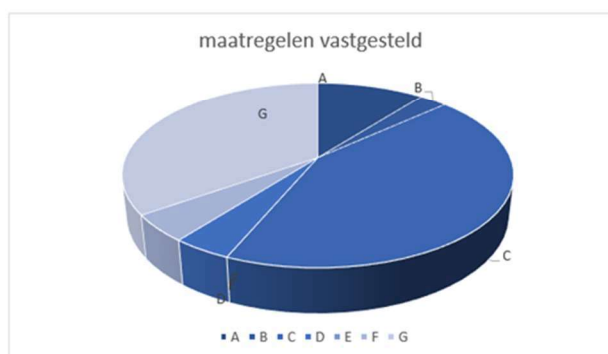
Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie:

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie. Jaarlijks is er € 4 miljoen beschikbaar voor klimaatadaptatie. Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling).



Verleend budget per type maatregel 2023-27

Bewustwording	A	€ 1.097.371
Afkoppeling particulier	B	€ 318.781
Afkoppeling openbaar	C	€ 8.382.300
Ontharden (en vergroenen)	D	€ 428.287
Verbetering oppervlaktewater	E	€ -
Verbetering stedelijk systeem	F	€ 166.042
Waterberging	G	€ 1.706.039
som verleend vanaf 2023		€ 12.098.820



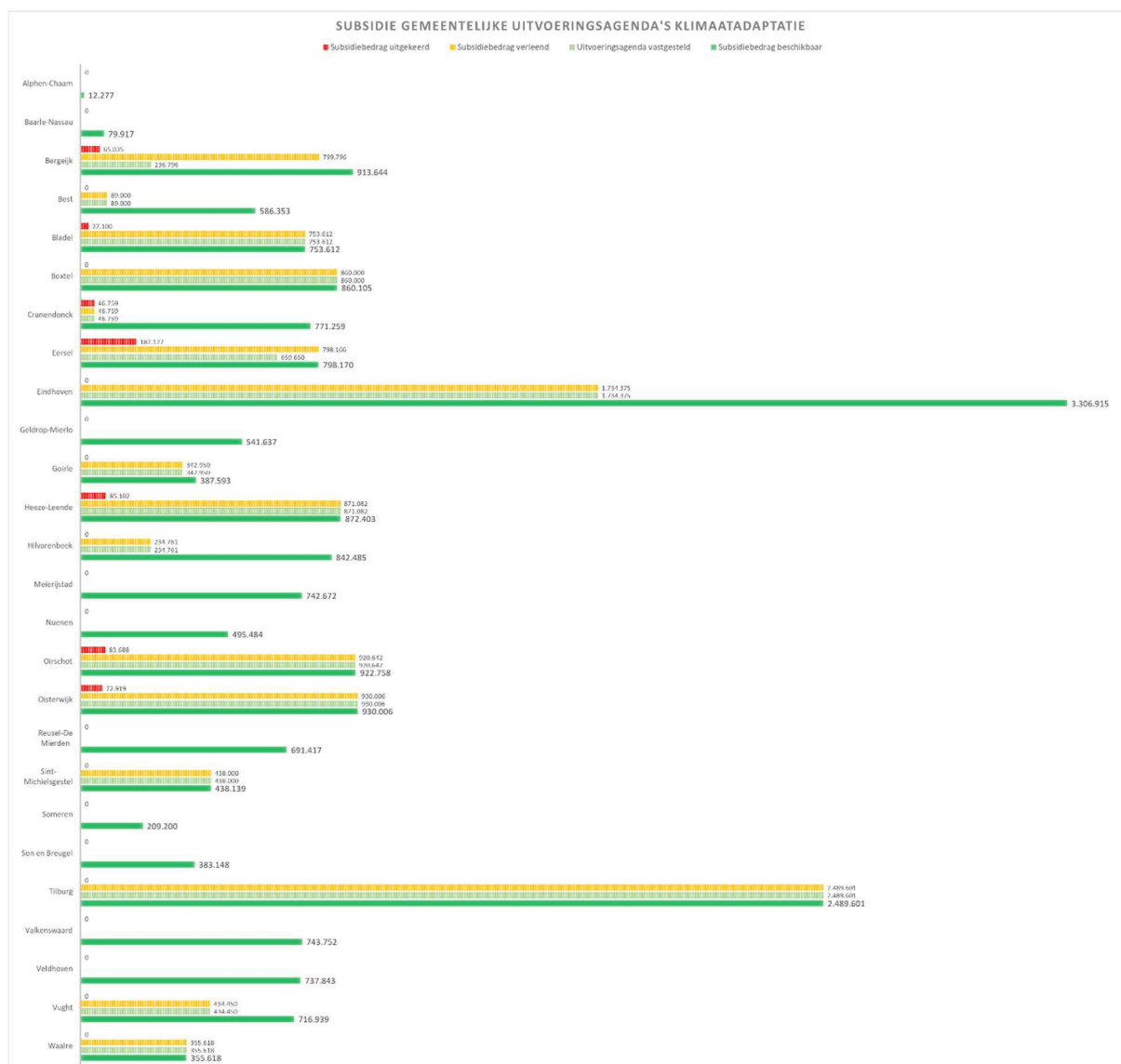
Vastgesteld budget per type maatregel 2023-27

Bewustwording	A	€ 57.032
Afkoppeling particulier	B	€ 14.669
Afkoppeling openbaar	C	€ 232.241
Ontharden (en vergroenen)	D	€ 22.460
Verbetering oppervlaktewater	E	€ -
Verbetering stedelijk systeem	F	€ 25.281
Waterberging	G	€ 187.192
som vastgesteld vanaf 2023		€ 538.875

Zestien gemeenten met een uitvoeringsagenda's hebben reeds een aanvraag ingediend en deze hebben ook een beschikking ontvangen (totaal beschikte subsidie € 12 miljoen). Met 10 gemeenten zijn we in gesprek en is de verwachting dat ca. zeven gemeenten de aanvragen in 2025 zullen indienen. Voor 3 gemeenten is het onbekend wat zij gaan doen.

Onderstaande grafiek geeft een indruk van de grootte van de subsidiebedragen per gemeente en de fase waar ze zitten in het proces van subsidie vanaf opstellen van de uitvoeringsagenda tot het uitkeren van subsidiebedragen.

Om de effecten te meten is een monitoringstool ontwikkeld om de relatie te leggen met de doelstelling 15% minder regenwater naar de zuivering.



Handelingsperspectief Watertransitie

De provincie Noord-Brabant heeft in haar ontwerp-addendum Regionaal Water en Bodemplan (hierna: addendum) de systematiek uit onze handelingsperspectieven overgenomen. Zowel de systeemeenheden (koppen, flanken, beekdalen) als het omslagpunt 2030 zijn in het addendum opgenomen. Hiermee krijgt de koerswijziging die wij met het handelingsperspectief hebben ingezet, ook bij de provincie basis.

Verder zijn de handelingsperspectieven vertaald naar gebiedsniveau middels de watervisie “wat water wil”. De watervisie vertelt het verhaal van het Dommelgebied, gezien door de ogen van het water zelf. Het illustreert de ambitie van de handelingsperspectieven voor het landschap en de stedelijke gebieden. Wat heeft water nodig en hoe kunnen we daarop inspelen? Dit is geen kant-en-klare blauwdruk, maar een vertrekpunt voor samenwerking en gesprek. Samen met grondeigenaren, agrariërs, bedrijven en andere betrokkenen willen we het gesprek aangaan over hoe we het gebied het beste kunnen inrichten.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Eerder dit jaar werd bekend dat het Rijk het Transitiefonds landelijk gebied en natuur schrapt en stopt met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Daarmee is ook het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) gestopt. De wettelijke doelen op het gebied van stikstof, water en natuurherstel blijven echter overeind. De focus ligt nu op de uitvoering van opgaven voor water en natuur in het landelijk gebied. Daarin worden ook de gebiedsdoelen uit de nog vast te stellen Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS 2.0), de vertaling van het Addendum Regionaal Water en Bodem Programma (RWP), de KRW-impuls, de vertaling van het beleidskader Landbouw & Voedsel en het pakket van onderzoeken en maatregelen voor de natuurdoelanalyses (NDA's) meegenomen. Onder de naam 'Aanpak Landelijk Gebied' (ALG) werkt de provincie hier in samenhang aan. Waterschap de Dommel werkt hierin intensief samen met de Provincie Noord-Brabant.

Ruimtelijk Voorstel

Het Ruimtelijk Voorstel is eind 2023 vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Het Ruimtelijk Voorstel zal tot input voor de Nota Ruimte dienen die medio 2025 gereed wordt. Momenteel wordt door de provincie gewerkt aan de Ruimtelijk Arrangementen met het Rijk. Waterschap de Dommel volgt deze ontwikkelingen.

Beleid kleine onttrekkingen

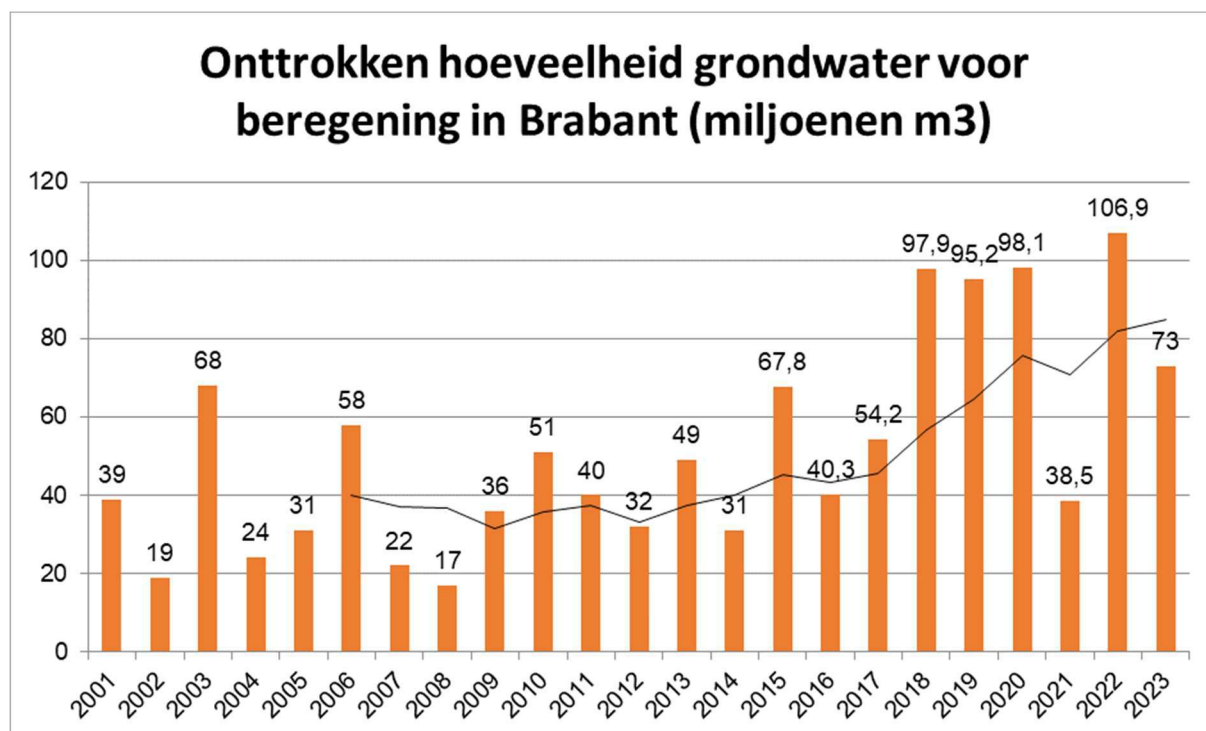
Sinds 1 september 2023 gelden er nieuwe regels voor kleine grondwateronttrekkingen. Het gaat dan om kleine grondwaterputten met een pompcapaciteit tot 10 m³ water per uur. Uit deze kleine grondwaterputten mag alleen nog grondwater worden onttrokken als de put is gemeld of vergund. Bestaande kleine onttrekkingen konden worden gemeld tot 1 oktober 2024. In totaal zijn er ruim 25.000 meldingen kleine onttrekkingen ontvangen. Dit geeft ons veel beter inzicht in het totaal aan grondwateronttrekkingen.

Grondwateronttrekkingen

Jaarlijks moet voor de grotere grondwateronttrekkingen (meer dan 10 m³ per uur) vóór 1 februari opgave worden gedaan van de onttrokken hoeveelheden grondwater en wel van het daar voorafgaande jaar. 87% van de opgaves over 2023 zijn binnen gekomen. In totaal is er in 2023 volgens opgave in het beheergebied van Waterschap De Dommel (afgerond) 20,8 mln. m³ onttrokken (exclusief 85.608 m³ door 9 industriële bedrijven). De opgave is door de onttrekker ingediend, de juistheid is niet gevalideerd.

In 2018 is er in het beheergebied van Waterschap De Dommel volgens opgave 27,4 mln. m³ onttrokken. In 2019 was dat 25,1 mln. m³, in 2020 was dat 25,8 mln. m³, in 2021 was dit 11,2 mln. m³, in 2022 was dit 33,5 mln. m³ en in 2023 dus 20,8 mln. m³.

Hieronder een overzicht van de onttrokken hoeveelheid grondwater Brabantbreed:



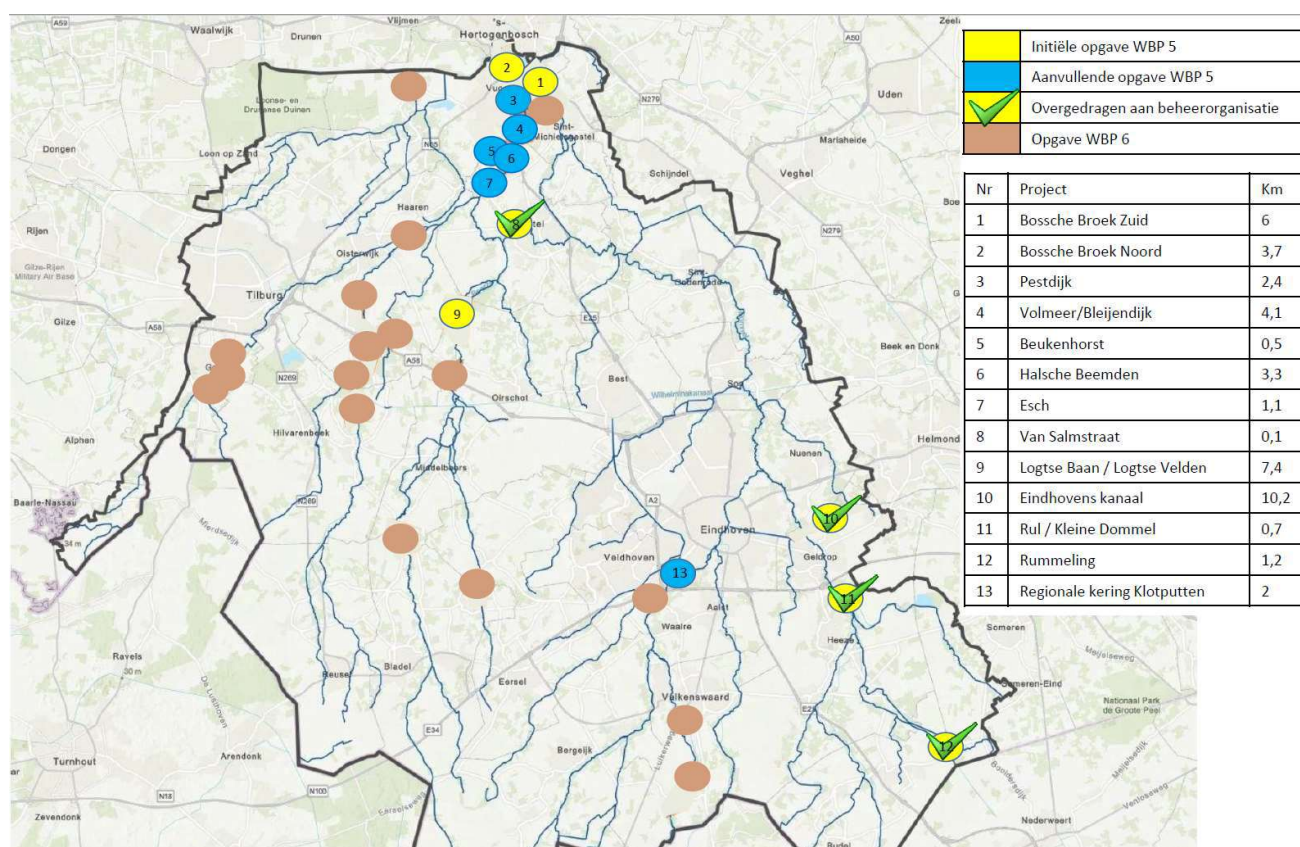
Het (grote) verschil in de onttrokken hoeveelheden wordt veroorzaakt door het verschil in droge en natte jaren. De trendlijn (voorgaand gemiddelde van 6 jaar) laat een stijging zien met name veroorzaakt door een aantal extreem droge jaren in de periode vanaf 2018. Het jaar 2023 kende zowel natte als droge perioden wat zich vertaalt in minder onttrokken grondwater in vergelijking met het voorgaande extreem droge jaar 2022.

onttrokken (x mln. M3)				
	WAM	WBD	WDD	TOTAAL
2015	32,5	14,2	21,1	67,8
2016	20,4	10,5	9,4	40,3
2017	25,1	14,4	14,7	54,2
2018	43,9	26,6	27,4	97,9
2019	45,1	25	25,1	95,2
2020	49,8	22,5	25,8	98,1
2021	16,6	10,7	11,2	38,5
2022	47,1	26,3	33,5	106,9
2023	31,4	20,8	20,8	73,0

Nadere toelichting bij Droge Voeten

Programma Hoogwaterbescherming

In onderstaande figuur is de initiële herstelopgave op kaart weergegeven (geel). Ook zijn hier de aanvullende versterkingsopgaven voor planperiode WBP5 weergegeven (blauw). Dit betreft de versterkingsopgave regionale waterkering Klotputten te Eindhoven (13) en versterkingsopgave Hoogwaterbescherming Vught en omgeving (3, 4, 5, 6 en 7). Dit laatste project beoogt de realisatie van een gesloten stelsel van regionale keringen. Dit stelsel speelt een belangrijke rol bij de hoogwaterbescherming van Vught, Sint-Michielsgestel, Esch en 's-Hertogenbosch.



HOWABO

In 2023 kreeg de programmaorganisatie en -structuur zijn nadere vorm. Een organisatie bestaande uit de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, gemeente 's-Hertogenbosch, gemeente Vught, gemeente Heusden, gemeente Sint Michielsgestel, gemeente Boxtel en de Provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat. In coalitie namen deze gebiedspartners succesvol stap 1 van de aanpak: *Van uitgangspunten, naar kansrijke bouwstenen en mogelijke oplossingen*. Inmiddels zijn de kaders voor een vervolgstap duidelijk en voldoende afgestemd. De komende periode neemt de coalitie stap 2 van de aanpak: *Van mogelijke oplossingen naar kansrijke alternatieven en een voorkeursbeslissing*. Deze verkenning start in 2024 en loopt tot eind 2025. De verkenning resulteert in een voorkeursbeslissing en een kader stellend besluit = vastgesteld Uitvoeringsprogramma. Realisatie is voorzien vanaf WBP-6.

Bijlage 3.

Nadere informatie Beleidsveld Waterketen en schoon water

Nadere toelichting schoon water

De opgave op verschillende KRW onderdelen is groot. In het kader van de VJN2025 en het WBP5 zijn de volgende opgaven benoemd tot 2027.

	Opgave
KRW inrichten waterlopen	295 kilometer
KRW vismigratie knelpunten	95 stuks
KRW Natte Natuurparel	19.850 hectare
Waterconservering	50.000.000 m ³

In 2024 zijn diverse projecten in uitvoering gebracht en opgeleverd. De volgende tabellen geven inzicht in de geleverde prestatie ten opzichte van de BB2024 en de JEV-2.

Tabel 3: Gerealiseerde prestatie 2024

	P035701 Vispassage Opwettense Watermolen	P016915 Essche Stroom Brugelaar	P018804 EVZ Groote Waterloop	P034702 Vencompl. Leenderbos en Tongreepdal	P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2	P034006 BHS Run Schalksedijk/Stevert	Clusters gereed (keringen) P068705 HOVK Bossche Broek Zuid	TOTAAL Jaareinde	BB2024	JEV-2
KRW Natte Natuurparel		32				0	176	208	197	208
KRW inrichten waterlopen		1	0,8	0	0	0		1,8	19,9	1,8
Overige keringen op orde							1	1	3	1
KRW vismigratie knelpunten	0	2				0		2	4	2
EVZ ¹		0,4	3					3,4	-	3,4
Waterconservering								-	-	-

De gerealiseerde prestaties in 2024 zijn daarmee in lijn met de prognoses die ten tijde van de BB2025 zijn opgenomen in de Marap-2 (JEV-2). Desalniettemin is een winstwaarschuwing voor 2025 nodig voor de volgende projecten:

1. Het project P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2 (en de daarbij behorende prestaties) is eerder al vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Het afwachten van de beroepsprocedure zal leiden tot verdere vertraging, waardoor de opgenomen prestaties in de BB2025 niet haalbaar zijn en ook subsidies komen te vervallen. Het is een bestuurlijke keuze hoe hier mee om te gaan, want de uitvoering heeft ook een relatie met het uit te voeren onderzoek naar Bypasses. De betreffende keuze wordt in Q12025 met de portefeuillehouders (Vincent Lokin en Bas Peeters) besproken.

¹ In de BB2024 waren de doelstellingen EVZ ondergebracht onder KRW inrichten waterlopen. In de loop van 2024 is er voor gekozen om deze te splitsen.

2. Het project P034006 BHS Run Schaiksedijk/Stevert is al eerder vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Afhankelijk van de behandeling door de Raad van State kan de uitvoering verder worden vertraagd, waardoor het niet mogelijk zal zijn om de genoemde prestatie in de BB2025 ook daadwerkelijk te realiseren.

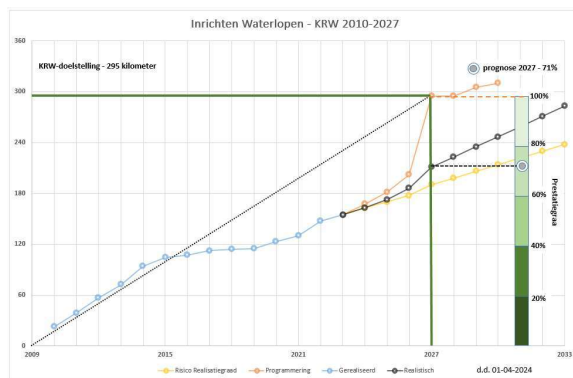
In zijn algemeenheid zien we dat procedures rondom projectbesluiten langer duren door het toenemende aantal beroepsprocedures. Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur besloten om de nazorg naar aanleiding van de wateroverlast in 2023/2024 extra aandacht te geven, ook als dit ten koste gaat van de KRW prestatiegraad op korte termijn. En knelpunten aangaande capaciteit elders in de organisatie (o.a. hydrologen) belemmert de voortgang van projecten.

Doorkijk prestatiegraad

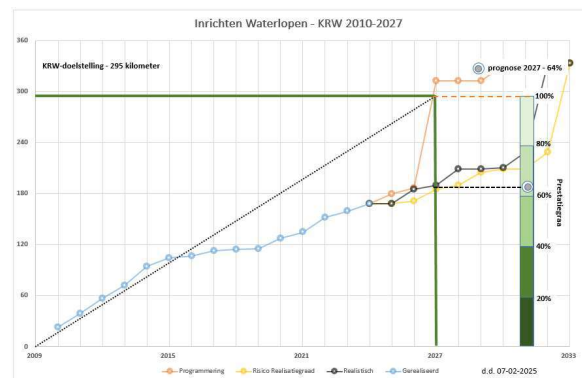
Voor de volgende KRW doelstellingen zijn eerder ook vooruitzichten gemaakt richting 2027 en daarna om een beter gevoel te krijgen van de prestatiegraad aan het eind van de KRW periode en daarna.

	Opgave
KRW inrichten waterlopen	295 kilometer
KRW vismigratie knelpunten	95 stuks
KRW Natte Natuurparel	19.850 hectare

KRW inrichten waterlopen



Burap-3 2023



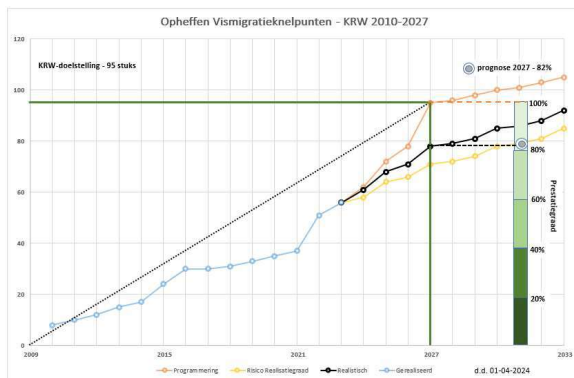
Burap-3 2024 (actueel)

Eind 2023 was de verwachting dat de realisatiegraad eind 2027 uit zou komen op 71%. Uitgaande van een pessimistisch scenario kon dat terugvallen naar 64%. Gebleken is dat het pessimistische scenario waarheid is geworden en dat de te verwachte realisatiegraad uit komt op 64% in 2027. Belangrijkste redenen hiervoor zijn:

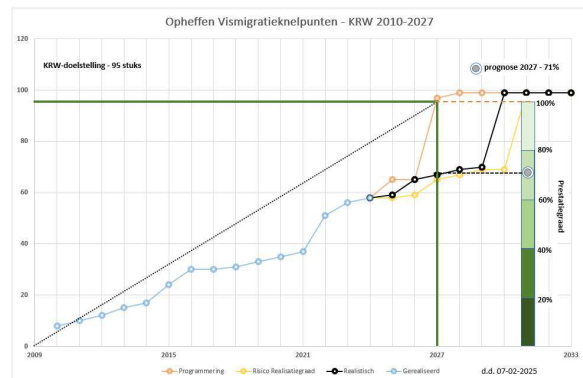
1. Er zijn meerdere projecten die niet verder voorbereid kunnen worden omdat minnelijke grondverwerving niet mogelijk blijkt. Er dient aanvullend instrumentarium beschikbaar te komen in de vorm van VSS onteigening. Hierover lopen op dit moment gesprekken met de provincie Noord-Brabant en ook het waterschap heeft met de vaststelling van het grondbeleid nieuw instrumentarium ter beschikking. Projecten die hiervan gebruik kunnen maken kennen echter een lange aanlooptijd, waardoor realisatie voor 2027 niet langer realistisch is.

2. De afgelopen periode heeft laten zien dat, door veranderde maatschappelijke beelden, er steeds vaker sprake is van beroepsprocedures. Hierdoor duurt de voorbereiding van projecten significant langer dan eerder voorzien. Deze verwachting is meegenomen in de nieuwe vooruitzichten.
3. Daarnaast heeft de wateroverlast situatie uit 2023/2024 ertoe geleid dat er minder capaciteit beschikbaar was voor de voorbereiding en uitvoering van projecten. Bovendien heeft het Algemeen Bestuur ten tijde van de vaststelling van de Beleidsbegroting 2025 nadrukkelijk aangegeven dat de nazorg van de wateroverlastsituatie prioriteit heeft; ook al heeft dit op korte termijn negatieve invloed op de KRW prestatiegraad. Onder andere de projecten P086603 Kl. Beerze traject Heuvel-Den Aard en P086604 Raamsloop Hulsel kunnen hierdoor naar verwachting niet meer voor 2027 worden gerealiseerd, terwijl dit eerst wel het geval was. Omdat deze herprioritering ook consequenties heeft op de capaciteit van andere processen die cruciaal zijn bij de voorbereiding van projecten (o.a. hydrologen) treedt stagnatie op. Vanwege capaciteitsproblemen bij ondersteunende processen zijn noodgedwongen al enkele projecten vertraagd, waaronder P085607 EVZ Beeksche Waterloop Zuid (circa 3,3 kilometer beekherstel).
4. Er zijn verschillende projecten nog opgenomen in de programmering voor 2027. Omdat nu nog niet met de voorbereiding is gestart, wordt er vanuit gegaan dat dit niet haalbaar blijkt. Vanwege de complexiteit (beschikbaarheid grond en draagvlak) is de realistische prognose bijgesteld naar 2032.

KRW vismigratie knelpunten



Burap-3 2023

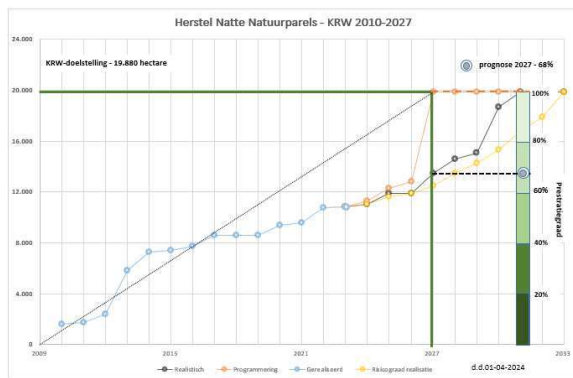


Burap-3 2024 (actueel)

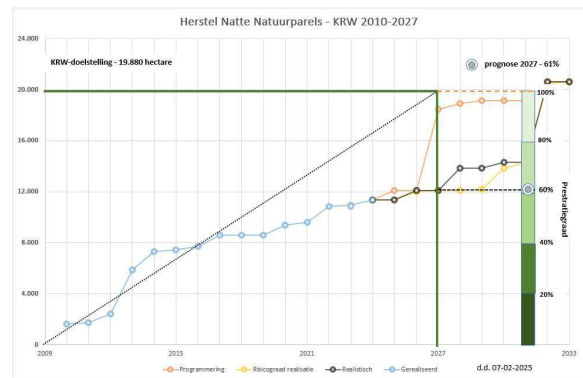
Eind 2023 was de verwachting dat de realisatiegraad eind 2027 uit zou komen op 82%. Uitgaande van een pessimistisch scenario kon dat terugvallen naar 75%. Nu is deze verwachting naar beneden bijgesteld. Gebleken is dat het pessimistische scenario waarheid is geworden en dat de te verwachte realisatiegraad uit komt op 71% in 2027. Belangrijkste redenen hiervoor zijn:

1. De wateroverlast situatie uit 2023/2024 ertoe geleid dat er minder capaciteit beschikbaar was voor de voorbereiding en uitvoering van projecten. Het oplossen van vismigratieknelpunten maken integraal onderdeel uit van deze projecten en zijn daarmee ook vertraagd.
2. Er zijn verschillende vismigratieknelpunten opgenomen in de programmering voor 2027. Enkele hiervan zijn inmiddels in voorbereiding genomen, teneinde voortgang te kunnen blijven boeken op de KRW doelen. Voor die knelpunten waarvoor nog niet met de voorbereiding is gestart, wordt er vanuit gegaan dat realisatie in 2027 niet haalbaar is. De realistische prognose bijgesteld naar 2030.
3. Aan het Algemeen Bestuur is tijdens de Beleidsbegroting 2025 het scenario voorgelegd om meer in te zetten op het oplossen van vismigratieknelpunten. Hiervoor is niet gekozen, omdat dit ten koste zou gaan van de voortgang op andere indicatoren.

KRW Natte Natuurparel



Burap-3 2023



Burap-3 2024 (actueel)

Eind 2023 was de verwachting dat de realisatiegraad eind 2027 uit zou komen op 68%. Uitgaande van een pessimistisch scenario kon dat terugvallen naar 63%. Nu is deze verwachting naar beneden bijgesteld. Gebleken is dat het pessimistische scenario waarheid is geworden en dat de te verwachte realisatiegraad uit komt op 61% in 2027. Belangrijkste redenen hiervoor zijn:

1. Er zijn meerdere projecten die niet verder voorbereid kunnen worden omdat minnelijke grondverwerving niet mogelijk blijkt. Er dient aanvullend instrumentarium beschikbaar te komen in de vorm van VSS onteigening. Hierover lopen op dit moment gesprekken met de provincie Noord-Brabant.
2. Daarnaast heeft de wateroverlast situatie uit 2023/2024 ertoe geleid dat er minder capaciteit beschikbaar was voor de voorbereiding en uitvoering van projecten.
3. Er zijn verschillende Natte Natuurparels nog opgenomen in de programmering voor 2027. Omdat nu nog niet met de voorbereiding is gestart, wordt er vanuit gegaan dat dit waarschijnlijk niet haalbaar blijkt. Vanwege de complexiteit (beschikbaarheid grond en draagvlak) is de realistische prognose bijgesteld naar 2032.
4. Tot slot wordt geconstateerd dat enkele Natte Natuurparels door derden zouden worden voorbereid en uitgevoerd, zoals de Mortelen en de Scheeken. Voor NNP de Scheeken is, onder trekkerschap van Brabants Landschap, in 2024 gewerkt aan een plan van aanpak en een samenwerkingsovereenkomst. Deze zou eind 2024 gereed zijn. Mede door capaciteitsproblemen bij Brabants Landschap is dat dit jaar niet meer gelukt.

Onvoorzien

Verschiedende factoren zijn van invloed op het daadwerkelijk realiseren van de gestelde doelstellingen. De meest voorkomende oorzaken voor mutaties en het daarmee niet halen van doelstellingen zijn onderstaand toegelicht. In de Voorjaarsnota 2026 zullen hiervoor enkele scenario's worden uitgewerkt.

1. Programma adaptief programmeren en prioriteren;
2. Beschikbare capaciteit hydrologie;
3. Calamiteiten (o.a. hoogwatersituatie december '23 tot en met juni '24);
4. Verminderd draagvlak en toename aan (beroeps)procedures.

- Ad 1) Het afgelopen jaar is hard gewerkt om een goede definitie en scope van het programmeerproces op papier te krijgen. Dit heeft geresulteerd in een leidraad Programmeren en Prioriteren. Doel van dit programmeerproces is om meer in gezamenlijkheid te kijken naar de opgaven binnen het waterschap en de beschikbare capaciteit en middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Dit kan betekenen dat er een heroverweging plaatsvindt op geprogrammeerde projecten (dus ook van Realisatie Watersysteem) teneinde de doelen op langere termijn (2050) te kunnen halen.
- Ad 2) Op dit moment zijn er enkele 'gaten' gevallen in de formatie van hydrologie, waardoor noodgedwongen al enkele projecten (tijdelijk) zijn stop gezet. Bovendien heeft dit reeds geleid tot een verschuiving van capaciteit binnen projecten. Vooruitlopend op een scenariokeuze in de VJN2026 is er reeds capaciteit verplaatst naar de GGA-gebieden Grenscoorridor en Bovenlopen Beerze en zijn enkele vismigratieknelpunten versneld opgepakt. Het verschuiven van capaciteit van concrete projecten naar de GGA gebieden leidt op langere termijn tot een hogere prestatiegraad en vraagt op korte termijn slechts beperkt hydrologische capaciteit.
- Ad 3) Ten gevolge van de hoogwatersituatie is een nazorgplan opgesteld. Dit plan omvat enkele acties die capaciteit vragen van het proces Realisatie Watersysteem. Dit geldt ook voor het DB besluit (Mogelijke maatregelen ter voorkoming van wateroverlast, naar aanleiding van Evaluatie Hoogwater 2023-2024 d.d. 11 juni 2024) aangaande maatregelen n.a.v. de hoogwatersituatie. De meest ingrijpende maatregelen zijn:
- Verkennen mogelijkheden hoogwater bypasses bij beekherstelopgaven;
We verkennen in lopende en toekomstige beekherstelprojecten of een bypass oppervlaktewater- en grondwaterproblematiek in extreme situaties vermindert². De scope van de projectopdracht is in Q4 2024 aan het bestuur voorgelegd. Vanwege enkele lopende beroepszaken vindt in Q1 mogelijk herijking plaats van de scope van de opdracht. Hierover vindt overleg plaats met de portefeuillehouders.
- Ad 4) De hoogwatersituatie van 2023-2024 heeft geleid tot onrust in getroffen gebieden die uitstraalt op nieuwe en lopende beekherstelprojecten. Nut en noodzaak en effectiviteit van getroffen maatregelen wordt steeds vaker ter discussie gesteld. Het maatschappelijke sentiment leidt op korte termijn tot meer bezwaar- en beroepsprocedures (en daarmee vertraging) en een grondmarkt die verder op slot raakt. De GGA-aanpak biedt kansen om dit sentiment te keren, waardoor er reeds is voorgesorteerd op een koers naar een meer gebiedsgerichte aanpak. Dit kan vragen om herprioritering en zal op korte termijn leiden tot een lagere prestatiegraad, maar op langere termijn tot een groter doelbereik³.

² Onder lopende beekherstelprojecten wordt verstaan: projecten waarover nog geen definitief (vaststellings-)besluit is genomen. Daarnaast ligt een extra onderzoekopgave voor de reeds uitgevoerde beekherstelprojecten rondom de Reusel, de Raamsloop, de Groote Beerze en de kleine Beerze (limitatieve lijst). Dit onderzoek wordt extern uitgezet.

³ Deze keuze zijn onderdeel van de scenario's die aan het bestuur worden voorgelegd. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in de VJN2026.

Activiteitenbesluit en streefwaarden

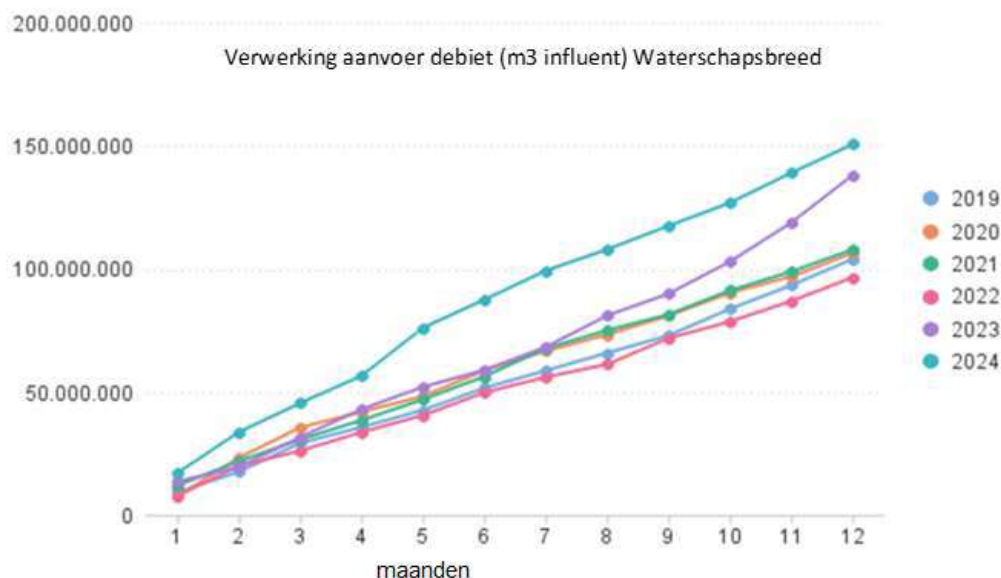
Vanaf april 2024 zijn de nieuwe streefwaarden voor stikstof en fosfaat van kracht voor de rwzi's. Deze zijn een vertaling van KWR en de waarde is dusdanig gesteld dat een rwzi geen belemmering mag zijn voor het halen van de KRW. Daaruit zijn per locatie een zomer en winter halfjaar eis vastgesteld voor meerdere jaren.

In onderstaande overzichten wordt per locatie de eisen en resultaten getoond. Voor 2024 zijn voor het eerst alle nieuwe zomereisen gehaald.



RWZI's hoeveelheid verwerkt

In 2023 was al een record hoeveelheid van 138 mln. m³ influent verwerkt. In 2024 is dit record verbroken. De aanhoudende regen is de hoofdoorzaak, maar negatieve overstorten en hoger grondwaterstanden dragen ook bij. De vervuilingseenheden (i.e.) is ongeveer 1,4 mln is gelijk gebleven. Er was dus sprake van veel verdund water door de grote hoeveelheid regen. Vergeleken met voorgaande jaren kan worden gesteld dat het een zeer nat jaar is



geweest.

RWZI Tilburg (Energiefabriek / Groengasinstallatie)

Slibafvoer

Slibverwerking EnergieFabriek jan t/m dec 2024	Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%
Rwzi Tilburg	Tilburg	Primair slib	111.077	5.973	5,4
	Tilburg	Secundair slib	45.911	2.917	6,4
Rwzi Biest Houtakker	Tilburg	Ingedikt slib	17.405	960	5,5
Rwzi Haaren	Tilburg	Ingedikt slib	17.034	837	4,9
Svi Mierlo *	SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	75.549	17.225	22,8
Totale slibproductie ws de Dommel			266.976	27.912	10,5
Svi Mierlo	Tilburg	Ontwaterd slib	66.109	14.995	22,7
Svi Mierlo aandeel verwerkt	Tilburg	Ontwaterd slib	88%	87%	
Slib verwerkt door E-fabriek			257.536	25.682	10,0
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal			96%	92%	
Afzet naar SNB					
Rwzi Tilburg	SNB	Ontwaterd slib	48.537	13.390	27,6
Svi Mierlo	SNB	Ontwaterd slib	9.440	2.230	23,6
Slibafzet totaal			57.977	15.620	26,9

* Svi Mierlo slibproductie is inclusief slib van rwzi Eindhoven, Boxtel, Hapert, Sint-Oedenrode en Soerendonk

De Energiefabriek en gasopwerking hebben goed gedraaid. RWZI Tilburg verwerkt 96% van al het natte slib van Waterschap De Dommel en 88% van het slib uit Mierlo wordt in Tilburg verwerkt. De doorzet kan nog iets hoger. Technische beperkingen belemmeren dat nog (trillingen centrifuges).

Met de groengasinstallatie (GGI) wordt biogas uit de vergistingsinstallatie van RWZI Tilburg opgewerkt naar gas van aardgaskwaliteit. In 2024 hebben een heel jaar ook CO₂ kunnen produceren afzetten.

Verbruik biogas, levering aardgas en afzet CO₂

Biogas verbruikers in Nm ³ /jr	2021	2022	2023	2024
Atterro	3.585.667	3.335.482	0	0
Groengas installatie	0	0	6.405.074	6.222.247
WKK (gasmotoren)	2.963.305	2.583.501	356.944	251.524
Stoomketels	1.677.377	1.634.533	2.594.709	2.471.122
Gasfakkels	101.916	218.086	154.137	114.270
Noodspui	824	64	0	16
Totaal Biogas productie Nm³/jr	8.329.089	7.771.666	9.510.864	9.059.179
Totaal Aardgas levering Nm³/jr	via Atterro ong 2 milj/jr		4.085.718	3.927.437
Totaal CO₂ afzet Nm³/jr	0	0	987.368	2.888.440
Totaal GVO (certificaat)	21.719	20.203	39.915	38.951

Aanpak bruine kleur effluent Tilburg (Zandlei)

Voor de vragen rond de waterkwaliteit in de Zandleij is inmiddels een integrale aanpak gestart 'Brede aanpak Zandleij'. Hiervanuit worden ook onderzoeken en acties in de waterketen en op de RWZI gecoördineerd en gerapporteerd. Op de EFT zijn als onderdeel hiervan diverse praktijktesten uitgevoerd om de invloed van de Cambi installatie op de bruinkleuring van het effluent te onderzoeken. Zie verder bij de rapportage over Brede aanpak Zandleij.

Klimaat, energie en circulariteit

Met AquaMinerals **zoeken** we naar hoogwaardige afzet van CO₂. Het nieuwe contract is een eerste aanzet daartoe. Onderzoek moet uitwijzen welke voorzieningen nog meer moeten worden getroffen om de beoogde hoge kwaliteit te meten en te garanderen. In 2025 wordt een debietmeter geplaatst om de subsidie te garanderen.

Naast CO₂ dragen ook emissies van methaan en lachgas in de afvalwaterketen bij aan de CO₂ voetafdruk⁴ van het waterschap. De verwachte diffuse emissies aan methaan en lachgas in de afvalwaterketen en het bijbehorende reductiepotentieel zijn in kaart gebracht. Met name voor lachgas voeren we hiervoor een meerjarig onderzoeksprogramma uit⁵. Hierover is het AB geïnformeerd op 7 februari middels een mededeling in de Commissie Waterkwaliteit en Waterketen. Voor de aanpak van lachgas nemen we deel aan het Programmteam van het Versnellingsprogramma Lachgas en zetten we de route voor landelijke lachgasmetingen en later de uitvoering van de reductiemaatregelen mee uit.

We nemen als partner deel in een STOWA-project (NoChemNar) om een duurzame technologie te ontwikkelen, waarbij ammonium uit de deelstroom (Tilburg) wordt teruggewonnen in een nuttige meststof. In de pilot, die elders wordt uitgevoerd (Duiven), zijn inmiddels ook tests uitgevoerd met de deelstroom van RWZI Tilburg. Deze techniek vraagt naast warmte extra elektriciteit. De technologie is onderdeel van de studie naar alternatieven van de Anammox op de RWZI Tilburg. In 2024 in tabel Resultaten bij KEEP.

⁴ De CO₂-voetafdruk (of klimaatvoetafdruk) is de totale emissie aan broeikasgassen uitgedrukt in CO₂-equivalenten (ton CO₂-eq).

⁵ Waterschap De Dommel doet al jaren metingen, onderzoek en innovatie voor het bepalen en verminderen van broeikasgasemissies en is hierin (internationaal) koploper. Met de verkregen kennis en inzicht hebben we daardoor een beter beeld dan alleen met (algemene en ruwe) IPPC getallen mogelijk is.

Digitale transformatie/Operational Excellence

We werken aan het vormgeven van digitale transformatie en datagedreven werken. We ontwikkelen daarbij onder meer digital twins op basis van (dynamische) modellen van het zuiveringsproces, met als doel operators te ondersteunen en de procesbeheersing en procesvoering te verbeteren. De digital twin voor RWZI Eindhoven is getest, gebruikt en verbeterd. Daarnaast zijn we partner in het Europees project DARROW dat een digital twin ontwikkelt op RWZI Tilburg. In dit project ligt de focus op toepassing van AI (Artificial Intelligence) technieken zoals Machine Learning, met als doel een robuustere en betere procesbewaking en processturing op basis van de data die uit het proces komt. Daarnaast wordt een digital twin ontwikkeld voor de bedrijfsvoering ozoninstallatie voor verwijdering van medicijnresten op RWZI Hapert. Belangrijk aandachtspunt hierbij is het aspect cybersecurity. Deze digital twins werken vanuit de cloud. Vanwege het gegeven dat waterzuiveringen vanuit de vertaling van de NIS2 (EU Richtlijn op Network and Information Systems 2) naar de ‘Wet weerbaarheid kritieke entiteiten’ en de Cybersecurity wet (Cbw) aangemerkt zijn als ‘vitale infrastructuur’ worden hogere eisen gesteld aan de cybersecurity aspecten bij deze ontwikkelingen. Dit vraagt de nodige technische en ook organisatorische aanpassingen die momenteel worden uitgewerkt.

Assetmanagement

In 2024 zijn de volgende stappen gezet ten behoeve van de implementatie van assetmanagement. Een belangrijk onderdeel is het Lange Termijn AssetPlan (LTAP), waarin een beeld wordt geschetst van de kosten, prestaties en risico's van onze assets. De focus voor de komende tijd wordt gelegd op Riool Zuid, het grootste afvalwatertransportsysteem van ons waterschap.

BIM (building information model)

Een belangrijke pijler voor het bouwen, onderhouden en beheren van onze assets is de assetinformatievoorziening. Om de assetinformatie op orde te krijgen en te houden is gestart met BIM. Deze ontwikkeling wordt in afstemming met andere waterschappen en marktpartijen gedaan en is een grote inspanning.

Calamiteit Riool Zuid

In 2023 is een sinkhole ontstaan bij Riool Zuid ter hoogte van de golfbaan in Eindhoven. Het falen heeft niet geleid tot uitval van het afvalwatertransport. De impact op de omgeving is echter groot. In 2024 is de tijdelijke pompinstallatie uitgevallen, wat geleid heeft tot vertraging van het uitvoeringsproject. In 2025 worden de activiteiten verder opgepakt als investeringsproject.

Bijlage 4.

Nadere informatie Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Organisatie en Personeel

In lijn, zoals al aangegeven in Burap I en II is er een onderbesteding van het p-budget ten opzichte van de begroting. Onder andere door meevallers door toegekende subsidies en bijdrage van het UWV door uitbreiding van het ouderschapsverlof voor mannen. Ook zorgt een toevoeging aan de nog te betalen verlof- en IKB uren voor een voordeel.

Personeel

Beloning, inclusie, werkdruk en eigenaarschap zijn onderwerpen die extra aandacht hebben gekregen en ook in 2025 in de picture blijven staan. Het eerste deel van het management development traject is afgerond. In het tweede deel zal meer aandacht worden geschonken aan samenwerking, managerskwaliteiten en sturing van de totale organisatie.

Ondanks de gespannen arbeidsmarkt slaagt het waterschap er nog steeds in om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken. Maar door het verloop en doorgroei van de huidige medewerkers blijft er voortdurend druk staan op de bezetting. Naast binden, boeien en binnenhalen zal daarom ook de werkdruk een punt van aandacht blijven in 2025.

Kennisontwikkeling

Naast goede arbeidsvoorwaarden is het van belang dat medewerkers zich kunnen blijven ontwikkelen. Het stimuleren en faciliteren hiervan is dan ook essentieel.

- Hiervoor wordt met name de Brabant Aquademie succesvol ingezet.
- Als lerende organisatie zetten we veelvuldig in op onze leermomenten zoals evaluaties vanuit de calamiteiten organisatie.

Vitaliteit

Om onze (toekomstige) uitdagingen aan te kunnen is het van belang dat we beschikken over een vitale organisatie met vitale werknemers. Ten aanzien van vitale medewerkers zetten we niet alleen in op (kennis) ontwikkeling maar ook op:

- Een actief anti rookbeleid
- Een actieve fietsenregeling voor medewerkers
- Diverse acties op preventie ziekteverzuim

Arbo en veiligheid

Er is vooral gewerkt aan de uitkomsten van de Rie's en de zogenaamde CE markeringen. Door hier extra op in te zetten, wordt er gestuurd op het voldoen aan wet en regelgeving en het uitgangspunt van de organisatie: We werken veilig of we werken niet. In januari 2025 wordt gemeten of we de doelstelling op de veiligheidscultuur ladder hebben gehaald. De doelstelling is niveau 3. Daarnaast zijn in het Arbo beleidsplan acties opgenomen om de volgende trede te behalen op de veiligheidscultuur ladder. Bovendien zetten we vooral in om op de werkplek gedurende het normale werk het veiligheidsbewustzijn en handelen te vergroten. Zorgpunt bij Arbo en veiligheid is dat er meer incidenten plaatsvinden door natuurlijk oorzaken, zoals bever gaten.

Daarnaast komen op de zuiveringen, met name Tilburg, steeds meer, tot nu toe, onbekende gassen en bacteriën in beeld waarop acuut moet worden gehandeld.



Participatie wet

Om meer participatie medewerkers binnen te halen zijn de contacten geïntensiveerd met organisaties die mensen met een arbeidsbeperking begeleiden naar werk. In 2024 zien we een groei van het aantal participatie uren. Echter door de groei van de organisatie is dat procentueel gezien lager dan voorheen. Inspanningen blijven er op gericht om meer arbeidsparticipanten in huis te halen. Tegelijkertijd is er vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en natuurlijk de participatie doelstelling die voor elke organisatie geldt, merkbaar dat ook arbeidsparticipanten schaarser worden .

Organisatie

Inmiddels zijn de programma directeuren bezig hun programma plan te fine tunen. Tegelijkertijd is men bezig om allerlei initiatieven die de verandering moeten ondersteunen vorm te geven. Een aantal van die zaken zijn inmiddels al een eind op weg of afgerond. Met name de introductie van het goede gesprek (tussen leidinggevende en medewerker) zorgt voor meer transparantie, helderheid t.a.v. verwachtingen, welzijn, persoonlijke ontwikkeling etc. In 2025 wordt het programma plan verder uitgevoerd. Het betreft een dynamisch plan waardoor continue zal worden gemeten en worden bijgesteld indien hiervoor aanleiding is.

Bestuurszaken

In 2024 is volop gewerkt aan bestuurlijke vernieuwing. De visie op bestuurlijke vernieuwing is nader uitgewerkt en geïmplementeerd in het najaar van 2024. Een nieuw 'BOB-model', de Dommeldialoog en de motie vreemd hebben hun entree gemaakt bij het Algemeen Bestuur. Team bestuurszaken faciliteert dit. We zijn gestart met een nieuwe adviesrol, namelijk die van bestuursadviseurs voor dagelijks bestuursleden Reguliere werkzaamheden zijn gecontinueerd, denk aan: het faciliteren van dagelijks bestuursvergaderingen, coördineren van vragen vanuit het Algemeen Bestuur en notuleren.

Dit is mede mogelijk gemaakt door formatie uitbreiding (in lijn met het bestuursprogramma). Er zijn vier nieuwe medewerkers gestart bij team bestuurszaken, en hebben tevens afscheid genomen van een teamlid. Om de groei in goede banen te leiden is geïnvesteerd in kennisoverdracht, teambuilding, roluiding en werkafspraken. De bestuursadviseurs hebben een training gehad, gericht op rolbepaling en adviesvaardigheden.

Communicatie

Communicatiebeleid 2024-2027 'Focus op watertransitie: van beweging naar actie'

Het proces voor een nieuw communicatiebeleid startte met een evaluatie van de communicatievisie 2021-2024 'Goed voor water'. De uitgangspunten van de watertransitie stonden centraal bij het ontwikkelen van het nieuwe communicatiebeleid. In een bijeenkomst met het algemeen bestuur in december 2023 gaven we hier verdere duiding aan.

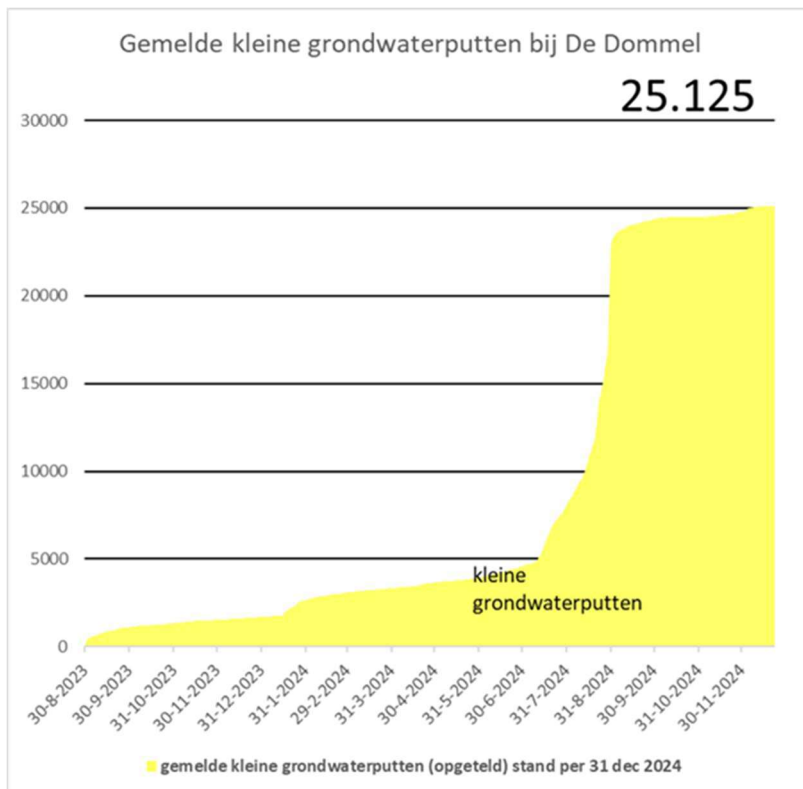
De bestuurlijke commissie besprak het communicatiebeleid in juni. En op 2 oktober stelde het algemeen bestuur het beleid unaniem vast. In het najaar is een onderzoek onder inwoners naar bekendheid, imago en waterbewustzijn gedaan. Op basis van deze resultaten formuleren we meetbare communicatiedoelstellingen voor inwoners. Deze komen terug in de voorjaarsnota 2026.

Communicatie watertransitie

In het najaar ging de landingspagina op de corporate website live. Vanuit deze basis ontwikkelen we de landingspagina verder voor de verschillende groepen stakeholders. Ook met video's. Eerder in het jaar richtten we de communicatietoolbox in met kernboodschappen en een folder voor grondeigenaren. We ontwierpen een herkenbare vormgeving voor alle (nog te maken) middelen.

Communicatie meldplicht kleine grondwaterput

Eindresultaat na een jaar communiceren: ruim 25.000 gemelde kleine grondwaterputten. De communicatie voor de Meldplicht kleine onttrekkingen startte zomer 2023 met onze buurwaterschappen. Strategie eerst breed en gericht op informeren. Naarmate de deadline 1 september 2024 dichterbij kwam, legden we steeds meer nadruk op het verplichte karakter en de consequenties. Ook via onze gemeenten en intermediairs communiceerden we naar allerlei doelgroepen. Elke actie uit onze campagne liet aantoonbaar resultaat zien. Met TV-items, de belastingbijsluiters, nieuwsbrieven, persberichten, tientallen artikelen in lokale en regionale media, de website en onze sociale media.



Highlights waterslimcampagne

Doel van de campagne is het vergroten van het waterbewustzijn bij de inwoners in het Dommelgebied. En daarmee aanzetten tot bewuster omgaan met water. Daarbij maken we waar mogelijk een koppeling met het werk van ons waterschap. De campagne sluit aan bij hoe de verschillende inwonersgroepen water beleven om zo het gewenste watergedrag te bereiken.

YouTube-campagne met vier korte stap-voor-stap video's

Video's over regenpijp afkoppelen, regenton plaatsen, groen dak en geveltuin aanleggen. De video over de geveltuin presteerde het beste; met 115.736 weergaven in twee maanden.

Meer dan de helft van alle gebruikers bekeek alle video's 100%.

Waterslim challenge

We organiseerden een 7-daagse challenge op Facebook en Instagram. Het was een laagdrempelige actie voor waterbewust gedrag. Hierbij selecteerden we dagelijks een winnaar.

Micro-influencers

Inzet van vier micro-influencers voor de doelgroepen jonge gezinnen en jongeren (18-30 jaar). Elke influencer plaatste drie reels en drie stories op Instagram. De resultaten varieerden per influencer. De campagne bleek een effectief middel om een doelgroep te bereiken die we via onze eigen communicatiekanalen moeilijker aanspreken.

Facebookgroep Waterbespaartips

De groep groeit gestaag. We zien af en toe wat bijdragen van inwoners in de groep verschijnen. Dit willen we verder stimuleren.

Billboardcampagne

We hebben een nieuwe billboardcampagne bij het Waterschapshuis en langs de A2 bij Boxtel. Deze verfienden we eind 2024 om de impact van de boodschap te vergroten.

Nieuwsbrief

In november verstuurden we de laatste editie van 2024. Naar bijna 1.000 abonnees. Dit aantal groeit bij elke editie. Inhoud van de nieuwsbrief is een mix van artikelen, beeld en video. Video's blijven het best scoren.

Redactionele artikelen

We schreven drie redactionele artikelen die verschenen in diverse huis-aan-huisbladen in ons gebied. Het gaat om: Is jouw tuin al waterslim. Hoe slim spoel jij door. Zorg slim voor schoon water en voorkom plastic soep.

Sociale media

We hebben de Tips uit de Waterschijf van Vijf omgezet naar vooral reels voor Facebook en Instagram.

Publieksgrondwatermeters

Publicitaire aandacht voor de grondwatermeters die we eind 2023 hebben geplaatst. Kansen voor ons verhaal benut. Ambassadeurs hebben het hele jaar maandelijks foto's gemaakt van elke meter.

Rik Retour (medicijnresten)

Bijgedragen aan een lokale publiekscampagne Rik Retour in Eindhoven in samenwerking met gemeente, Catharinaziekenhuis en Maxima medisch centrum.

Zondag Waterdag in Hapert

We blikken terug op een zeer succesvolle Zondag Waterdag met zo'n 1.250 bezoekers. Bezoekers maakten een rondje over de zuivering. En zagen stap voor stap hoe wij het vuile water weer zuiver maken. De route eindigde met een prachtig uitzicht vanuit onze nieuwste innovatie: de Ozon installatie.

Verschillende processen lieten in kramen ons werk zien. O.a. Kom werken bij het waterschap #teamdommel, bewuster omgaan met water en projecten in de regio. Collega's van Beheer en onderhoud lieten watervasthoudende maatregelen, onze stuwen en ons materieel zien. Verder: Quiz Waterschijf van vijf, proefjes bij de waterprofessor, publieksgrondwatermeters en tentoonstelling Rik Retour over medicijnresten. Kinderen gingen aan de slag met het knutselen van waterdiertjes bij de afvaljuf. En schepten waterdiertjes met een ecooloog. En als een echte waterschapper zandzakken vullen. Bezoekers gaven ons bij de feedback veel positieve reacties. Een leerzame dag met veel enthousiaste vertellers.

Perscommunicatie

Proactieve persaanpak met voorbereiding van persdossiers op de verschillende thema's. In september hebben we een perscollege georganiseerd over de KRW. Dat deden we samen met waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en met de provincie. Met zo'n perscollege investeren we in de kennis van journalisten over een bepaald onderwerp én in ons journalistennetwerk. We nodigden journalisten ook actief uit voor veldbezoeken. Bijvoorbeeld om meer inzicht te geven in hoe het grondwatersysteem werkt. Verder dit jaar mooie publicaties (ook landelijk en internationaal) over de Amerikaanse documentaire Portret of a River. En interviews in landelijke en regionale dagbladen over de watertransitie en de gevolgen van de klimaatverandering.

In 2024 waren er 2.285 berichten in de gedrukte en online media (1.967 in verkiezingsjaar 2023 en 1.293 in 2022).

De berichten gingen over droge voeten (34%), schoon water (16%), natuur (13%), algemeen (12%), voldoende water (9%), klimaat (8%), mooi water (4%), innovatie (3%) en belastingen (1%).

79% van de berichtgeving was positief, 10% neutraal en 11% negatief.

We kregen ook de nodige aandacht op televisie en radio, waarvan vier keer landelijk (NOS, EenVandaag, Pointer, Jeugdjournaal).

Crisiscommunicatie

Eind 2023 en in 2024 is heel veel regen gevallen. Dit leidde tweemaal tot het opschalen van de calamiteitenorganisatie. Inzet van een liveblog op de corporate website en er was veel media-aandacht. Op basis van de evaluatie van de calamiteiten scherpten we de rol van het team Communicatie verder aan. We herijkten de afspraken over aanpak en werkwijze. En pakten diverse acties op, zoals basisdossiers op orde, voorbereiden Q&A's, infographic, sjablonen website en logboek. We voegden een calamiteiten checklist aan het crisiscommunicatieplan toe.

Dienstverlening

Toename telefonische klantcontacten tijdens *hoogwaterperiodes*

In de twee hoogwaterperiodes in 2024 was er logischerwijze ook een toename van de telefonische klantcontacten bij het Klantcontact Centrum (KCC). Uiteraard is er de mogelijkheid om digitaal melding te doen van wateroverlast via de website, maar we vinden het ook belangrijk dat we onze inwoners de mogelijkheid bieden om telefonisch contact op te kunnen nemen. In de periode rondom de feestdagen '23\24 is de capaciteit van het KCC gedurende de calamiteit uitgebreid door de inzet van collega's van andere processen om alle klantcontacten goed te woord te kunnen staan. In het voorjaar was de overlast vooral heel plaatselijk, waardoor de kortdurende toename van telefonische klantcontacten door de reguliere bezetting van het KCC opgepakt kon worden.

Omgevingswet

Waterschap De Dommel had zich in 2023 voorbereid op de daadwerkelijke inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Per 1 januari werken we met de Omgevingswet en het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). Voor de inwerkingtreding zijn er workflows aangepast zoals vergunningen eigen dienst, projectbesluit, omzetten van de keur naar de waterschapsverordening en deze verankeren in het DSO en van de watertoets naar de wegging van het waterbelang.

Deze omzetting is bij het waterschap goed verlopen. Er zijn geen grote issues geweest. Dat betekent overigens niet dat we al conform de doelstelling van de Omgevingswet werken. Het werken als 1 overheid, uitnodigingsbeleid en participatie met de omgeving vraagt nog veel aandacht en ontwikkeling. Dat kunnen we niet als waterschap alleen maar hebben daar alle partners voor nodig. Door intern met een coördinator en een stuurgroep te werken wordt binnen het waterschap aandacht gegeven aan de samenhang met als doel de integraliteit in de uitvoering van de wet te bevorderen en te werken conform de wet. In 2025 en de komende jaren zal deze wet nog de aandacht vragen en zorgen voor bijstellingen van producten en van ons vragen om te anticiperen op landelijk en regionale ontwikkelingen en jurisprudentie. Deze ontwikkelingen zullen tevens leiden tot training/opleiding en het aanpassen van werkprocessen intern en samen met partners.

Informatievoorziening

Het Informatieplan IV 2024-2027 is in juni vastgesteld inclusief een Waterbrief. Dit plan vormt de brug van informatievoorziening naar WBP5. Tevens is het plan het kompas voor de inhoudelijke ontwikkelingsaanpak met borging van de landelijke meerjaren ontwikkellijnen (o.a. vaarkaart Het Waterschapshuis).

Momenteel lopen er reeds diverse projecten waarmee samen met de primaire processen invulling wordt gegeven aan de 5 informatiethema's uit het Informatieplan, zoals werkplek 3.0, Datalab, datagedreven werken, AI (artificial intelligence), modernisering applicaties en techniek, compliancy trajecten voor onder andere de WMEBV en Digitale toegankelijkheid en de doorontwikkeling van het WKC.

In 2024 lag de nadruk op het leggen van een solide basis voor de uitvoering van het Informatieplan. De fundamenteën van de I&T governance (o.a. rolduidelijkheid) zijn gelegd en worden in 2025 verder verstevigd. Deze governance is gebaseerd op het "Hub en Spoke"-model (centrale kaders, uniform gebruik IV/IT). Nieuwe passende overlegstructuren om grip te krijgen op de benodigde digitale transformatie zoals de I&T-raad, CIO-board (business/IT) en CIO-office zijn ingericht. Deze aanpak sluit aan op een roadmap voor 2025 en verder.

Binnen het Waterkenniscentrum (WKC) is de Informatieproducten ontwikkeling verstevigd. Naast het leveren van informatieproducten worden er ook gestructureerd een aantal generieke voorzieningen op I&T gebied ontwikkeld en uitgerold voor de business. In 2024 is in dit kader o.a. het Datalab ingericht waarbij vraag en aanbod op datagebied samenkomen. De eerste datasets zijn al opgenomen in de pilotfase, hierop kunnen dan (voorspellende) dashboards en andere informatieproducten duurzaam worden ontwikkeld en kan de Dommel transformeren naar een moderne datagedreven organisatie.

We innoveren door de inzet van nieuwe technieken (bijv. artificial intelligence (AI)). Dit leidt tot procesverbeteringen en een betere besluitvorming op basis van juiste data. Hierbij werken we nauw samen met andere waterschappen en borgen we de publieke waarden. Tevens geven we met deze digitale transformatie invulling aan hetgeen eerder bestuurlijk is afgesproken en waarvoor ook middelen beschikbaar zijn gesteld.

In 2025 worden de waterschappen vitale infrastructuur en moeten ze voldoen aan de NIS2 en CSIR. Hiervoor moet de beveiliging en weerbaarheid op orde zijn. In 2024 zijn hier reeds maatregelen voor genomen.

Technische infrastructuur

Vervanging TMX:

In 2023 is de leverancier Kuipers failliet gegaan waardoor de continuïteit van de hoofdpot van het watersysteem niet meer geborgd kan worden en deze vervangen moet gaan worden. Hier is landelijk door HwH een aanbesteding voor gestart die eind 2025 een nieuwe fabrikant zal opleveren waarmee de huidige hoofdpot vervangen kan worden. De implementatie van de nieuwe hoofdpot zal in 2026 volgen. Met deze maatregel borgen we de continuïteit van het watersysteem

Backupbeleid office365:

In 2023 heeft de ITraad besloten om de data die in de Microsoftcloud geplaatst zal worden niet te back-uppen omdat we ervan uit gingen dat de beschikbaarheid van de data geborgd zou zijn. Ondertussen worden in verband met de overgang naar Teams vele documenten van de schijven naar Teams gemigreerd. Omdat er een informatieplan is gemaakt voor de IV processen en er steeds meer data in de cloud wordt opgeslagen moet de keuze om wel of niet te back-uppen heroverwogen worden.

Belastingheffing en -invordering

Aanpassing kwijtscheldingsnorm

In 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om te komen tot aanpassing kwijtscheldingsnorm voor De Dommel met ingang van 2024 tot 100% van bijstandsniveau. Daarmee lopen we in de pas met de andere waterschappen en gemeenten en geven we vorm aan de 1 overheidsgedachte. Tevens kunnen we de uitvoering efficiënter laten verlopen. Van een uitbreiding van het kwijtscheldingsbeleid naar ondernemers/ZZP'ers is bestuurlijk afgezien.

Op basis van de informatie van de gemeenten in ons werkgebied over de omvang van het aantal kwijtscheldingsgerechtigden in de gemeenten en het effect op de verwachte omvang van de kwijtscheldingen in € is er bij de raming van de omvang van het effect op de kwijtscheldingen uitgegaan dat aanpassing van de norm naar 100% zou leiden tot een aanzienlijke toename van het kwijtscheldingsbedrag. De verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding (automatisch of via aanvraag) als gevolg van wijziging 95% naar 100% is echter significant kleiner dan gedacht. Dat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat De Dommel niet een op een de kwijtscheldingstoetsen van inliggende gemeenten volgt. De belastingbetalers dienen de kwijtschelding afzonderlijk aan te vragen.

Huishoudens die van een minimuminkomen moeten rondkomen ontvangen van het kabinet een energietoeslag. Bij het beoordelen van de kwijtschelding moet dit bedrag buiten beschouwing worden gelaten. Er zal nog een extra toets op de afgewezen kwijtscheldingsverzoeken worden uitgevoerd. Indien dit aanleiding geeft tot correcties, dan zullen deze in 2025 worden gecorrigeerd. De verwachting is dat dit marginaal zal zijn.

Ondanks diverse aankondigingen, moet de bekendheid van de wijziging van 95% naar 100% ook nog groeien. Daarnaast geldt dat maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld lagere werkloosheid, mogelijk hebben geleid tot een lager aantal verzoeken dan verwacht.

Bij de overgang naar de BSOB vanaf 1 januari 2026 geldt dat voor de kwijtscheldingen de kwijtscheldingslijn van de gemeenten wordt gevolgd. Dit betekent vanaf 2026 een verwachte omvang van de kwijtscheldingen die op het niveau van de begroting 2024 zal liggen.

Ontwikkeling WOZ waarden

De WOZ waarden 2024 zijn op het niveau gebleven van de Beleidsbegroting 2024.

Ontwikkeling ZH bedrijven

Realisatie opbrengst zuiveringsheffing bedrijven is aanzienlijk hoger dan begroot. De oorzaak hiervan is dat een groot gedeelte van de voorlopige aanslagen 2023 te laag zijn opgelegd en/of vallen door de groeiende economie hoger uit. Dat leidt tot een behoorlijke meeropbrengst in 2024 over 2023.

Daarnaast betekent dit dat de begroting 2024 is gebaseerd op de voorlopige aanslagen 2023 en omdat deze te laag waren vastgesteld is de begroting 2024 te laag vastgesteld. Door de extra belastingopbrengsten 2023 en het opleggen van de (voorlopige) aanslagen 2024 op basis van de meer actuele waterverbruik cijfers zijn ook de opbrengsten 2024 hoger dan begroot. Inmiddels zijn er eind 2024 / begin 2025 aanvullende beheersmaatregelen (waaronder een extra tussentijdse controle op waterverbruik) getroffen om deze ontwikkeling in 2025 beter te kunnen monitoren. Bezien zal worden in hoeverre dat bij de eerste bestuursrapportage zal leiden tot een begrotingswijziging.

Vervolgingskosten

Vervolgingskosten zijn de geïncasseerde invorderingskosten na verzending en betaling van de aanmaning, dwangbevel of hernieuwd bevel. Deze kosten zijn in 2024 aanzienlijk hoger dan begroot. Dat komt doordat er een behoorlijke hoeveelheid invorderingsacties van einde jaar 2023 zijn overgeheveld naar 2024. Dat heeft te maken met de afspraak met ons extern deurwaarderskantoor om zoveel mogelijk gecombineerde invorderingsdossiers aan te maken. Hierdoor kan de deurwaarder efficiënter werken en worden het aantal huisbezoeken beperkt.

Toeslagenaffaire

Conform verzoek Rijksoverheid hebben VNG en UVW zich geconformeerd aan beleid ten aanzien van uitvoering kwijtschelding voor gedupeerden kinderopvangtoeslagen affaire. Inmiddels is dit in wetgeving verankerd. De Dommel past dit beleid al 2 jaar ruimhartig in de praktijk toe. Het Rijk compenseert vervolgens de door waterschappen kwijtgescholden bedragen en gemaakte uitvoeringskosten.

Calamiteitenzorg

Hoogwater mei / juni 2024

Naar aanleiding van de calamiteit hoogwater mei / juni 2024 is eind 2024 opdracht gegeven tot het uitvoeren van een evaluatie op het calamiteitenproces. Hoe is de opschaling, communicatie, informatievoorziening etc. verlopen. In voorjaar 2025 wordt het analyse document opgeleverd. Diverse processen zijn op eigen initiatief aan het evalueren op inhoud.

Persleidingbreuk en ICT cyber calamiteitenoefening

Het evaluatiedocument met betrekking tot de persleidingbreuk en de hoogwater calamiteit Kerst 2023 hebben voorjaar 2024 een bestuurlijke afronding gekregen. In 2024 is het ICT cyber calamiteitenbestrijdingsplan in concept opgeleverd en doorleefd. De leerpunten worden in het plan verwerkt en vervolgens in beheer overgedragen aan het proces digitale infrastructuur.

Hoogwateroefening

Ter uitvoering verbeterpunten uit de hoogwateroefening heeft Provincie het voortouw genomen om de bovenregionale samenwerking te structureren. Diverse werkgroepen gaan onder aansturing van een stuurgroep met diverse thema's aan de slag.

Opleiden, trainen en oefenen

Het leerprogramma. OTO (Opleiden- Trainen- Oefenen) hebben we ook in 2024 voortgezet. Daarvoor hebben we de nieuwe leercatalogus verspreid. Het is gelukt om een collega van de Brabant Aquademie in te zetten voor de planning en aan- en afmeldingen van deze leeractiviteiten. Daardoor hebben we ook onze toezegging aan Aa en Maas, om niet langer beroep te doen op ondersteuning vanuit hun organisatie, gestand kunnen doen.

Eind november 2024 heeft een systeem oefening van de calamiteitenorganisatie plaats gevonden. Alle calamiteitenteams zijn daarbij beoefend.

Juridische zaken

Schadeclaims

Medio 2024 is een evaluatie hoogwater 2023 uitgevoerd. In de evaluatie is naar alle beschikbare informatie gekeken en hieruit valt geen causaal verband te leggen tussen de uitgevoerde projecten en de wateroverlast. (Enkele locaties uitgezonderd) De waargenomen overstromingen komen overeen met de voorspelde contouren. De gemeten oppervlaktewaterstanden en grondwaterstanden zijn hoog, maar het beeld wijkt niet af van het algemene beeld voor ons hele beheergebied. De resultaten van de evaluatie worden gebruikt voor de afhandeling van de schadeclaims die naar aanleiding van het hoge water zijn binnengekomen. De afhandeling van de schadeclaims heeft op dit moment toch een langere doorlooptijd dan gewenst omdat -ondanks de uitkomst van de evaluatie- voor elk verzoek maatwerk wordt toegepast en nader onderzoek wordt ingesteld. Om toekomstige hoogwater situaties beter aan te kunnen, wordt het proces afhandeling schadeclaims herzien.

Bezwaren en gerechtelijke procedures

De Wateroverlast in het beheergebied van het waterschap zorgt ook voor extra aandacht en bezwaren (en gerechtelijke procedures) tegen vergunningen die werkzaamheden/veranderingen in het watersysteem toelaten. Men vreest dan vaak voor (extra) wateroverlast.

Internationale samenwerking

De Waterschappen werken samen onder de vlag van de Dutch Water Authorities (DWA). De missie van DWA is om internationaal samen te werken aan oplossingen voor uitdagingen in het waterbeheer. De visie is gericht op 3 onderdelen:

- 1) Internationale Samenwerking is onderdeel van de reguliere werkzaamheden van de waterschappen in het vinden van oplossingen voor de eigen wateropgave en die van onze internationale partners;
- 2) De waterschappen worden gezien als een professionele betrouwbare partner in het internationale waternetwerk;
- 3) Internationale Samenwerking draagt bij aan aantrekkelijk en inspirerend werkgeverschap van de waterschappen.

Waterschap de Dommel werkt samen met nog 20 waterschappen en twee ministeries aan de Blue Deal. Doel voor 2030 is gezamenlijk 20 miljoen mensen te voorzien van schoon, voldoende en veilig water. Speerpunten zijn Water-governance, Waterkwaliteit, Wateroverlast en Droogte. De Dommel is lead-partner van InspirAgua het Blue Deal programma met Colombia. In 2024 zijn directeuren van water-organisaties uit Colombia op werkbezoek geweest in Nederland. Verder heeft de Dommel actief deelgenomen aan de COP16 Biodiversiteit in Cali en diverse werkbezoeken uitgevoerd.

Verder zijn medewerkers van de Dommel actief voor de samenwerking met Mozambique, Vietnam en Burkina Faso. We mochten een delegatie uit Burkina Faso bij ons ontvangen. In 2024 zijn we ook actief geweest in Zuid Afrika en Indonesië, dat is inmiddels gestopt.

In Europa werken we samen met VNGi aan het Water for Kherson project in Oekraïne. En in het kader van innovatie en kennisuitwisseling maken we deel uit van diverse Europese projecten zoals bijvoorbeeld het Europese LIFE-project AActive gericht op klimaatverandering en herstel van de waterkringloop.



Jaaroverzicht 2024

Het weer en de invloed op ons systeem

Water Kennis Centrum

13 februari 2025

Samenvatting

Het jaar 2024 was erg nat en warm. Er viel iets minder neerslag dan in 2023, maar kende wel een zeer natte voorgeschiedenis. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteiten organisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden.

In het voorjaar werd het niet droger. In mei zorgde veel regen in korte tijd ervoor dat de calamiteiten organisatie weer actief werd.

Vanaf augustus werd de hoeveelheid neerslag per maand gemiddeld, met alleen een iets hoger dan gemiddelde november maand.

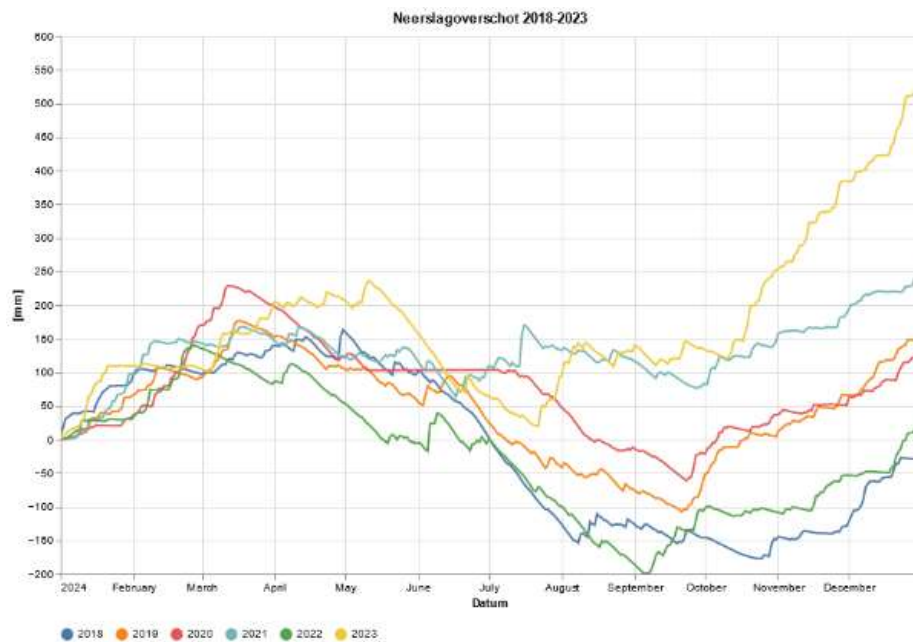
De grondwaterstanden zijn bijna het hele jaar nat tot zeer nat voor de tijd van het jaar geweest. Ook in de laatste 4 maanden van het jaar waarin de neerslag weer redelijk gemiddeld was.

Inleiding

Het jaar 2024 begon erg nat en kenmerkte zich door een staat van constante nattigheid, met hier en daar een extremere bui.

Tegelijkertijd kenmerkt 2024 zich ook als een van de warmste jaren ooit gemeten. In dit jaaroverzicht geven we uitleg over hoe dit invloed heeft op ons watersysteem. Hoe begonnen we 2024? Wat is er allemaal in de tussentijd gebeurd en hoe staan we er nu voor?

Hoe zijn we 2024 begonnen?



Allereerst een terugblik naar 2023: zeer nat jaar

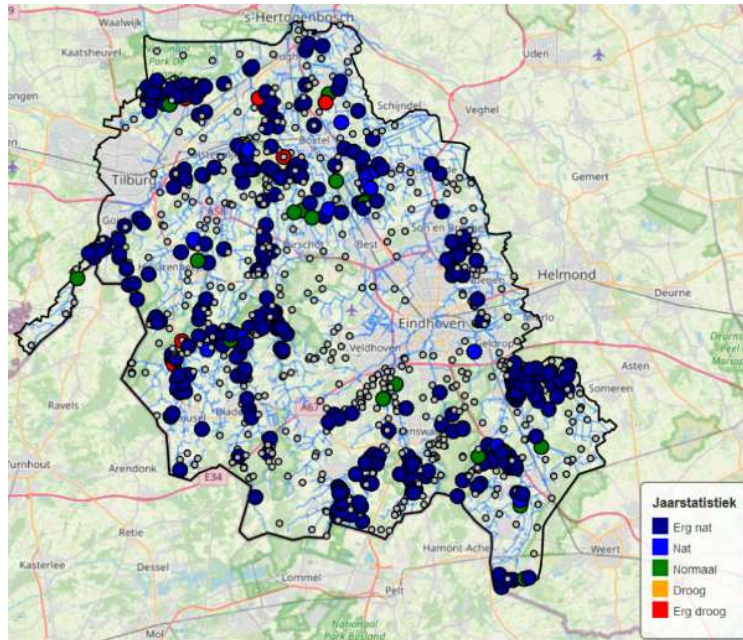
Het watersysteem start in januari niet met een schone lei. Het gaat verder waar het eind december van het jaar ervoor eindigde.

Daarom eerst een korte terugblik naar 2023.

2023 was een zeer nat jaar. Er viel ongeveer 1110 tot 1220 mm neerslag in ons beheergebied waar er normaal zo'n 800 mm in een jaar valt.

Dit leidde tot een neerslagoverschot [*neerslag min- verdamping*] van maar liefst 518 mm (gele lijn). Dit is ruim 2 keer zo veel als in een 'normaal' jaar, waar het neerslagoverschot rond de 200-250 mm ligt.

Het jaar 2023 gaat de boeken in als een jaar met extremen. Waar het in juni afstevende op (opnieuw) een extreem droog jaar, is het uiteindelijk het meest natte jaar ooit gemeten geworden. Dit komt vooral door de grote hoeveelheid neerslag in juli en in het najaar van 2023.



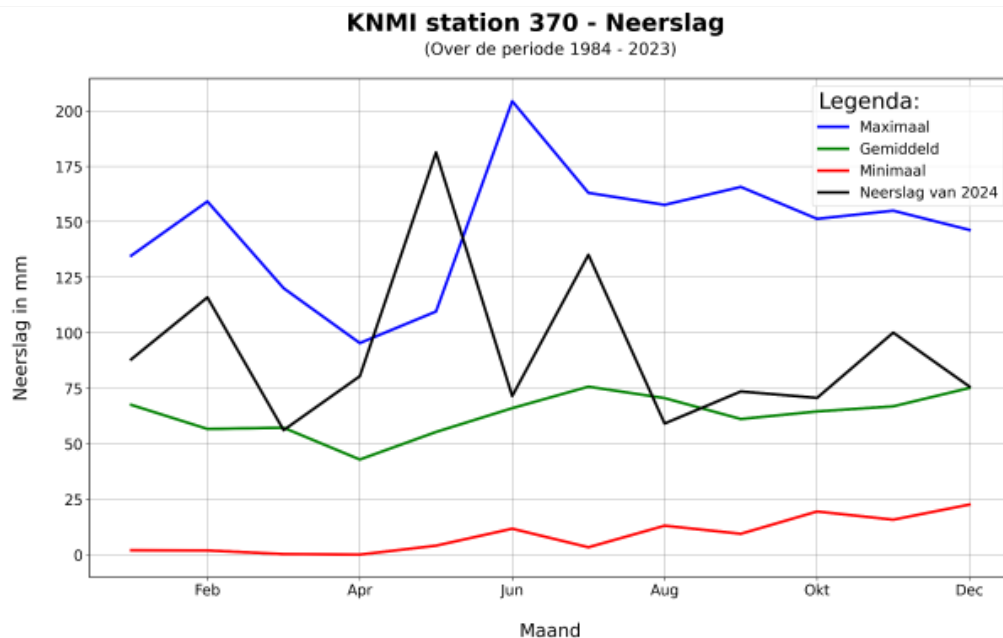
Grondwaterstanden eind 2023

Door het natte najaar en het hoogwater tijdens de kerst waren de grondwaterstanden aan het eind van 2023 in ons beheergebied over het algemeen erg nat voor de tijd van het jaar.

De rode bollen op deze kaart kloppen niet, dit betreft peilbuizen waarvan de bandbreedte of de referentiehoogte nog moeten worden aangepast waardoor deze onterecht rood kleuren.

Hoe verliep 2024?

Dit hoofdstuk geeft inzicht in wat er allemaal is gebeurd afgelopen jaar. Hoeveel neerslag is er gevallen en hoe reageerde ons gebied hierop. Daarnaast staan we stil bij een aantal specifieke gebeurtenissen.



Neerslag 2024

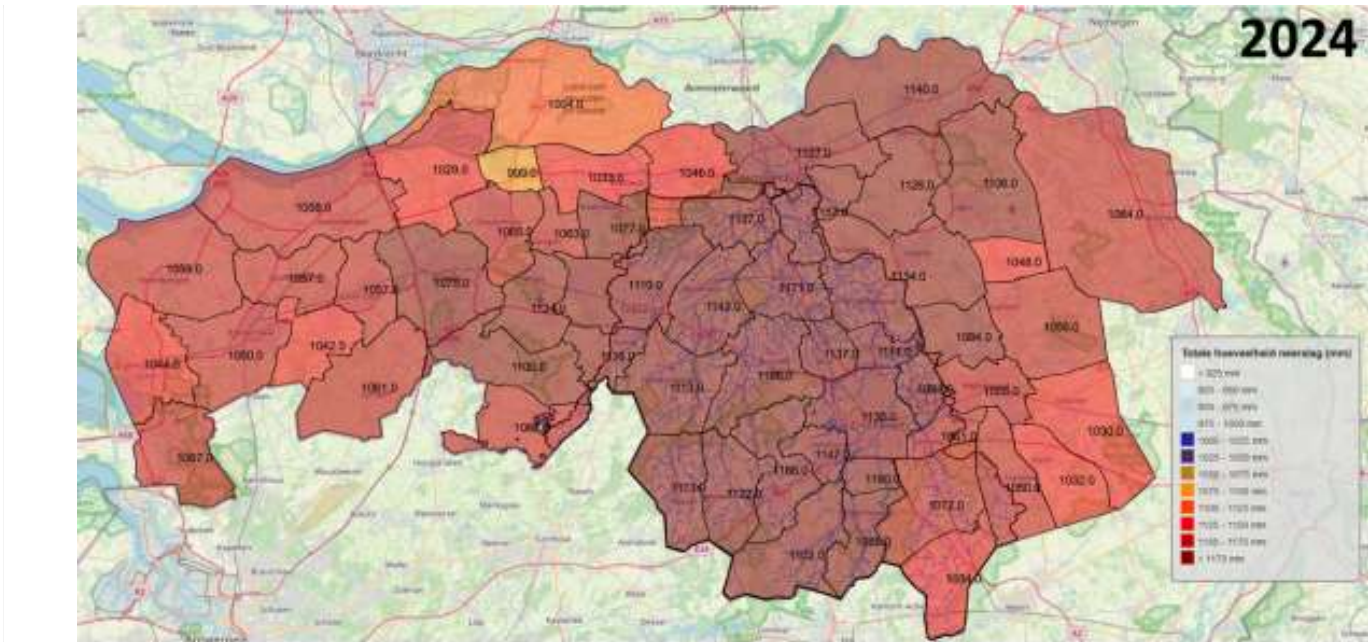
Bijna het gehele jaar viel er elke maand meer neerslag dan het gemiddelde, behalve in maart, augustus en december waar er ongeveer een gemiddelde hoeveelheid neerslag is gevallen. We hebben dit jaar dus geen droge maanden gehad.

Net als in 2023, is in 2024 wederom mei een extreme maand geweest. Er is in de hele maand mei circa 181 mm neerslag gevallen, dit is ver boven de maximale neerslagsom voor mei sinds 1984 (ca. 110 mm). Dit leidde in veel gebieden, maar voornamelijk in het gebied rondom Wintelre en Vessem, tot wateroverlast wat ertoe leidde dat de calamiteitenorganisatie is opgeschaald in mei 2024. Hierover later meer. Naast mei is er ook veel meer dan de gemiddelde hoeveelheid neerslag gevallen in de maanden februari, april en juli.

In totaal viel in 2024 1140 mm neerslag (iets minder dan de 1180 mm in 2023). Normaal valt er ongeveer 800 mm neerslag in ons beheergebied.

Jaar	Gevallen hoeveelheid neerslag [mm]	Meer dan gemiddelde (800mm) [mm]
2018	630	-170
2019	707	-93
2020	685	-115
2021	822	22
2022	635	-165
2023	1180	380
2024	1140	340

Tabel 1:
Neerslaghoeveelheid per jaar voor het KNMI station Eindhoven



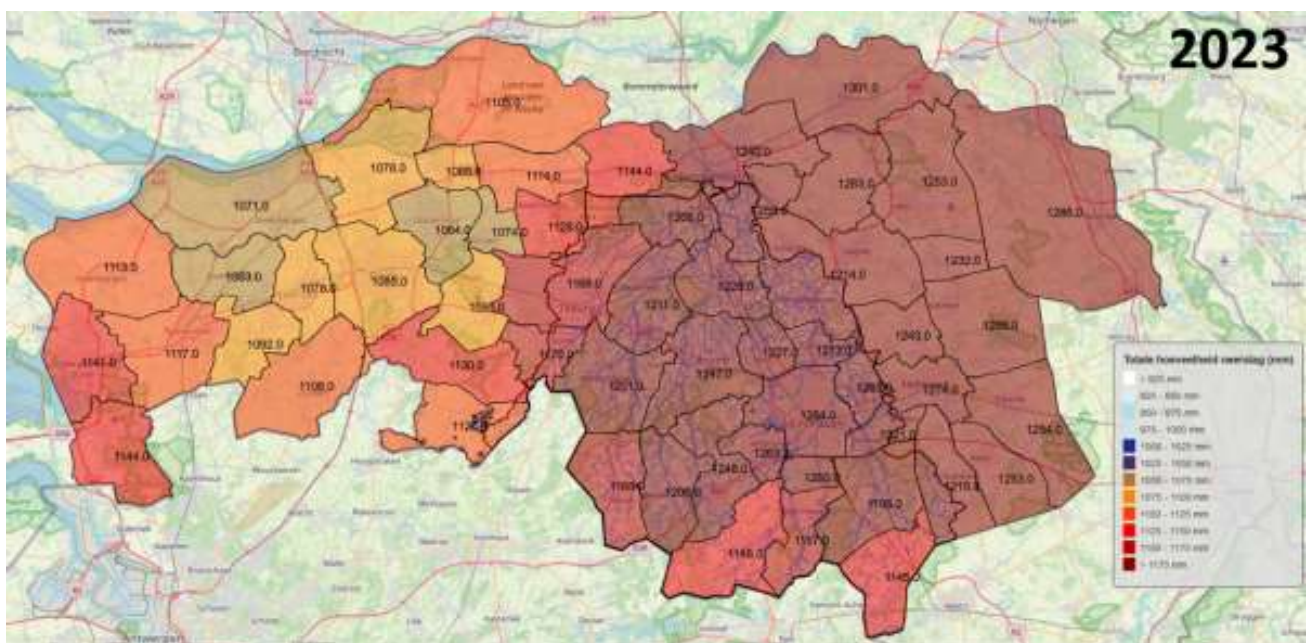
Neerslag 2024: verdeling over het gebied en vergelijking met 2023

De hoeveelheid neerslag varieert natuurlijk per gebied waardoor op sommige plekken meer neerslag is gevallen dan op andere. Hiernaast zie je de totale hoeveelheid neerslag voor het jaar 2024 per Brabantse gemeente.

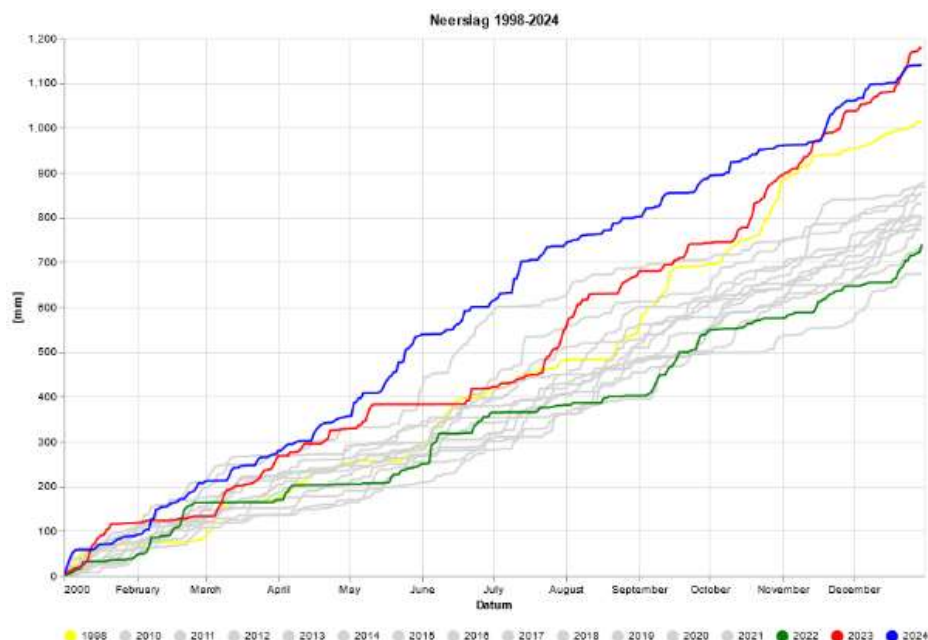
In het midden (Oirschot) van ons beheergebied is in 2024 de meeste neerslag gevallen, namelijk 1196mm. In het zuiden viel de minste neerslag (Cranendonck), namelijk 1034mm. In ons beheergebied zit weinig ruimtelijke variatie in de neerslagsom van 2024.

Als je naar beneden scrolt is de totale hoeveelheid neerslag ook te zien voor het jaar 2023 (scrol een paar keer heen en weer om de figuren te vergelijken). Het is duidelijk dat zowel 2023 als 2024 erg nat waren. In 2023 is er in een gemeente maximaal 1250 mm neerslag gevallen. In 2024 is de 1200 mm net niet aangetikt. In 2023 zie je meer ruimtelijke spreiding in de neerslag dan in 2024.

Ook is het interessant om te zien dat zowel in 2023 als in 2024 in het beheergebied van Brabantse Delta minder neerslag is gevallen dan in de rest van Noord-Brabant. Voor het beheergebied van Aa en Maas was dit in 2023 ongeveer gelijk aan ons beheergebied en in 2024 over het algemeen iets lager.



Neerslagsom van het jaar 2023



Neerslag 2024: cumulatief

Om te laten zien hoe extreem veel neerslag is gevallen afgelopen jaar, vergelijken we de hoeveelheid neerslag van 2024 (blauwe lijn) met de neerslag van afgelopen jaren.

In deze grafiek is ook de cumulatieve neerslag [*opbouw van neerslagtotaal tijdens het jaar*] weergegeven van 1998 (gele lijn). 1998 was eerder het natste jaar ooit gemeten bij het KNMI (sinds 1901) met 1013 mm neerslag. In 2023 is dit record verbroken met 1180mm en ook in 2024 gaan we hier overheen (1140mm).

Opvallend dit jaar is dat de blauwe lijn (neerslag 2024) vrij lineair omhoog gaat het gehele jaar met weinig aangesloten droge periodes. In de winter is dat niet bijzonder, maar zeker in het voorjaar en in de zomer zijn er in de andere jaren lange periodes van droogte te zien die de totale hoeveelheid neerslag wat onderdrukken. De langste droge periode van 2024 (<1 mm neerslag) is 12 dagen in november. Daarnaast zijn dit jaar slechts 8 periodes geweest waarin de droge periode gelijk aan of langer is dan 1 week. Ter vergelijking, in 2023 was deze periode 39 dagen (in mei/juni) en zijn er 11 periodes geweest met een droge periode van minimaal 1 week.

Voor meer informatie over het jaar 2024 kijk op de KNMI-website via de knop hieronder.

Het jaar 2024 (KNMI)



Neerslag 2024: 365 dagen som

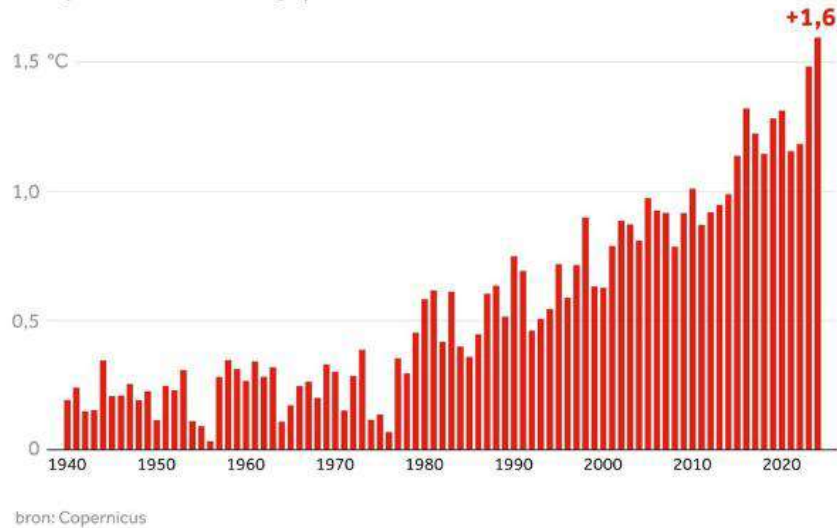
De 365 dagen neerslagsom is de totale neerslag op een betreffende dag en de 365 dagen voor deze dag. De dag erna schuift deze berekening een dag op, enzovoorts. Hierdoor is te zien welke periodes droger en natter zijn geweest zonder gebonden te zijn aan kalenderjaren.

Wat meteen opvalt in de grafiek is de enorme stijging in 2023 en 2024 tot een waarde van 1457mm op 21 juli. Het vorige record was 1079 in maart 1999 daar zitten we al sinds november 2023 overheen.

Pas eind 2024 is voor het eerst weer een duidelijke daling ingezet door een wat langere droge periode, waar normaal de stijgingen veel minder lang duren. Normaliter is de neerslagsom in Nederland vergelijkbaar met een boslandschap, maar in 2023/2024 schiet dit bijna door tot de neerslagsom horende bij een regenwoud.

2024 warmste jaar ooit

Afwijking wereldwijde temperatuur ten opzichte van het pre-industriële tijdperk



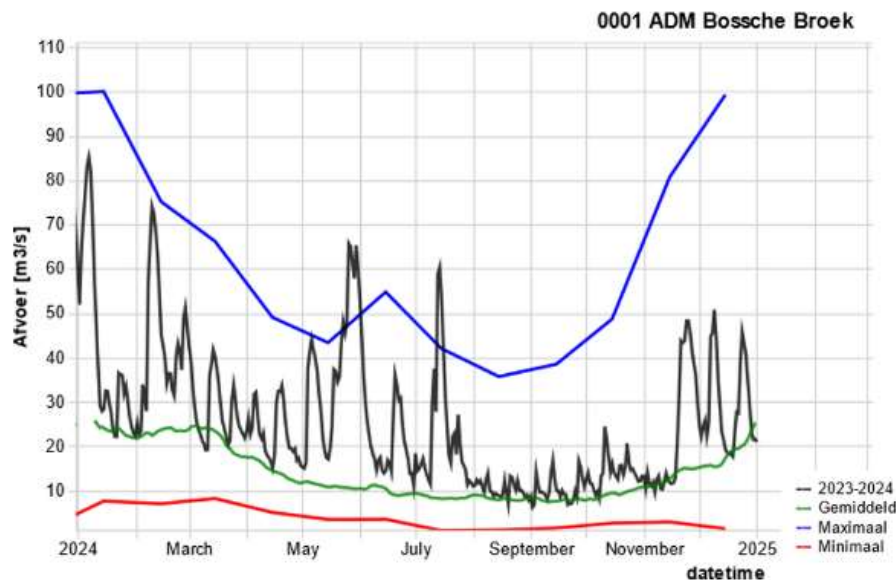
Temperatuur

Naast een heel nat jaar is 2024 ook een erg warm jaar geweest. In Nederland komt dit voornamelijk door zachtere nachten, maar ook door een erg zachte winter, warm voorjaar en een zacht najaar.

Wereldwijd is 2024 een van de warmste jaren ooit gemeten, zo ook voor Nederland. In November leek het erop dat de 1.5 °C opwarming dit jaar ook gehaald zou worden in Nederland, maar dit kwam uiteindelijk uit op 1.3 °C: de gemiddelde temperatuur in De Bilt was 11.8 °C terwijl het 'normaal' op 10.5 °C ligt.

Wereldwijd is de 1.5 °C opwarming wel gehaald in 2024. Dit betekend voor het Parijs-akkoord nog niks aangezien daar gewerkt wordt met een gemiddelde over meerdere jaren (de wereldwijde temperatuur moet dan minimaal 20 jaar boven de +1.5 graden grens uitkomen).

NOS artikel - 1.5 graad opwarming



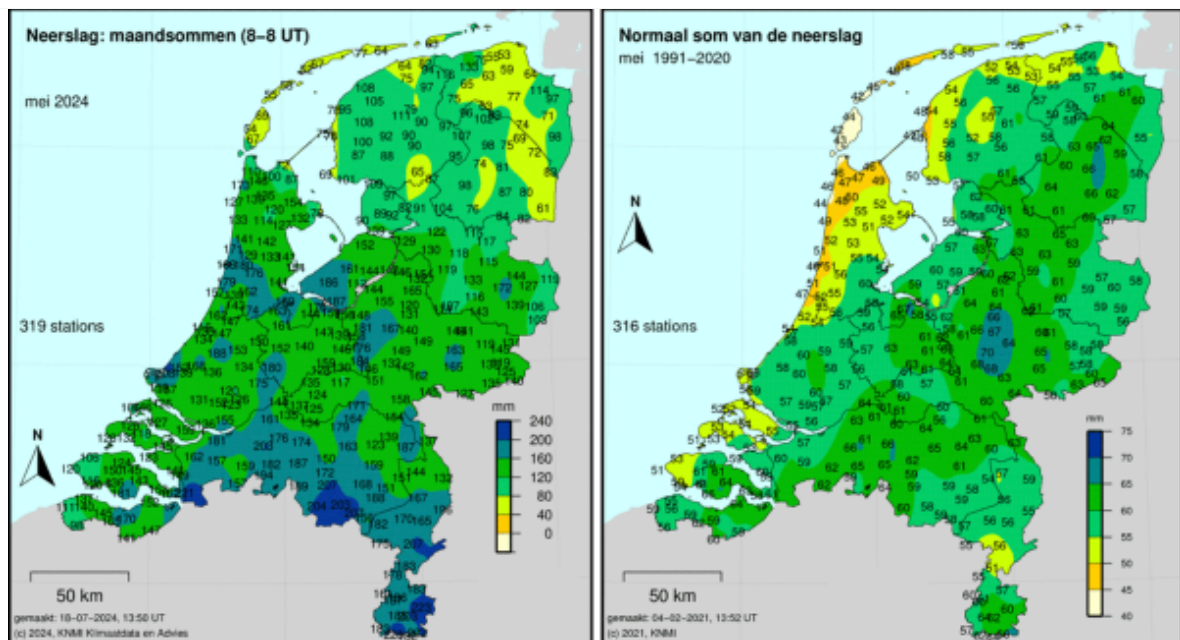
Afvoer Bossche Broek

De afvoer bij Bossche Broek is bijna het hele jaar boven gemiddeld geweest. Dit komt door de aanhoudende neerslag in 2024 en de afwezigheid van droge periodes.

In mei is de afvoer hoger geweest dan er ooit in die periode gemeten met een afvoer van 65 m³/s. Dit komt overeen met de maximale afvoeren in februari.

Half juli heeft de afvoer weer een piek bereikt van boven de 60 m³/s. Deze is veroorzaakt door de 50 mm neerslag van 12 en 13 juli die gevallen is op een nog steeds natte ondergrond.

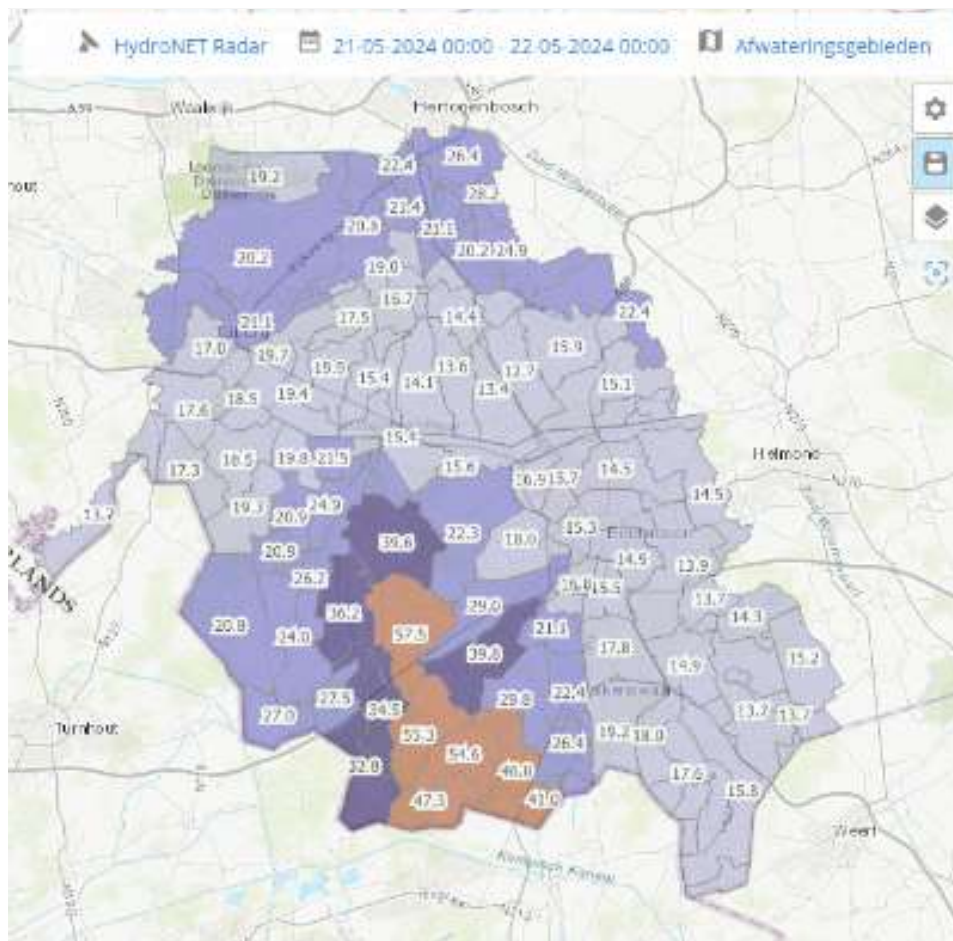
In september, oktober en begin november is de afvoer voor het eerst in 2024 rond de gemiddelde afvoer.



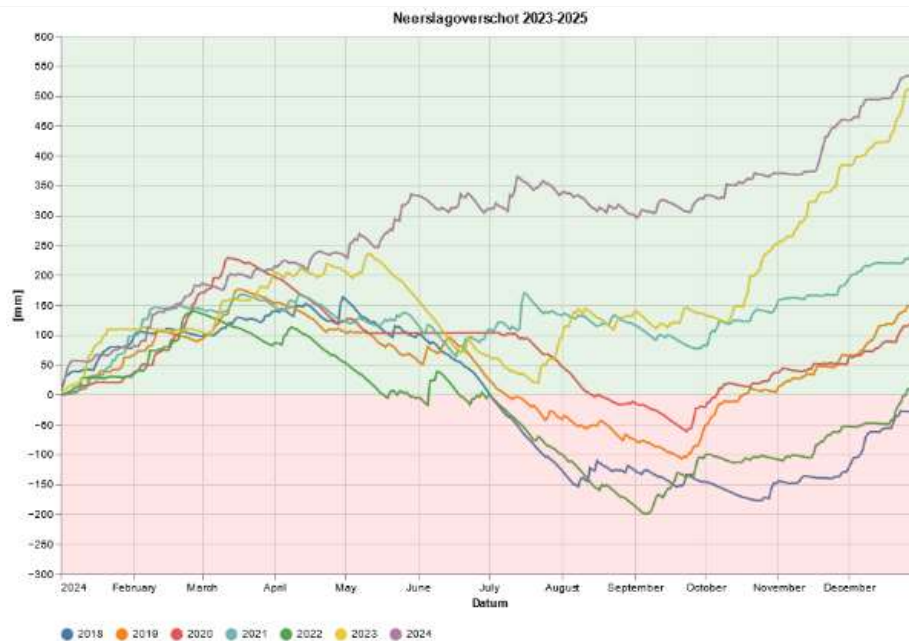
Mei 2024: heel veel neerslag

Sinds het begin van de metingen op KNMI station Eindhoven (1984) is er nog nooit zoveel neerslag in de maand mei gemeten als in 2024, hiermee is er een nieuw maximaal voor de maand mei behaald. In de figuren hiernaast is links de neerslagsom van de hele maand mei in 2024 weergegeven en rechts de 'normale' som van de neerslag voor de maand mei (bepaald over de klimaatnormaal periode 1991 - 2020). Hierin is te zien dat vrijwel in heel Nederland mei 2024 natter is geweest dan normaal, maar dit verschil is veruit het grootst in het zuiden van Nederland.

De meeste neerslag in mei viel op de 21e (op sommige plekken een kwart van de totale maandsom), waarvan de meeste neerslag in de omgeving Hoogeloon en Vessem is gevallen (58 mm in een dag). In de kaart hieronder is de dagsom van de neerslag op 21 mei 2024 weergegeven.



Neerslagsom van de dag 21 mei 2024 per afwateringsgebied.



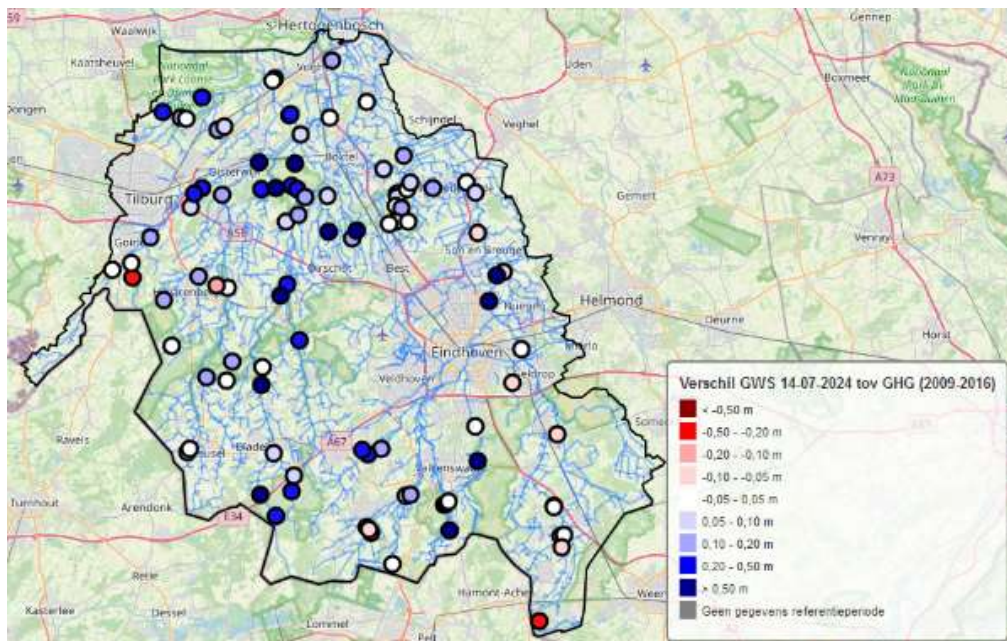
Neerslagoverschot

De figuur geeft de neerslagoverschot weer vanaf januari tot en met december voor meerdere jaren. Het neerslagoverschot/tekort wordt berekend door de neerslag en de verdamping van elkaar af te trekken. Verdampst er meer dan er aan neerslag valt dan zakt de lijn in de grafiek. Verdampst er minder dan er aan neerslag valt dan stijgt de lijn in de grafiek. Cumulatief voor het jaar 2024 is er het

gehele jaar een neerslagoverschot geweest en is er geen flinke daling in de lijn te zien.

In de meeste jaren vindt er in het voorjaar en de zomer een duidelijke afname van het neerslagoverschot of zelfs een neerslagtekort plaats. Dit jaar is dit echter niet het geval. De lijn blijft in deze periode vrij horizontaal doorlopen.

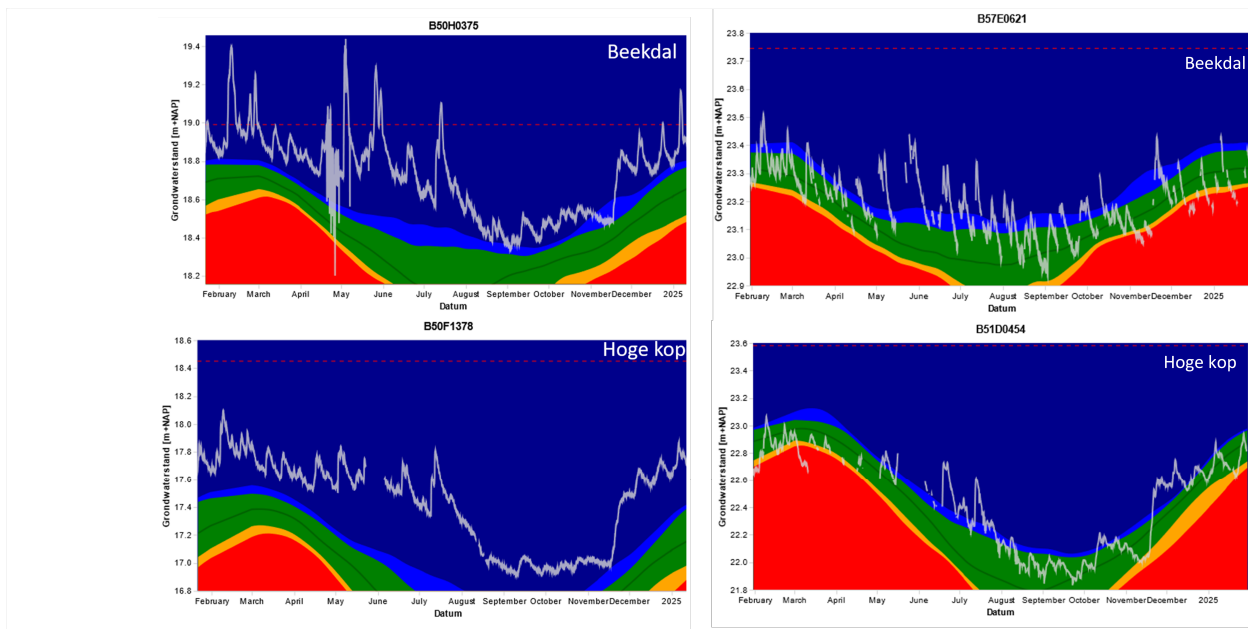
Uiteindelijk eindigt 2024 met het grootste neerslagoverschot (518 mm) van de afgelopen jaren (sinds 2018). In 2023 was de totale neerslag dan wel hoger, maar is er ook meer verdampt (zie periode mei - juni) waardoor het totale neerslagoverschot iets lager uitkwam dan in 2024.



Zomer 2024: hoge grondwaterstanden

Heel 2024 was nat, maar vooral in het voorjaar en in de zomer leidde dit tot erg hoge grondwaterstanden. Dit zorgde halverwege juli ervoor dat grondwaterstanden gemeten zijn gelijk aan of hoger dan de GHG in bijna ons hele beheergebied.

De GHG is de gemiddeld hoogste grondwaterstand en wordt bepaald door het gemiddelde van de 3 hoogste grondwaterstanden per jaar over een periode van minimaal 8 jaar te nemen. Deze grondwaterstanden komen over het algemeen enkel in de winter of vroege voorjaar voor.



Grondwaterstanden gedurende 2024

De freatische grondwaterstanden zijn zowel in de beekdalen als op de hoge koppen het gehele jaar erg nat geweest (donkerblauwe deel van de grafiek). Dit patroon is terug te zien in vele peilbuizen in ons beheergebied (zie grafieken links), maar niet in allemaal. Zowel in de beekdalen, als op de flanken en hoge koppen zijn er peilbuizen die een normaal tot nat beeld laten zien (zie grafieken rechts). Op de hoge koppen zal dit te maken hebben met wegzijging van grondwater, maar in de beekdalen zal dit eerder komen door het reguleren van de afvoer van de watergangen.

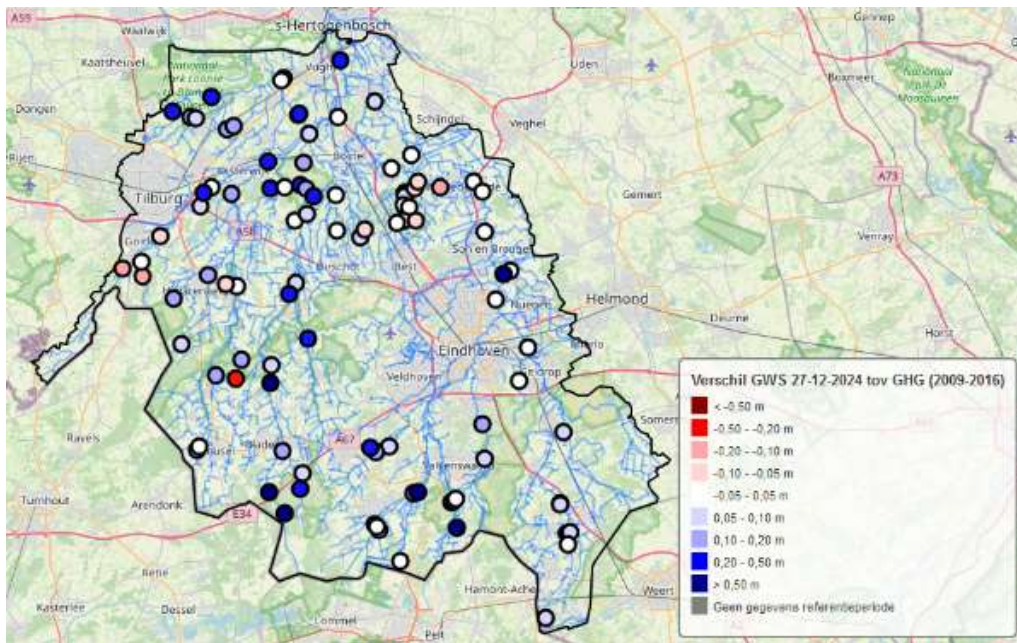
De grondwaterstand in het beekdal reageert sneller op de neerslag dan de grondwaterstand op de hoge kop. Dit is terug te zien in het meer 'piekige' karakter van het grondwaterverloop. Neerslag vult de grondwaterstanden in de beekdalen snel aan en water wordt door de watergangen weer snel afgevoerd. Op de hoge koppen is dit minder en de grondwaterdynamiek heeft daardoor een geleidelijker karakter.

Vooraf in het voorjaar en in de zomer zijn de grondwaterstanden hoog geweest met regelmatig een uitschieter. Dit komt door de vele neerslag en het gebrek aan droge periodes. Daarnaast heeft er dit jaar ook minder verdamping plaatsgevonden.

Het najaar was iets 'normaler' qua neerslaghoeveelheid waardoor de grondwaterstand wat kon zakken. Echter blijft deze in vele

gevallen nog in de categorie 'erg nat' vallen.

Uit de metingen blijkt dat de grondwaterstanden op veel plekken in het beekdal zelfs boven maaiveld hebben gestaan in verschillende periodes.



Grondwaterstanden eind 2024

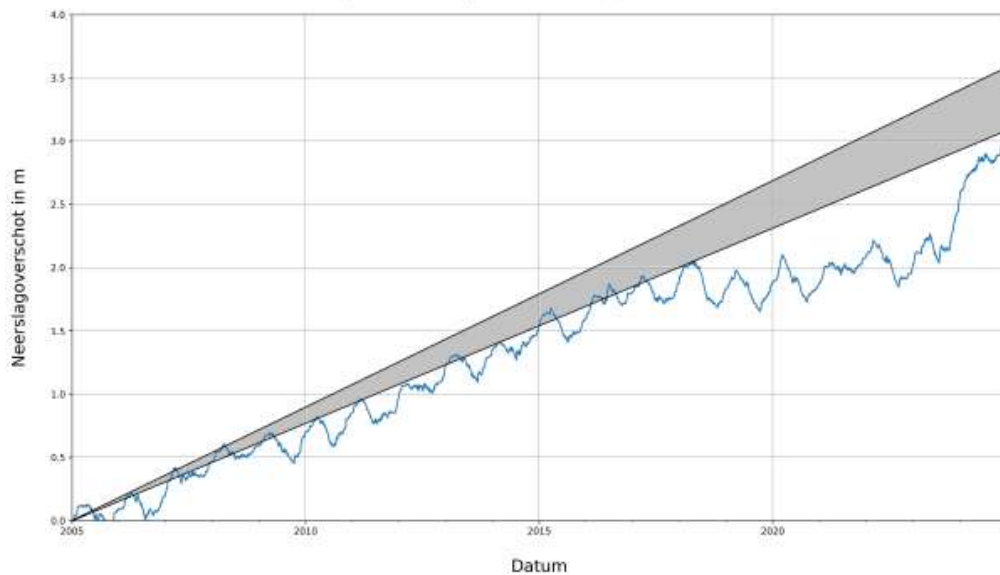
Doordat er in het najaar en begin van de winter minder neerslag is gevallen t.o.v. deze periode in 2023 zijn de grondwaterstanden aan het eind van 2024 veelal lager uitgekomen dan aan het einde van 2023. Echter is de grondwaterstand aan het eind van 2024 op de meeste plekken wel gelijk aan of hoger dan de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG).

Deze kaart vergelijkt de grondwaterstand op 27 december 2024 (eind 2024) t.o.v. de GHG. Wanneer we deze kaart vergelijken met dezelfde kaart maar dan op 14 juli 2024 (de kaart 2 pagina's hierboven) is te zien dat in de zomer meer peilbuizen een grondwaterstand boven de GHG hadden dan eind 2024.

Hoe staan we er 1 januari 2025 voor?

KNMI station 370 - Neerslagoverschot

Neerslagoverschot over de periode 01-01-2005 t/m 31-12-2024 = 3049 mm



Neerslagoverschot

Door de natte jaren 2023 en 2024 is het neerslagoverschot flink gestegen. Hierdoor zitten we weer bijna op het 'normaal' (grijze balk), dit is een grote stap in het herstel van de droogte van de afgelopen jaren (2018-2022). Let wel op dat dit enkel gaat over de neerslagoverschot. Wat er vervolgens gebeurt met de neerslag is hierin niet verwerkt (bijv. aanvulling grondwater of afvoeren). Eerder is al beschreven dat ook veel meer water is afgevoerd dan normaal.

FEWS-PASTAS voorspelling kaart grondwater - T0 = 2025-01-21 00:00:00



Hoe lang blijft het nat in 2025?

Op basis van metingen uit het verleden kunnen we een voorspelling doen voor de grondwaterstanden in 2024. Het figuur hiernaast geeft een voorspelling van de grondwaterstanden op 1 april 2024 voor drie verschillende situaties: extreem droog (minimum), normaal (mediaan) en extreem nat (maximum).

Doordat de grondwaterstanden eind 2024 hoog zijn, zullen de grondwaterstanden met normale weersomstandigheden op 1 april 2025 ook nog nat tot erg nat zijn voor de tijd van het jaar.

Wanneer de eerste drie maanden van 2025 extreem droog (minimum) worden, dan zullen de grondwaterstanden op 1 april voor het grootste deel normaal zijn voor de tijd van het jaar. De kans dat er op 1 april sprake zal zijn van droogte lijkt hierdoor erg klein.

Conclusie

Het jaar 2024 was nat en warm. Er viel iets minder neerslag dan in 2023, maar kende wel een zeer natte voorgeschiedenis en bovendien verdampte er ook minder waardoor het neerslagoverschot toch iets hoger uitgekomen is. In de eerste week van januari 2024 was de calamiteiten organisatie nog actief en waren de medewerkers van beheer en onderhoud nog hard aan de slag om buiten alles onder controle te houden.

In het voorjaar werd het niet droger. In mei zorgde veel regen in korte tijd ervoor dat de calamiteiten organisatie weer actief werd.

Vanaf augustus werd de hoeveelheid neerslag per maand gemiddeld, met alleen een iets hoger dan gemiddelde novembermaand.

De grondwaterstanden zijn bijna het hele jaar nat tot zeer nat voor de tijd van het jaar geweest. Ook in de laatste 4 maanden van het jaar toen de neerslag weer redelijk gemiddeld was. Voor het zakken van de grondwaterstanden is een langere droge periode nodig met minder dan gemiddelde neerslag.

En er is ook nooit zoveel maanden meer dan gemiddeld afgevoerd met zelfs een nieuwe record afvoer bij de ADM Bossche Broek voor de maand mei. Ook dit jaar was daarmee een jaar met nieuwe extremen.

Bijlage 6.

Rapportage majeure projecten beleidsveld Watersysteem

In de beleidsbegroting 2024 zijn navolgende projecten als majeur benoemd:

- P051418 Klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode
- P016915 Beekdalinrichting Essche stroom
- P068705 Herstelprogramma overige kering Bossche Broek Zuid
- P068707 Herstelprogramma overige kering Halder – Volmeer
- P018803 Scheeken
- P034807 Uitvoeringsprogramma Dommeldal

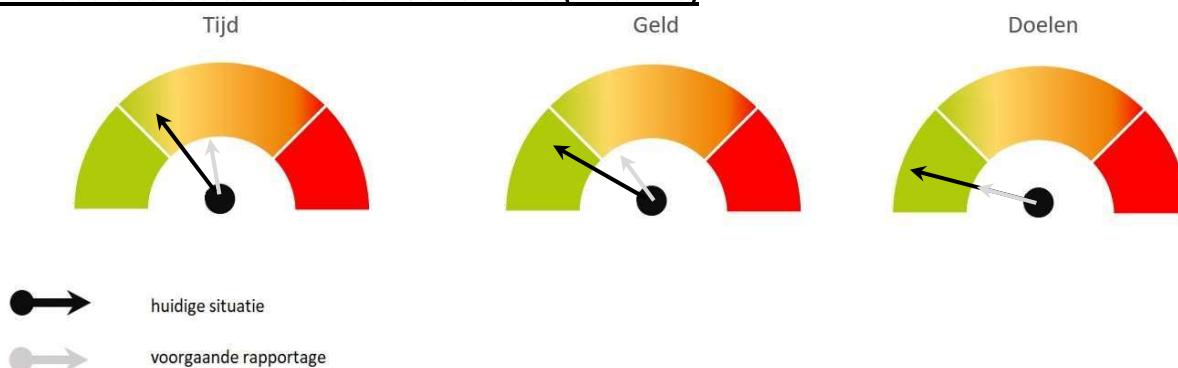
Van deze projecten zijn hierna de ontwikkelingen geschetst van de afgelopen 4-5 maanden.

Toelichting

A. Prestaties

WBP-doel	Project	Opgave	Prognose oplevering
Klimaatrobuust watersysteem	P051418 Klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode	Klimaatrobuuste inrichting Beneden Dommel, baggeren watergangen en versterking ecologische verbindingszone - 1,1 km Regionale kering	2025
Klimaatrobuust watersysteem	P016915 Beekdalinrichting Essche stroom	Klimaatrobuuste inrichting Essche Stroom - 3 stuks opheffen visbarrières - 5,8 km beekherstel - 57 ha NNP	Fase 1 2024, fase 2 2027
Voldoen aan de geldende normen wateroverlast	P068705 Herstelprogramma overige kering Bossche Broek Zuid	Herstelprogramma overige kering - 6 km	2024
Voldoen aan de geldende normen wateroverlast	P068707 Herstelprogramma overige kering Halder – Volmeer	Herstelprogramma overige kering - 6 km	2026
Voldoende water	P018803 Scheeken	593 ha NNP	2027
Voldoende water	P034807 Uitvoeringsprogramma Dommeldal	770 ha NNP waarvan 329 ha NNP kwaliteitsverbetering ivm N2000 opgave	2028

B. Stand van zaken per project/deelgebied
Klimaatrobuust beekdal Sint-Oedenrode (P051418)



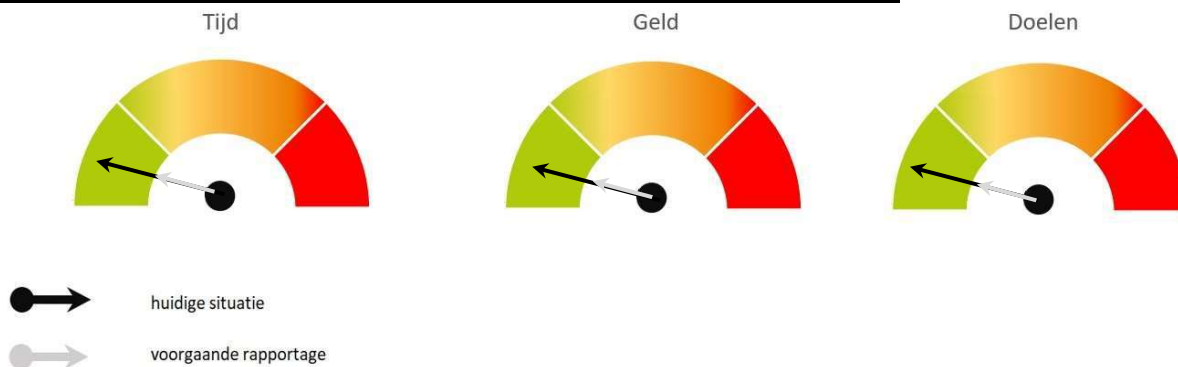
	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Niet tijdige verplaatsing van kabels en leidingen (Enexis) kan leiden tot vertraging in de uitvoering. Vooralsnog gaan wij uit van oplevering van werkzaamheden medio 2025 (jaar later dan oorspronkelijk gepland).	Realisatie medio 2025 is haalbaar. Echter er zit nog druk op de complexe planning door de vele activiteiten en het tijdig leggen van alle kabels en leidingen. Dit lijkt op dit oment niet te leiden tot vertraging.
Geld	Europese cofinanciering (POP) komt onder druk als met de uitvoering de subsidiedeadline van 31-12-2024 wordt overschreden. Grootste risico is tijdige verplaatsing kabels en leidingen (Enexis). Niet tijdige verplaatsing betekent dat slechts een deel van subsidie (totaal € 4,3 miljoen) kan worden veiliggesteld. Op dit moment zijn we constructief in gesprek met Enexis en de aannemer over de tijdige uitvoering van de werkzaamheden, waarbij het in lijn der verwachting is dat we minimaal 90% van de subsidie kunnen verzilveren. De kosten van de uitvoering lijken (door een gunstige aanbesteding) wel iets lager uit te vallen dan op voorhand geraamd.	In verband met POP-subsidie is er veel energie gezet op het tijdig realiseren (en factureren) van werkzaamheden van het bestek. Door middel van afstandsverklaringen en strategische plannen van werkzaamheden is dat gelukt. Hierdoor zijn de gerealiseerde uitgaven hoger dan ten tijde van de BB2025 voorzien was. De inkomsten zijn logischerwijs ook hoger dan geraamd als gevolg van meer subsidiabele kosten. Daarnaast wordt gewerkt aan het aanvragen van extra subsidie om eerdere tegenvallers op te vangen.
Doelen	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.

Beekdalinrichting Essche stroom (P016915)



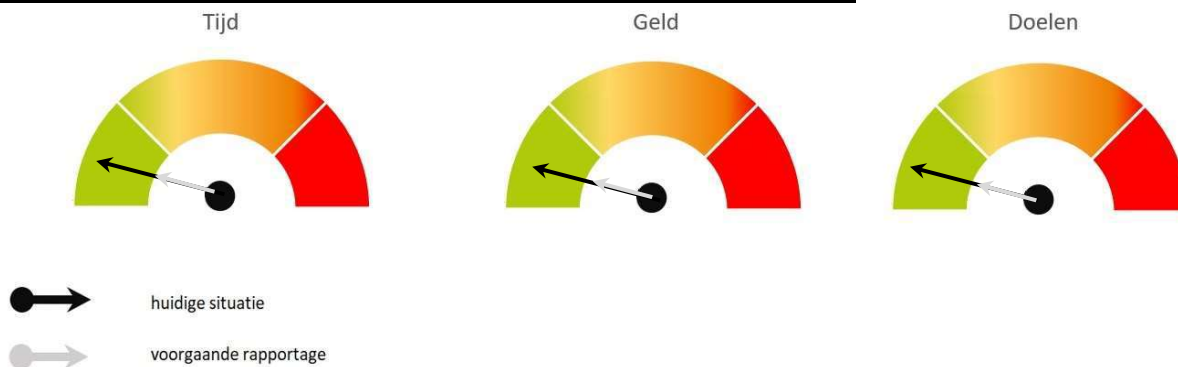
	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Uitvoering Fase 1 in 2024 op schema, maar planning staat wel onder druk a.g.v. de natte terreinomstandigheden waardoor veel graafwerk langzamer gaat of uitgesteld is. Voorbereiding fase 2 (met name grondruilingen) blijft moeizaam, maar er lijkt wat beweging te komen (mondelinge afspraken met de eerste eigenaren zijn gemaakt). Onduidelijkheid bij agrariërs m.b.t. stikstof-eisen, nitraatrichtlijn én handelingsperspectief zorgt voor terughoudendheid bij de boeren om te ruilen. Prognose/indicatie verwachte uitvoering fase 2 vanaf 2026.	Uitvoering Fase 1 is nagenoeg gereed in 2024. Op 29 januari 2025 vindt de officiële opening plaats van fase 1. Er zijn geen wijzigingen voor fase 2. Prognose/indicatie verwachte uitvoering fase 2 vanaf 2026.
Geld	Opdracht voor uitvoering fase 1 is verstrekt en de werkzaamheden zijn gestart. Subsidiedeadline EU-cofinanciering van ca € 2,5 miljoen op 31-12-2024 lijkt haalbaar.	Er is sprake van een versnelde uitvoering door de aannemer. Deadline voor EU-POP subsidie van € 2,5 miljoen was aanleiding om zo veel mogelijk maatregelen uit te voeren. Dit is ook gelukt. Hierdoor zijn de gerealiseerde uitgaven hoger dan ten tijde van de BB2025 voorzien was. De inkomsten zijn logischerwijs ook hoger dan geraamd als gevolg van meer subsidiabele kosten.
Doelen	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.

Herstelprogramma overige kering Bossche Broek Zuid (P068705)



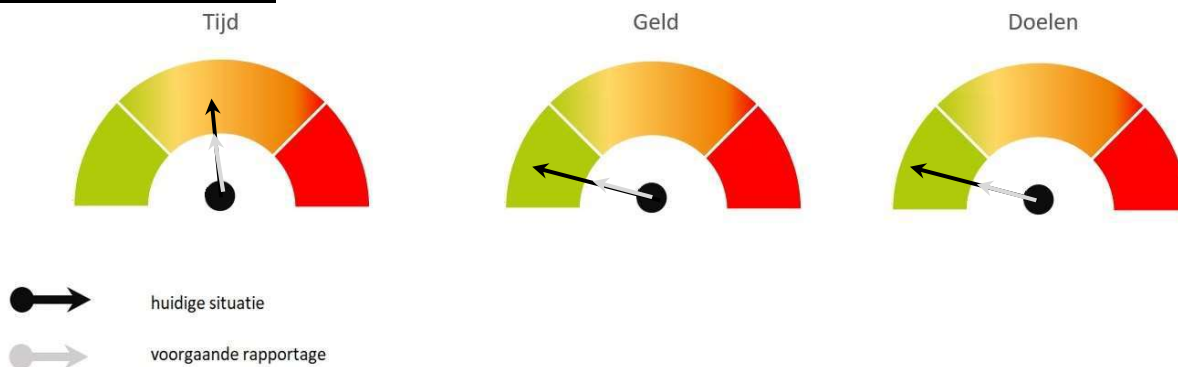
	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Herstel van de kering wordt in 2024 uitgevoerd in 2025 volgt Bossche Broek Noord.	Herstel van de kering is in 2024 uitgevoerd. In 2025 volgt Bossche Broek Noord. Hiervoor is een nieuw deelproject P068711.
Geld	Er is/wordt een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Brabants Landschap, waardoor efficiënt om kan worden gegaan met grond. Het budget is beschikbaar en op dit moment worden er geen afwijkingen verwacht.	Er zijn nog wat betalingen die op dit project moeten vallen in verband met de oplevering van het project. Dit zijn betalingen aan de aannemer over de afronding. Dit loopt over de jaargrens heen, waardoor de kosten in 2024 iets lager zijn. In 2025 zullen de kosten daardoor iets hoger zijn dan begroot.
Doelen	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.

Herstelprogramma overige kering Halder – Volmeer (P068707)



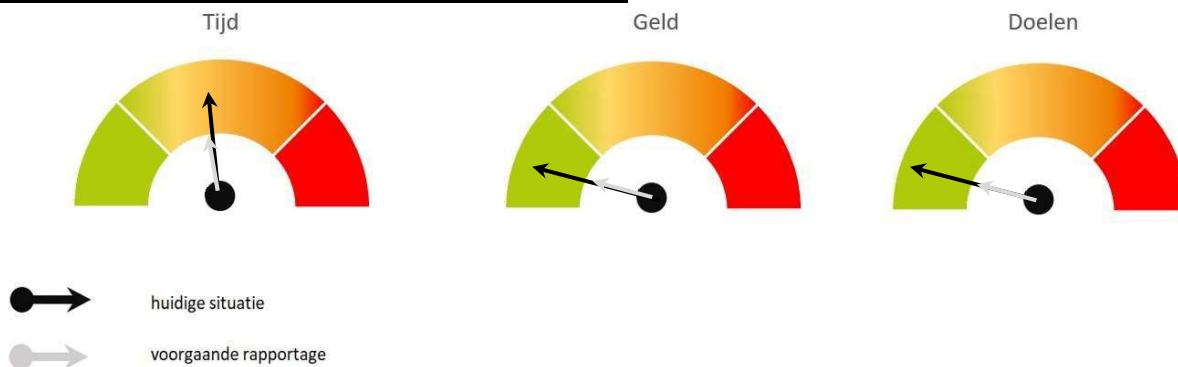
	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Herstelopgave is in beeld. Uitvoering van een deel van de kering is gepland in huidige WBP5 periode (2025/2026). Overige deel wordt in de volgende planperiode uitgevoerd. Dit is conform initiële planning.	De planning is ongewijzigd.
Geld	Het budget is beschikbaar en op dit moment worden er geen afwijkingen verwacht.	Geen wijzigingen.
Doelen	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.

Scheeken (P018803)



	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Het project is naar verwachting pas na 2027 volledig opgeleverd/gerealiseerd.	De planning is ongewijzigd.
Geld	Brabants Landschap is trekker van dit project. De samenwerkingsovereenkomst is in concept gereed.	Onder trekkerschap van Brabants Landschap is in 2024 gewerkt aan een plan van aanpak en een samenwerkingsovereenkomst. Deze zou eind 2024 gereed zijn. Mede door capaciteitsproblemen bij Brabants Landschap is dat niet gelukt. De verwachting is nu dat de start van de planvorming in de loop van 2025 gaat starten.
Doelen	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd.

Uitvoeringsprogramma Dommeldal (P034807)



	Commissie vergadering 18-09-2024	Jaarrekening 27-01-2025
Tijd	Planning is opgeschoven door afstemming aangaande scopewijziging en relatie met GGA gebiedsproces. Uitvoering start in 2027 met uitloop tot 2028	De planning is ongewijzigd. De NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) is inmiddels in de (provinciale) routing gebracht voor vrijgave voor publicatie.
Geld	Als gevolg van de aangepaste scope is de raming in de VJN2025 naar beneden bijgesteld. Nu geen wijzigingen. Uitgangspunt hierbij is dat de kosten grotendeels gedekt worden met N2000-middelen van de provincie.	Geen wijzigingen.
Doelen	Projectscope is vanwege GGA-Grenscorridor verkleind tot N2000 instandhoudingsmaatregelen. Binnen scope van N2000 liften KRW, vismigratie, NNP en NNB mee. In het ambtelijk opdrachtgeversoverleg is deze scopewijziging besproken.	De scope en de doelen zijn ongewijzigd

Bijlage 7.

Rapportage majeure projecten beleidsveld Waterketen

Prestaties

WBP-doel	Project	Opgave	Prognose oplevering
Instandhouden RWZI Schoon water	P079600 Aanpassingen RWZI Boxtel	Renoveren/reviseren en/of vervangen RWZI Boxtel en verbeteren effluentkwaliteit naar $N_{tot} = 5 \text{ mg N/l}$ en $P_{tot} = 0,4 \text{ mg P/l}$	Q1 2026
Instandhouden RWZI Schoon water	P069303 Aeratie en Chemicaliëndosering RWZI Tilburg	Renoveren beluchting en chemicaliëndosering RWZI Tilburg 30% verbetering effluentkwaliteit voor stikstof, en reductie lachgasemissie.	Q3 2025
Instandhouden RWZI	P069304 Mechanische Zuivering Tilburg	Nieuwbouw mechanische zuivering wordt voorbereid. Parallel worden nodige instandhoudingsmaatregelen voor de bestaande mechanische zuivering genomen.	2030
Instandhouden RWZI	P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBT's) RWZI Eindhoven	Renoveren/ reviseren voorbezinktanks RWZI Eindhoven.	Q2 2027
Instandhouden SVI	P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	Renoveren/ reviseren en uitbreiden SVI Mierlo.	Q4 2026
Schoon water	P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Het verwijderen van 70% van de medicijnresten.	Q4 2024 Ingebruik- name Q3 2024
Instandhouden transportstelsel	P071208 Voorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31	3 km. rioolleiding vervangen tussen Tp44 en TP32A	Q2 2025

B. Stand van zaken per project/deelgebied

Aanpassingen RWZI Boxtel (P079600)

Scope project:

Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van $N_{tot} = 5 \text{ mg N/l}$ en $P_{tot} = 0,4 \text{ mg P/l}$ behaalt.

Tevens dienen geselecteerde assets van rwzi Boxtel gerenoveerd en/of te worden vervangen binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar.

Let op: Het project Boxtel is opgedeeld in 4 deelprojecten (P079601 t/m P079604). In deze voortgangsrapportage wordt gerapporteerd over het gehele project.



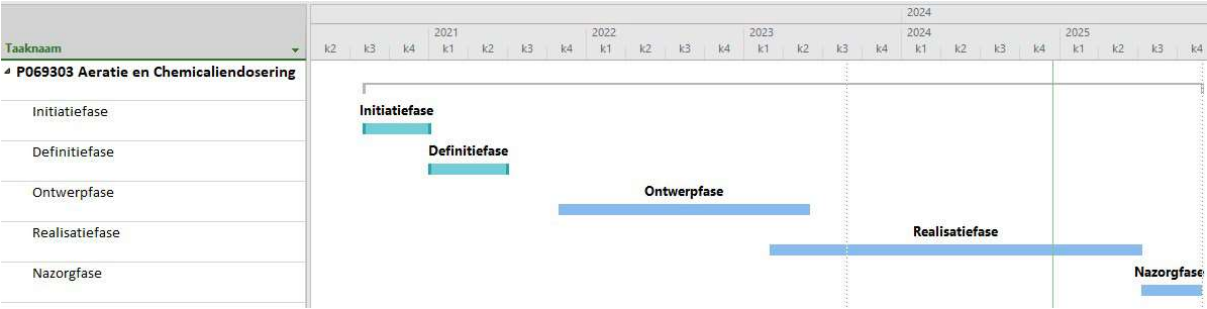
	Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
Tijd	Het werk buiten loopt voorspoedig. Er zijn nauwelijks tegenvallers op het gebied van tijd, waardoor een planningsbuffer is komen te vervallen. Hierdoor wordt het werk ruim twee maanden eerder opgeleverd. De opleverdatum staat nu op 13 januari 2026.	Ongewijzigd.
Geld	De positieve planning is doorgevoerd in de ramingen, daardoor valt de raming in 2026 wat lager uit en die in 2025 en 2024 wat hoger. Daarnaast zijn de afgelopen periode diverse meerwerken overeengekomen met de aannemer én is in de raming de maximaal mogelijke impact van een financiële discussie omtrent opstellen gebruikershandleidingen volledig meegenomen. Daardoor is de projectraming gestegen naar 39,3 mln. In 2025 zal hiervoor aanvullend krediet gevraagd worden bij DB. Wijzer is van bijna rood naar oranje gezet om dat het meerwerk is meegenomen in beleidsbegroting 2025.	De BB2025 is 27 november 2024 vastgesteld door het AB. Het DB heeft op 10 december 2024 €2.248.129 extra uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld. Actuele raming past binnen beschikbaar gesteld krediet. Grootste risico op gebied van financiën is de ontwikkeling van CBS-indexen. Er is een inschatting gemaakt hoe de indexering zich de resterende doorlooptijd van het project zal ontwikkelen. Er dient rekening te worden gehouden met het feit dat de realiteit af zal wijken van de inschatting, positief dan wel negatief.
Doelen	Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van $N_{tot} = 5 \text{ mg N/l}$ en $P_{tot} = 0,4 \text{ mg P/l}$ behaalt. Tevens dienen geselecteerde assets van rwzi Boxtel gerenoveerd en/of te worden vervangen binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership	Ongewijzigd.

	werkzaamheden aan het laatste deel van straat 1 en 3.	
Geld	Schoonmaakwerkzaamheden van de leeg gezette tanks van straat 1 en straat 3 waren aanzienlijk door de behoorlijke laag slib en zand die achterbleef in de tanks. Betonreparaties aan straat 1 waren meer dan in straat 2 en 3, maar niet uitzonderlijk. Bemalingskosten zijn gedurende 2024 hoger dan verwacht gezien de vele regenval begin 2024.	Eind van het vierde kwartaal van 2024 is duidelijk geworden dat er aanvullende kosten zijn verbonden aan het project Aeratie & Chemicaliëndosering. Deze meerkosten hebben betrekking op onder andere bemaling, schoonmaakwerkzaamheden, grondverzet, betonherstel, versnellingsmaatregelen. Om deze kosten te kunnen dekken, wordt een kredietaanvraag ingediend bij het Dagelijks Bestuur
Doelen	Project Aeratie en chemicaliëndosering rwzi Tilburg draagt bij aan schoon water en instandhouding van onze assets. Met de nieuwe beluchting verbetert de effluentkwaliteit voor stikstof van huidig 10 mg N/l naar 7 mg N/l (30% verbetering). Het zo spoedig mogelijk gereed krijgen van dit deelproject is essentieel voor de monitoring van de prestaties en verdere optimalisering van de nieuwe beluchting. Dit is ook van belang voor de in de toekomst geplande vierde trap / medicijnrestenverwijdering op rwzi Tilburg en de daarmee samenhangende uit te voeren pilots. De onzekerheid in de tijd rondom het tijdig afronden van het project neemt af. Daarom staat het dashboard op uiterst groen. De nieuwe plaatbeluchting levert al buitengewoon goede resultaten op voor de effluentkwaliteit.	Ongewijzigd. De resultaten behaald met de nieuwe luchtvoorziening laten een aanzienlijke verbetering in stikstofreductie zien. Hierdoor hebben we ook kunnen stoppen met de dosering van kostbare externe koolstofbron (C-bron) in de waterlijn om de stikconcentratie omlaag te brengen (voordeel in exploitatie).

Financieel:



Planning:



Renoveren Mechanische zuivering RWZI Tilburg (P069304)

Scope project:

Vervangen van de mechanische zuivering (de objecten waar het afvalwater wordt ontvangen en wordt ontdaan van grof vuil en zand). Aan de hand van de uitgevoerde scenariostudie heeft het DB op 1 oktober 2024 besloten om advies voor *nieuwbouw* van de mechanische zuivering over te nemen. De volgende stap is het bepalen van de locatie en systeemkeuzes middels een schetsontwerp varianten. De varianten worden met ambtelijk advies aan het DB voorgelegd. Na bepaling van de gekozen variant wordt deze na een EU-aanbesteding uitgewerkt tot een technisch ontwerp.

De mechanische zuivering heeft geen (direct) effect op de effluentkwaliteit c.q. de KRW-maatregelen. Echter, inname van het afvalwater heeft wel een direct raakvlak met de afnameverplichtingen en de verder verwerking van het afvalwater door de rwzi, waaronder ook toekomstige objecten als reststoffenverwijdering en zandfiltratie.

Een parallel traject is gestart om maatregelen te treffen om de bestaande mechanische zuivering in stand te houden, zo lang de nieuwe nog niet operationeel is. Ook zijn de werkomstandigheden in het roostergebouw aanzienlijk verbeterd door het installeren van extra H2S afzuig- en verwerkingscapaciteit.



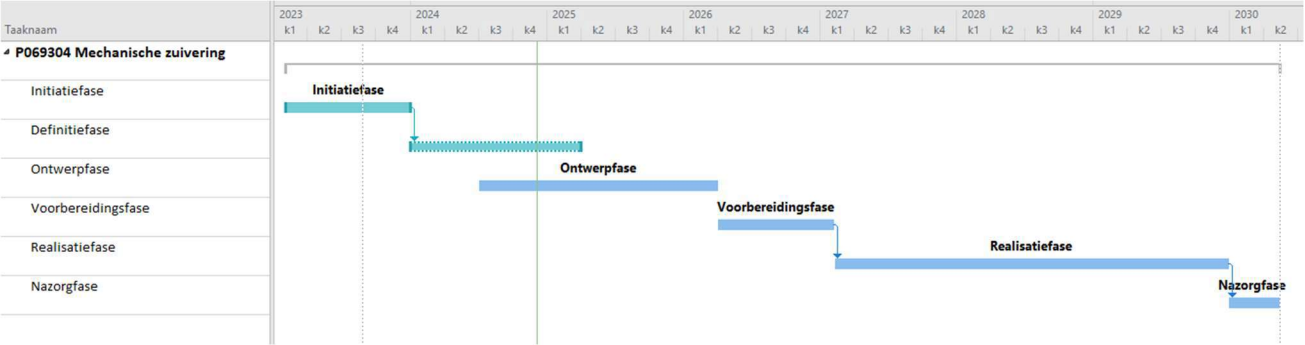
	Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
Tijd	Het DB heeft op 1 oktober 2024 ingestemd met het scenario nieuwbouw mechanische zuivering. Ook is een krediet toegekend voor fase 2 (ontwerp). Eind maart 2025 zal een rapportage met varianten binnen het scenario nieuwbouw met ambtelijk advies aan het DB worden voorgelegd. Hierna kan de EU aanbesteding voor het ontwerp starten. Bovenstaand beslisproces heeft geleid tot een langere doorlooptijd	ongewijzigd
Geld	In de BB2025 is een projectraming opgenomen die hoger is dan de BB2024. Daarom staat het dashboard nu op oranje. Indien het AB de BB'25 vastgesteld heeft wordt het dashboard op groen gezet.	De BB2025 is vastgesteld. Het dashboard is echter nog oranje vastgesteld, omdat: Voor de zandvangers wordt momenteel bekeken deze te integreren in de nieuwe mechanische zuivering op de nieuwe locatie. Mogelijk moet een gedeelte van de groengasleiding en hoofddrinkwaterleiding verlegd worden vóór aanvang van het project. Mogelijke aanpassingen in de ramingen hiervoor wordt aan het DB voorgelegd met ambtelijk advies met betrekking tot de variantkeuze.

Doelen	Instandhouden assets en schoon water.	Instandhouden assets en schoon water.
--------	---------------------------------------	---------------------------------------

Financieel:



Planning:



Groot onderhoud voorbezinktanks (VBT's) RWZI Eindhoven (P077201)

Scope project

Dit project draagt bij aan waterketen instandhouden rioolwaterzuivering. Middels groot onderhoud aan de tanks zorgen voor:

- Minimaal 25 jaar restlevensduur.
- Veilige werkomgeving.

Prestaties/resultaat

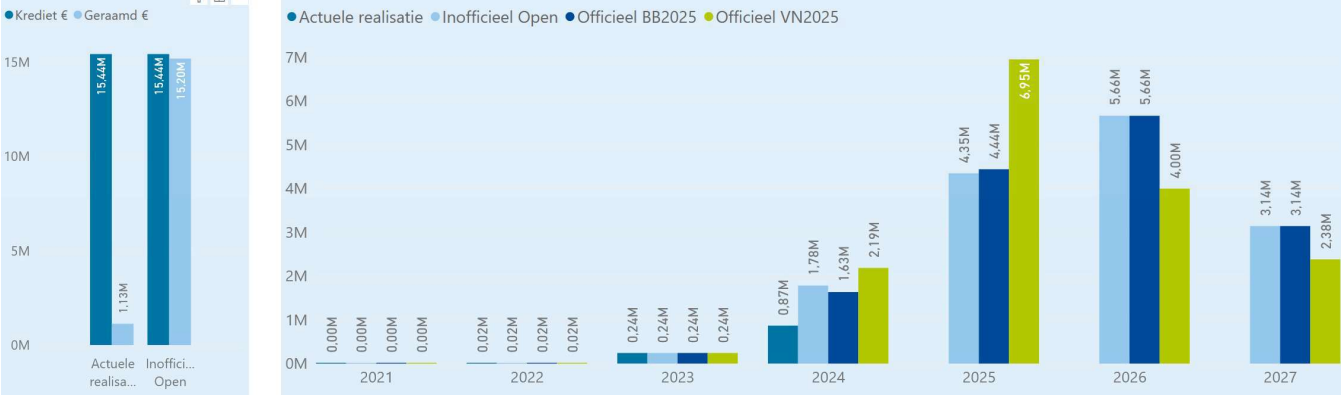
- Betonreparatie.
- Staalwerk vervangen door RVS.
- Koepel plaatselijk vervangen klinknagels.



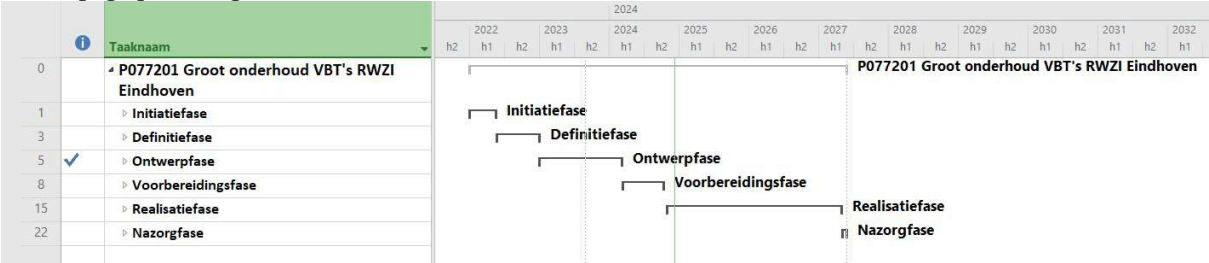
Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
----------------------------------	----------------------------------

Tijd	Wordt binnen afgesproken planning uitgevoerd. Geen wijzigingen.	Geen wijzigingen. (Eerder is aangegeven dat dit project vanwege ecologische doelen in de winterperiode wordt uitgevoerd. Dit is 19 maart 2024 voorgelegd aan het DB. Hierdoor is de planning uitgesmeerd 2024 t/m 2027)
Geld	Uitvoeringskrediet na aanbesteding is in lijn met de beleidsbegroting	Van diverse onderdelen blijkt de restlevensduur tegen te vallen, waardoor er meer herstelkosten gemaakt worden. Deze kosten worden vanuit de post onvoorzien gedekt.
Doelen	Doel wordt behaald.	Dit project draagt bij aan waterketen instandhouden rioolwaterzuivering.

Financieel:



Voorlopige planning:



Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo (P084701)

Scope project

Dit project draagt bij aan het doel instandhouden slibverwerkingsinstallatie.

Doelstelling is dat na uitvoeren van de maatregelen de SVI Mierlo in staat is de huidige en toekomstige prestaties te leveren (cf. prognoses 2030 met doorkijk 2050 gebruikt in de toekomstvisie en verkenning) met voor de civiele constructies extra aandacht voor de gewenste capaciteit voor de toekomst. Hiervoor wordt de installatie uitgebreid.

De installatie renoveren/reviseren en/of vervangen zodat deze de gevraagde restlevensduur heeft en voldoet aan wet & regelgeving (o.a. op gebied van duurzaamheid, arbo en veiligheid).

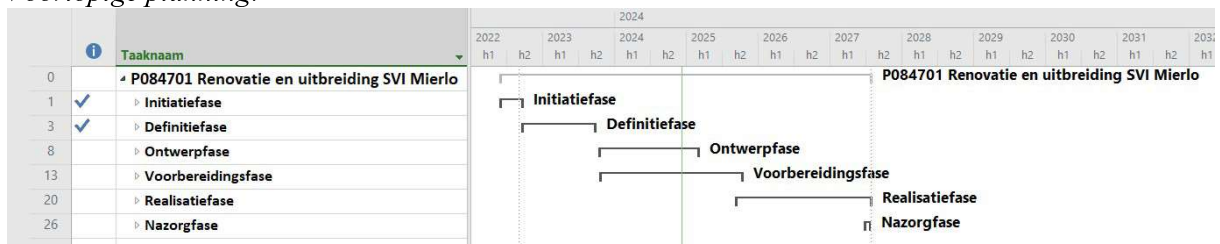


	Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
Tijd	Momenteel wordt het DO (definitief ontwerp) uitgewerkt. Verwachting is dat dit februari 2025 gereed zal zijn.	Ontwerpfase loopt uit. Realisatie start gepland voor Q1 2026.
Geld	Er zijn steeds minder voorziene problemen rondom levertijden, daarom is de reservering om onderdelen met lange levertijd (long-lead items) lang vooraf te bestellen verkleind. Hierdoor is raming voor 2024 naar beneden bijgesteld.	De ontwerpfase loopt uit, waardoor de investeringskosten naar achteren naar schuiven.
Doelen	Vertraging (door langere doorlooptijd ontwerpfase) heeft geen effect op het doel. Instandhouding van de installatie/bedrijfsvoering is geborgd middels beheersmaatregelen.	Geen wijzigingen.

Financieel:



Voorlopige planning:



Nieuwe stoffen Hapert (P085501)

Scope project

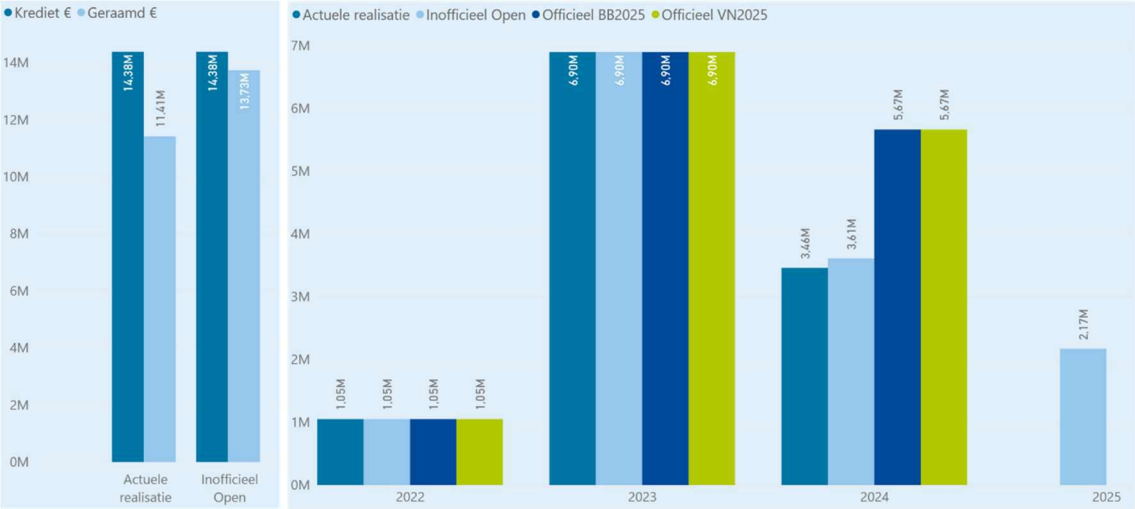
Dit project draagt bij aan het waterdoel: schoon water. Doelstelling van dit project is dat minimaal 70% reductie van nieuwe stoffen (medicijnresten) wordt behaald in het effluent van de RWZI Hapert. Dit doel kan worden gehaald door de realisatie van een ozoninstallatie als nabehandeling. Dat is het belangrijkste deel van de scope. Ook tot de scope van het project behoort het realiseren van een nieuwe laagspanningsruimte en aanpassingen aan de drinkwatervoorziening ten behoeve van de nooddouches (capaciteitsvergroting).



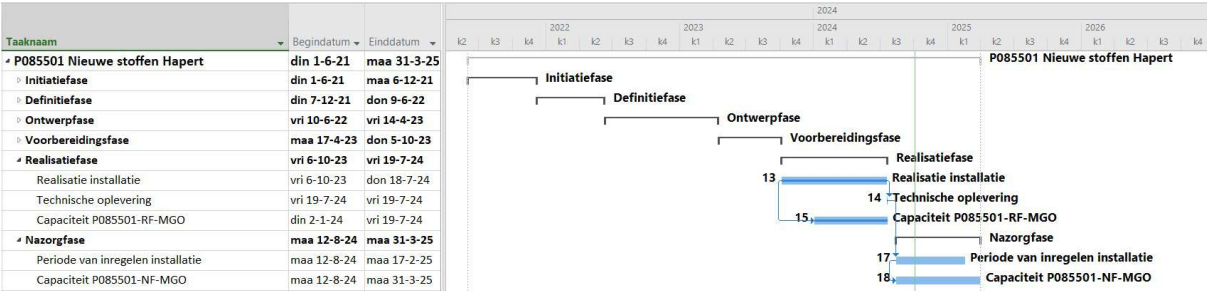
	Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
Tijd	Na ingebruikname is een ozonlekkage ontdekt. De vermoedelijke oorzaak van de ozonlekkage is onduidelijk en dient nader onderzocht te worden. De spleet in de tussenwand van de ozoncontacttank, is inmiddels afgedicht, echter daarmee is de voor-de-hand-liggende oorzaak nog niet verholpen. Bij aansluitende tests is onder maximaal debiet en maximale ozondosering toch weer ozon gemeten waar dit niet werd verwacht. Aanvullend onderzoek en maatregelen zijn nodig om dit te verhelpen, zodat de installatie veilig is om mee te werken. Daarna kan de testperiode weer opgestart worden om aan te tonen dat de installatie aan de gestelde eisen voldoet: 70% reductie van nieuwe stoffen (medicijnresten in het bijzonder). Ook zal getest worden of het mogelijk is om 80% reductie te behalen (inspanningsverplichting). Door de ozonlekkage is de installatie tijdelijk stilgelegd. De planning moet nog worden herzien, maar waarschijnlijk loopt dit nog door tot begin Q1 2025.	Er is aanvullend onderzoek gedaan naar de ozonlekkage die vorige keer is gerapporteerd. Gebleken is dat de spleet tussen de tussenwand en de bovenzijde van de ozoncontacttank nog niet volledig is afgedicht. Opnieuw is ozon gemeten aan de verkeerde zijde van het waterslot. Daarvoor wordt op dit moment een oplossing gezocht. Pas als dat verholpen is, kunnen we verder testen en onderzoeken of alle ozonlekkages daarmee zijn opgelost of dat aanvullende aanpassingen nodig zijn. Pas daarna kan de testperiode weer opgestart worden om aan te tonen dat de installatie aan de gestelde eisen voldoet: 70% reductie van nieuwe stoffen (medicijnresten in het bijzonder). Ook zal getest worden of het mogelijk is om 80% reductie te behalen (inspanningsverplichting). Het einde van het jaar komt nu snel in zicht en een nieuwe planning moet nog worden opgesteld. Dat doen we na het uitvoeren van de tests op de ozonlekkage omdat nog onduidelijk is of er nog extra maatregelen nodig zijn.

		Verwachting voor de einddatum is bijgesteld naar Q2 in 2025.
Geld	Het projectkrediet is 14,3 miljoen. Met het huidige inzicht blijft het project daarbinnen.	Het projectkrediet is 14,3 miljoen. Met het huidige inzicht blijft het project daarbinnen. Tevens kan gemeld worden dat de subsidie-beschikking is ontvangen en dat binnenkort de subsidie wordt overgemaakt.
Doelen	Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald. Echter met de nu bekende ozonlekkage wordt het kritisch of de gestelde eisen aan subsidieverlening gehaald gaan worden	Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald. Het is nu echter onbekend of de ozonlekkage (als dit een issue blijft) daar effect op heeft.

Financieel :



Planning:

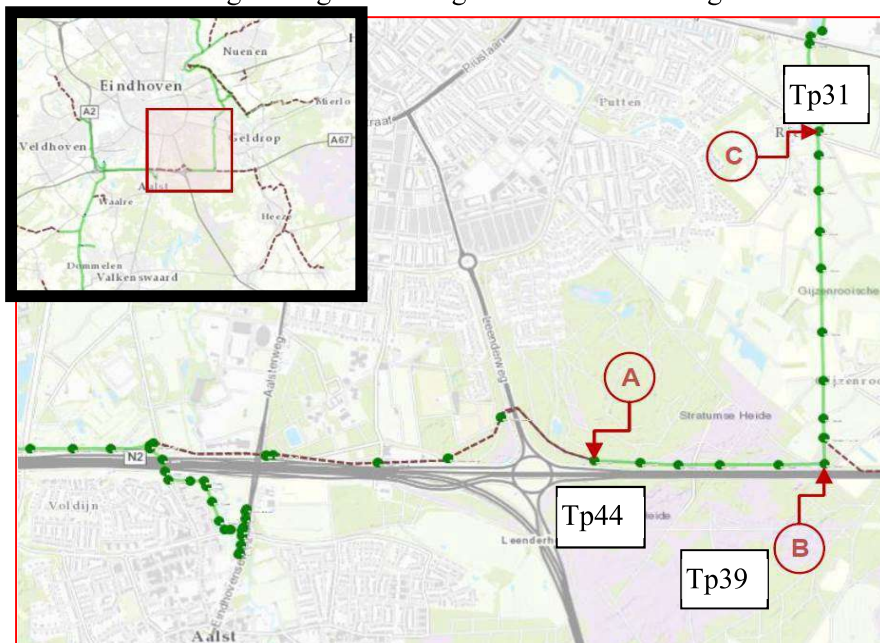


Onderhoud Riool Zuid tussen Tp44 en Tp32A (P071208)

Scope project

Uit inspecties is gebleken dat Riool Zuid op de Stratumse Heide ten zuidoosten van Eindhoven tussen put 44 en put 31 over een lengte van 3 km ernstig is aangetast door H2S-vorming. Als tijdelijke maatregel is in 2019 binnen project P071204 een tijdelijke bypass aangelegd om de vuilwaterafvoer op de korte termijn te borgen. Vervolgens is in project P071206 een variantenstudie uitgevoerd en daarbij

is vastgesteld dat bij de renovatie (d.m.v. vervanging) het huidige riooltracé wordt gevolgd. In project “P071208 Voorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31” wordt nu de renovatie (d.m.v. vervanging) van deze rioolleiding voorbereid en uitgevoerd. De voorbereiding gaat in nauw overleg met de stakeholders zoals grondeigenaren en gebiedsbeheerders. Figuur 1 toont het projectgebied.



Figuur 1: Projectgebied P071208

Riool zuid en de onderhoudsstatus ervan, is momenteel een zorgpunt voor de organisatie. Niet enkel op deze proejctlocatie. Beheer, onderhoud en realisatie werken intensief samen om instandhoudingsrisico's te beheersen.

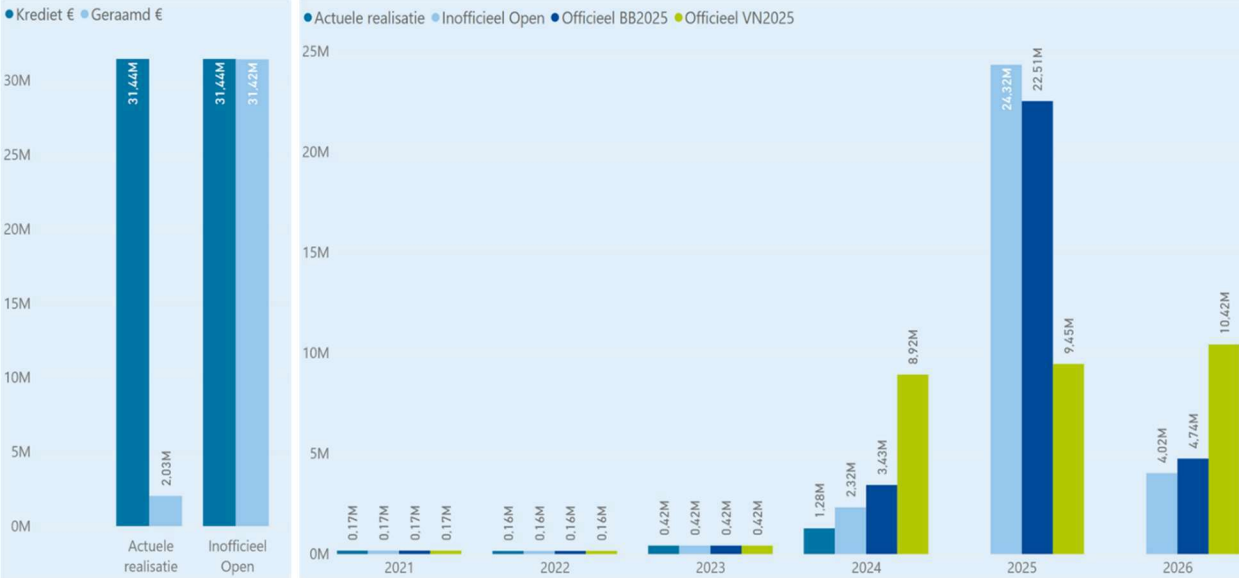


	Commissie vergadering 13-11-2024	Commissie vergadering 22-01-2025
Tijd	De planning van het project blijft ongewijzigd en we liggen op koers. De voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen en de aannemingsovereenkomst zal binnenkort getekend worden. De planning van het project blijft ongewijzigd en we liggen op koers. De voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen en de aannemings-overeenkomst wordt in november	De planning van het project blijft ongewijzigd en we liggen op koers. De voorbereidende werkzaamheden zijn in volle gang en de aannemingsovereenkomst is begin november getekend. Qua tijdsaspect zijn we afhankelijk van vergunning verlenende instanties om de laatste vergunningen te verkrijgen. Inmiddels zijn de belangrijkste vergunningen

	getekend. Qua tijdsaspect zijn we afhankelijk van vergunning verlenende instanties om de laatste vergunningen te verkrijgen. Dit blijft een onzekere factor. Beheersmaatregelen voor blijven van kracht: - Instemming vanuit Enexis rondom de uitvoeringwerkwijze in relatie tot de aanwezige gastransportleiding. - De overeenstemmingen met de diverse grondeigenaren rondom gebruik en herstel lijken succesvol tot stand te komen. - Vooralsnog wordt het feit dat project is gekwalificeerd als een onderhoudsproject niet in twijfel getrokken in het licht van de stikstofwetgeving, mede door een eenduidige toelichting op het project. Neemt niet weg dat daar waar we redelijkerwijs kunnen, mede gesterkt door het sloopbeleid en convenant Stikstof Emissieloos Bouwen, wel maatregelen treffen om de stikstof- en CO2 te reduceren - Scenario ontwikkeling bij wat te doen in het geval van calamiteit in het kader van de instandhoudingsopgave voor de afvoerfunctie van het riool tijdens de werkzaamheden. - samenhang bekijken van storingsgevoelige elementen zoals de tijdelijke pompinstallatie op de golfbaan-gemaal Aalst en de booster voor dit project Het dashboard behoudt dezelfde status als voorgaande rapportage omdat de vergunningprocedures nog niet volledig positief zijn afgerond en daarmee grote invloed op tijd kunnen hebben.	vergund. Eventuele zienswijze op de vergunningen kunnen mogelijk vertraging in de uitvoering veroorzaken. De watervergunning is vergund. Water wordt geretourneerd in de bodem (infiltratie). Bij extreem natte weersomstandigheden wordt bronneringswater op het riool geloosd om het werk te kunnen uitvoeren. Een officiële start van de uitvoering is gepland medio januari. Beheersmaatregelen voor blijven van kracht, waaronder: - Inplannen aanpassingswerkzaamheden Enexis aan de aanwezige gastransportleiding. - De afronding van de overeenstemmingen met de diverse grondeigenaren rondom gebruik en herstel - Beschouwing en treffen aanvullende maatregelen binnen de samenhang van storingsgevoelige elementen zoals de tijdelijke pompinstallatie op de golfbaan-gemaal Aalst en de booster voor dit project Het dashboard behoudt dezelfde status als voorgaande rapportage omdat de vergunningprocedures nog niet volledig positief zijn afgerond en daarmee grote invloed op tijd kunnen hebben.
Geld	Het uitvoeringskrediet is door het DB verleend in september. Vanuit de beschikbare programmaruimte is het verschil tussen de BB'24 en BB'25 gecompenseerd. Hiermee kunnen we voldoen aan de verplichtingen en de aannemingsovereenkomst kan getekend worden. Het dashboard is daarom van oranje naar groen gezet.	Het uitvoeringskrediet is door het DB verleend in september. Vanuit de beschikbare programmaruimte is het verschil tussen de BB'24 en BB'25 gecompenseerd. Hiermee kunnen we voldoen aan de verplichtingen en is de aannemingsovereenkomst inmiddels getekend. Het dashboard behoudt dezelfde status als voorgaande rapportage (groen).

Doelen	Doel is het borgen van de vuilwaterafvoerfunctie van Riool Zuid door middel van vervanging van de leiding met een capaciteit van 13.000 m3/uur en volgt daarbij het huidige riooltracé. Deze doelen worden behaald, het dashboard blijft op groen	ongewijzigd
--------	--	-------------

Financiën



Planning:



Bijlage(n):
geen bijlagen

Bijlage 8.**BEREKENING RENTERESULTAAT****JAARREKENING 2024**

Voor de toerekening van de rente aan de activa wordt een rentepercentage van 2,75% gehanteerd. Het verschil tussen de over de vaste activa toegerekende rente en de werkelijke rentelasten bedraagt € 1,9 miljoen (begroot was € 0,8 miljoen). Dit renteresultaat is in de rekening van baten en lasten verantwoord onder de post rentebaten.

Dit verschil komt vooral door een lager investeringsbedrag dan begroot waardoor de toe te rekenen rente lager is (tegen 2,75%). De werkelijke rentelasten zijn hoger door de gestegen rente.

De gecalculeerde rente wordt in de rekening van baten en lasten als rentelasten verantwoord. De verdeling van de rente over de innovaties is opgenomen in de staat van materiële vaste activa en immateriële vaste activa en is berekend over de gemiddelde boekwaarde.

A. Berekening van de kapitaalbehoefte per 31 december 2024:		(x € 1.000)
Boekwaarde van de materiële en immateriële vaste activa	458.434	
Boekwaarde van de financiële vaste activa: Agiostorting SNB	1.858	
Overige financiële vaste activa	926	
Funding leaseauto's Wagenplan	0	

Totaal boekwaarde materiële, immateriële en financiële vaste activa		461.218
Saldo vaste geldleningen, inclusief aflossingsverplichting < 1 jaar, zie bijlage E	402.364	
Saldo reserves en voorzieningen, exclusief resultaatbestemming, zie bijlage D	37.957	

		440.321

Financieringstekort per 31 december 2024		20.897

B. Berekening van de rentelasten en de benodigde middelen voor de betaling van de rente		
Rente van de per 1 januari beschikbare financieringsmiddelen (toe te voegen rente 2,75% of vaste rente voor zover aangegeven)		
Rentelasten		(x € 1.000)
Rente van de vaste geldleningen (zie bijlage E)	9.466	
Rente van rekening-courant / kasgeldleningen	330	
Rente debiteuren	-11	
Rente crediteuren	0	
Rente ontvangen verstrekte vaste geldleningen (hypotheken personeel)	0	
Te activeren rentelasten	-728	

Totaal rentelasten		9.057

C. Berekening van de toegerekende rente				(x € 1.000)
Voor de toerekening van de rente aan de activa wordt een rentepercentage van 2,750% gehanteerd.				
De boekwaarden waarover de rente wordt berekend bedragen:				
	BW jan.24	BW dec.24	BW gemiddeld	Berekende rente
Vaste activa, bijlage A en B	404.193	458.434	431.314	11.861
Waarvan te activeren, bijlage B				-728
Financiële vaste activa, bijlage C	2.926	2.784	2.855	79
Totaal boekwaarde	407.119	461.218	434.169	
Totaal toegerekende rente				11.212

D. Bepaling renteresultaat		(x € 1.000)
Totaal toegerekende rente (zie onder C.)	11.212	
Totaal rentelasten (zie onder B.)	9.057	

Voordelig renteresultaat		2.155